

**T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE ADANA
MİLLETVEKİLLERİ ve MECLİS FAALİYETLERİ (1950-1957)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Serap DİKMEN**

**Niğde
Temmuz, 2019**

**T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE ADANA
MİLLETVEKİLLERİ ve MECLİS FAALİYETLERİ (1950-1957)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Serap DİKMEN**

Danışman: Doç. Dr. Gülin ÖZTÜRK

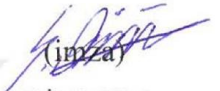
Üye: Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK

Üye: Doç. Dr. Kürşat KOÇAK

**Niğde
Temmuz, 2019**

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Demokrat Parti Döneminde Adana Milletvekilleri ve Meclis Faaliyetleri (1950-1957)” başlıklı bu çalışmamın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 09/08/2019

(imza)
SerapDİKMEN

ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Gülin ÖZTÜRK danışmanlığında Serap DİKMEN tarafından hazırlanan "Demokrat Parti Döneminde Adana Milletvekilleri ve Meclis Faaliyetleri (1950-1957) " adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

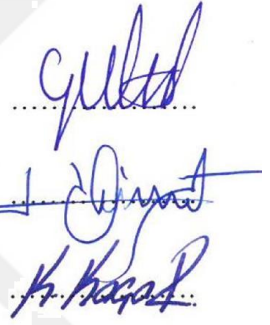
Tarih: 30/07/2019

JÜRİ :

Danışman : Doç. Dr. Gülin ÖZTÜRK

Üye : Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK

Üye : Doç. Dr. Kürşat KOÇAK

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Emin Hüseyin ÇETENAK
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçimlerle birlikte 27 yıl aralıksız süren Tek Parti iktidarı sona ermiştir. Demokrat Parti oyların çoğunluğu ile iktidara gelmiştir. Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle Türkiye'de yeni bir dönem başlamış ve bu yeni dönem uluslararası siyasetin de yeniden şekillenme sürecine rastlayarak ekonomiden eğitime ve üretime kadar hemen her alanda kendini hissettirmiştir. Demokrat Parti döneminde Adana'da özellikle tarım alanında alınan desteklerle kalkınma sağlanmış bunun yanında eğitim reformunu gerçekleştirmek için çalışmalarda bulunmuşlardır. Bu dönem 27 Mayıs 1960 tarihinde askeri müdahalenin yapıldığı güne kadar devam etmiştir.

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan, “Demokrat Parti Dönemi Adana Milletvekilleri ve Meclis Faaliyetleri (1950-1957)” isimli bu çalışmada, meclisin IX. ve X. Döneminde Adana milletvekilleri ve siyasi faaliyetleri incelenmiştir. Birinci bölümde; IX. Dönem Adana (Seyhan) Milletvekilleri hayatı ve meclis faaliyetleri, ikinci bölümde ise X. Dönem Adana (Seyhan) Milletvekilleri hayatı ve meclis faaliyetleri incelenmiştir. Dokuzuncu dönemde 11, onuncu dönemde 13 milletvekili vardır. Demokrat Parti Dönemi Adana Milletvekilleri ve Meclis Faaliyetleri (1950-1957) konulu bu çalışmada konunun seçimi ve her aşamasında geniş bilgi birikimi ile yardım ve desteklerini esirgemeyen Danışman Hocam Doç. Dr. Gülin ÖZTÜRK'e; bilgi ve tecrübeleriyle sürekli desteğini gördüğüm Hocam Prof. Dr. Hamdi DOĞAN'a, lisans eğitimimden bu güne kadar çalışmalarım sırasında desteğini benden esirgemeyen eşime ve tüm yaşamım boyunca her türlü desteği veren aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Serap DİKMEN

Niğde 2019

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE ADANA MİLLETVEKİLLERİ VE
MECLİS FAALİYETLERİ (1950-1957)**

SERAP DİKMEN

Tarih Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gülin ÖZTÜRK
Temmuz, 2019, 104 sayfa

Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonra Türk siyasetinde diktatör bir yapı hiçbir zaman düşünülmemiştir. Cumhuriyet Halk Partisi Cumhuriyet Dönemi'nin ilk partisidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin çalışmalarına başladıktan günler sonrasında Mustafa Kemal Atatürk tarafından kurulmuştur. Ülkenin yönetimi Cumhuriyet Halk Partisi tarafından idare edilmiştir. Mecliste ikinci partinin kurulmasıyla çok seslilik amaçlanmıştır. Fakat meclisin oluşturulmasının bir buçuk yıl sonrasında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası siyasette yerini almıştır. 1924 yılında kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve 1930 yılında kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın ömrü çok kısa sürmüştür. Bu denemelerden sonra ülke yönetimi 1950 yılına kadar Cumhuriyet Halk Partisi'nin tek başına iktidar olduğu yönetim ile idare edilmiştir. Demokrat Parti'nin siyasi tarihi diğer partilerden farklıdır. Demokrat Parti mecliste yerini almasıyla Türkiye Cumhuriyeti tarihinde uzun süreli çok partili dönem başlamıştır. Demokrat Parti kuruluşunu tamamlayarak 1950 seçimlerine girmiştir. 27 yıllık CHP iktidarının yerine geçmiş, ülke yönetimini 10 yıl yürütmüştür. Bu geçiş 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi ile son bulmuştur. Bu durum sonucunda çok partili hayat kesintiye uğramıştır.

Demokrat Parti 1950, 1954, 1957 yıllarında yapılan genel seçimler sonucunda ülkeyi tek başına yönetme yetkisine sahip olmuştur. Dokuzuncu ve onuncu dönemlerde Adana'nın 24 milletvekilinden tamamı Demokrat Parti'den seçilmiştir. Adana milletvekilleri mecliste bulundukları dönem birçok komisyonda görev almışlardır. Gerekli konularda görüşlerini bildirmişlerdir. Bu çalışmada Adana milletvekillerinin hayatı ile milletvekillerinin hem Adana hem de ülke gündemini ilgilendiren birçok konuda meclis faaliyetleri incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çok Partili Dönem, Demokrat Parti, TBMM, Adana, Seyhan, Adana (Seyhan) Milletvekilleri

ABSTRACT

DEMOCRAT PARTY PERİOD ADANA NATIONAL ASSEMBLY AND ASSEMBLY ACTIVITIES (1950-1957)

SERAP DİKMEN

History Department

Thesis Advisor: Assoc. Dr. Gülin ERDEM ÖZTÜRK

July, 2019, 104 pages

After the proclamation of the Republic, a dictatorial structure has never been considered in Turkish politics. The Republican People's Party is the first party of the Republican Era. After the start of the Grand National Assembly of Turkey days after the study was founded by Mustafa Kemal Atatürk. The administration of the country was administered by the Republican People's Party. With the establishment of the second party in the parliament was aimed at polyphony. However, one and a half years after the formation of the Parliament, the Progressive Republican Party took its place in politics. The Terakkiperver Republican Party, which was established in 1924, and the Free Republican Party, which was founded in 1930, had a very short life. After these trials, the country's administration was ruled by the Republican People's Party, which was ruled by itself until 1950. The political history of the Democratic Party is different from other parties. In the long history of the Republic of Turkey has started to take its place in the Democratic Party parliamentary multiparty era. The Democratic Party completed its establishment and entered the 1950 elections. It replaced 27 years of CHP rule and carried on the country administration for 10 years. This transition ended with the military intervention of 27 May 1960. As a result, multi-party life was interrupted.

As a result of the general elections held in 1950, 1954 and 1957, the Democratic Party had the authority to govern the country on its own. In the ninth and tenth terms, all of Adana's 24 deputies were elected from the Democratic Party. Adana deputies have served in many commissions during their term of office. They expressed their opinions on the necessary issues. In this study, it is tried to examine the parliamentary activities of Adana deputies on many issues concerning the life of Adana deputies and the agenda of both deputies.

Keywords: Multi-Party Period, Democratic Party, Parliament, Adana, Seyhan, Adana (Seyhan) Deputies

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
RESİMLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1
1. ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ	1
1.1. 1950 Yılı Öncesinde Seyhan (Adana) Milletvekillerinin Seyhan (Adana) ile ilgili Meclis Çalışmaları	6

BİRİNCİ BÖLÜM

DOKUZUNCU DÖNEM TBMM SEYHAN (ADANA) MİLLETVEKİLLERİ VE MECLİS FAALİYETLERİ

1.1. MEHMET ZEKİ AKÇALI	8
1.1.1. Özgeçmiş	8
1.1.2. Meclis Faaliyetleri	9
1.1.2.1. Konuşmaları	9
1.2. REMZİ OĞUZ ARIK.....	10
1.2.1. Özgeçmiş	10
1.2.2. Meclis Faaliyetleri	13
1.2.2.1. Soru Önergeleri.....	13
1.2.2.2. Konuşmaları	13
1.2.2.3. Önergeleri	25
1.3. MEHMET ARİF NİHAT ASYA	26
1.3.1. Özgeçmiş	26
1.3.2. Meclis Faaliyetleri	29

1.3.2.1. Konuşmaları.....	29
1.3.2.2. Önergeleri	33
1.4. MEHMET SEDAT BARI.....	34
1.4.1. Özgeçmiş	34
1.4.2. Meclis Faaliyetleri	35
1.4.2.1. Konuşmaları.....	35
1.4.2.2. Önergeleri	41
1.5. AHMET TEVFİK COŞKUN.....	42
1.5.1. Özgeçmiş	42
1.5.2. Meclis Faaliyetleri	42
1.5.2.1. Konuşmaları.....	42
1.6. YUSUF ZİYA EKER.....	43
1.6.1. Özgeçmiş	43
1.6.2. Meclis Faaliyetleri	44
1.7. MEHMET REŞAT GÜÇLÜ	44
1.7.1. Özgeçmiş	44
1.7.2. Meclis Faaliyetleri	45
1.7.2.1. Konuşmaları.....	45
1.7.2.2. Takrirler (Önergeler).....	51
1.8. MAHMUT KİBAROĞLU	52
1.8.1. Özgeçmiş	52
1.8.2. Meclis Faaliyetleri	53
1.9. SALİM SERÇE	53
1.9.1. Özgeçmiş	53
1.9.2. Meclis Faaliyetleri	54
1.9.2.1. Konuşmaları.....	54

1.9.2.2. Takrirler (Önergeler).....	56
1.10. SİNAN TEKELİOĞLU	57
1.10.1. Özgeçmiş	57
1.10.2. Meclis Faaliyetleri	59
1.10.2.1. Gensoruları.....	59
1.10.2.2. Konuşmaları.....	59
1.10.2.3. Takrirler (Önergeler).....	60
1.10.2.4. Teklifler.....	62
1.11. CEZMİ TÜRK.....	64
1.11.1. Özgeçmiş	64
1.11.2. Meclis Faaliyetleri	66
1.11.2.1. Konuşmaları.....	66
1.11.2.2. Önergeleri	66

İKİNCİ BÖLÜM

ONUNCU DÖNEM TBMM SEYHAN (ADANA) MİLLETVEKİLLERİ VE MECLİS FAALİYETLERİ

2.1. MUSTAFA AKÇALI.....	69
2.1.1. Özgeçmiş	69
2.1.2. Meclis Faaliyetleri	70
2.1.2.1. Konuşmaları.....	70
2.2. MEHMET ZAHİT AKDAĞ	70
2.2.1. Özgeçmiş	70
2.2.2. Meclis Faaliyetleri	71
2.3. SEDAT BARI	71
2.3.1. Özgeçmiş	71
2.3.2. Meclis Faaliyetleri	71

2.3.2.1. Konuşmaları.....	71
2.3.2.2. Takrirler (Önergeler).....	74
2.3.2.3. Teklifler.....	74
2.4. ENVER BATUMLU.....	75
2.4.1. Özgeçmiş	75
2.4.2. Meclis Faaliyetleri	76
2.4.2.1. Konuşmaları.....	76
2.5. AHMET KINIK	79
2.5.1. Özgeçmiş	79
2.5.2. Meclis Faaliyetleri	80
2.5.2.1. Konuşmaları.....	80
2.5.2.2. Teklifler.....	81
2.6. ALİ CAVİT ORAL	81
2.6.1. Özgeçmiş	81
2.6.2. Meclis Faaliyetleri	82
2.6.2.1. Konuşmaları.....	82
2.7. SALİM SERÇE	82
2.7.1. Özgeçmiş	82
2.7.2. Meclis Faaliyetleri	82
2.7.2.1. Konuşmaları.....	82
2.8. LÜTFİ SEZGİN	83
2.8.1. Özgeçmiş	83
2.8.2. Meclis Faaliyetleri	83
2.9. SİNAN TEKELİOĞLU.....	84
2.9.1. Özgeçmiş	84
2.9.2. Meclis Faaliyetleri	84

2.9.2.1. Konuşmaları	84
2.9.2.2. Takrirler (Önergeler)	84
2.10. NURULLAH İHSAN TOLON	84
2.10.1. Özgeçmiş	84
2.10.2. Meclis Faaliyetleri	86
2.10.2.1. Konuşmaları	86
2.11. AHMET TOPALOĞLU	86
2.11.1. Özgeçmiş	86
2.11.2. Meclis Faaliyetleri	87
2.11.2.1. Konuşmaları	87
2.11.2.2. Takrirler (Önergeler)	88
2.11.2.3. Teklifler	88
2.12. İSMET USLU	88
2.12.1. Özgeçmiş	88
2.12.2. Meclis Faaliyetleri	89
2.12.2.1. Konuşmaları	89
2.13. MEHMET ÜNALDI	91
2.13.1. Özgeçmiş	91
2.13.2. Meclis Faaliyetleri	92
2.13.2.1. Konuşmaları	92
2.13.2.2. Teklifleri	92
SONUÇ	94
RESİMLER LİSTESİ	98
KAYNAKÇA	102
ÖZ GEÇMİŞ	104

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Zeki Akçalı	98
Resim 2: Remzi Oğuz Arık.....	98
Resim 3: Arif Nihat Asya	98
Resim 4: Sedat Barı	98
Resim 5: Tefvik Coşkun	98
Resim 6: Yusuf Ziya Eker.....	98
Resim 7: Mehmet Reşat Güçlü	98
Resim 8: Mahmut Kibaroglu	98
Resim 9: Salim Serçe	99
Resim 10: Sinan Tekelioğlu.....	99
Resim 11: Cezmi Türk.....	99
Resim 12: Mustafa Akçalı	99
Resim 13: Zahit Akdağ	99
Resim 14: Enver Batumlu.....	99
Resim 15: Ahmet Kınık	100
Resim 16: Cavit Oral	100
Resim 17: Lütfi Sezgin	100
Resim 18: Nurullah İhsan Tolon.....	100
Resim 19: Ahmet Topaloğlu.....	100
Resim 20: İsmet Uslu.....	100
Resim 21: Mehmet Ünaldı	101

KISALTMALAR

a. g. e.	: Adı Geçen Eser
a. g. m.	: Adı Geçen Makale
a.g.t.	: Adı Geçen Tez
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CHF	: Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
Der.	: Derleyen
DP	: Demokrat Parti
Haz.	: Hazırlayan
MP	: Millet Partisi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SCF	: Serbest Cumhuriyet Fırkası
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TPCF	: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası
Z. C.	: Zabıt Cerideleri

GİRİŞ

1. ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ

Yeni Osmanlılar akımı 1860'lı yıllarda oluşan bir düşünce hareketidir. Bu fikir Osmanlı Devleti'nde "aydın" olarak adlandırılan kişiler, anayasal anlayışın canlanmasını devlet yönetiminde sağlamıştır. 1870'li yıllarda anayasa terimi şartlı hükümdarlık teriminin açık şekilde konuşulmasına katkıları olmuştur. Bu düşünceler aydın kişiler arasında sınırlı kalmış ve toplumun tamamına yayılamamıştır. Ancak, bu düşünce toplumu sınıfsal bir şekilde bölmemiştir. Asker ve sivil aydın kadroların dışında çok fazla etkin olmamıştır.¹

II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinden sonra Osmanlı tarihinde siyasi mücadele hızlanmıştır. Siyasi partiler kurulmuş, modern çağın siyasi gelişmeleri gerçekleşmiş ve böylece demokrasinin siyasi düzeninin temelleri oluşturulmuştur. Siyasi partilerin oluşmasına öncülük eden ilk hareket "Cemiyetler" şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu dönemde her türlü görüş ve düşüncenin savunulduğu cemiyetler kurulmaya başlanmıştır. İttihat ve Terakki bu cemiyetlerden birisidir. Cemiyetin amacı; milli sanayinin ve ekonominin kurulması, azınlıklar konusu, yabancıların ellerindeki ekonomik güç ile mücadele etmektir. Cemiyet, bu amaçlar ile milli bilincin oluşmasını sağlamak istemiştir. İttihat ve Terakki Cemiyeti 31 Mart Olayı ile iktidarı ele geçirmek için çalışmalarını artırmıştır. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin karşısında muhalif olarak 1911 yılında kurulmuş olan Hürriyet ve İtilaf Fırkası vardır.²

Birinci Dünya Savaşı'nın son bulmasıyla beraber İttihat ve Terakki Partisi'nin siyasi hayatı da son bulmuş ve bu siyasi boşluğu Hürriyet ve İtilaf Partisi doldurmuştur. Bu dönem kurulan birçok cemiyet 1919 yılında Sivas Kongresi'ndeki alınan kararla Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ismiyle birleştirilmiştir. Bu cemiyet aktif olarak çalışmış ve bu çalışmaların neticesi olarak Damat Ferit Paşa hükümetine son bulmuştur. Ali Rıza Paşa Hükümeti Damat Ferit Paşa hükümetinin yerine kurulmuştur. Mondros Anlaşması'ndan sonra 21 Aralık 1918 tarihinde Padişah Vahdettin tarafından parlamento feshedilmiş ve yeni seçimler yapılmıştır. Seçimlerden sonra son Osmanlı Meclis-i Mebusan'ın, ilk toplantısı 12 Ocak 1920

¹ Tefik Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950*, İmge Kitapevi Yayınları, 2013, Ankara, s. 33-34.

² Ercan Haytoğlu, "Türkiye'de Demokratikleşme Süreci ve 1945'te Çok Partili Siyasi Hayata Geçişin Nedenleri (1908-1945)", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1997, S. 3, s. 46.

tarihinde yapılmıştır. 16 Mart 1920 tarihinde İstanbul'un işgal edilmesi üzerine parlamento işgalcilerin baskısıyla 11 Nisan 1920 tarihinde resmen kapatılmıştır. Misak-ı Milli 28 Ocak 1920 tarihli meclisin gizli toplantısında kabul edilmiştir. İstanbul'un işgal edilmesi Mustafa Kemal Paşa'nın düşünmüş olduğu milli iradeye dayalı meclisin açılması için bir fırsat olmuştur. Mustafa Kemal Paşa 19 Mart tarihinde Temsil Heyeti Başkanı olarak yazdığı bildiri ile Anadolu'da meclisin açılacağını duyurmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920 tarihinde açılmıştır.³

TBMM birinci görevi vatanın bağımsızlığı ve ülkenin işgalden kurtarılması olmuştur. Bu görev mecliste birliği sağlamıştır. Birinci Meclis milletvekilleri Kurtuluş Savaşı'nı başarıyla yönetmiştir. Fakat Kurtuluş Savaşı sonrasında milletvekilleri arasında ülke yönetiminde ve toplumsal konularda din etkisi fikir ayrılıkları ortaya çıkarmıştır. Bu durum mecliste iki grubun oluşmasına sebep olmuştur. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin devamı olarak görülen Birinci Grup radikal görüşleri olan rasyonalist bir anlayış sergilemiştir. İkinci Grup ise gelenekçi bir eğilim göstermiştir. İkinci Grup üyeleri TBMM'de demokratik ortamın oluşmamasını diktatörlük olarak adlandırmışlardır. Bu düşüncelerin hedefindeki kişi ise Mustafa Kemal Paşa olmuştur. Seçim kararı alınmasıyla Haziran 1923'te tarihinde genel seçime gidilmiş ve İkinci Grup üyelerin tamamına yakını seçim sonrası yeni mecliste yer almamıştır.⁴

20 Nisan 1923 tarihinde göreve başlayan yeni meclis ülke sorunlarını daha hızlı çözmek adına Halk Fırkası ismiyle yeni bir parti kurulacağını Mustafa Kemal açıklamıştır.⁵ Halk Fırkası, Cumhuriyet'in ilanından sonra ismini Cumhuriyet Halk Partisi olarak değiştirmiştir. Meclis partisi olarak doğmuş ve ülkeyi 27 yıl tek başına yönetmiştir.⁶ Türk siyasi hayatında büyük etkileri olan Cumhuriyet Halk Partisi'nin karşısına muhalif partiler de çıkmıştır. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Türkiye'nin

³ Ercan Haytoğlu, a.g.m., s. 46.

⁴ Hüseyin Şeyhanlıoğlu, "12 Temmuz Beyannamesi'nin Siyasal Etkileri Ve Önemi Siyasal Hayatımızda Çatışma Çözümüne Bir Başarı Örneği", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2012/2, S. 16, s. 79.

⁵ Ercan Haytoğlu, a.g.m., s. 46.

⁶ Günnur Önal, "Türkiye'de Çok Partili Sisteme Geçişte Rol Oynayan İç Ve Dış Etkiler", Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, 2015, İstanbul, s. 11.

ilk muhalefet partisidir. Cumhuriyet rejimine karşı bir tehdit olarak görülmüş ve 3 Haziran 1925 tarihinde kapatılmıştır.⁷

1929 yılında meydana gelen Dünya Ekonomik Bunalımı ülkeyi olumsuz etkilemiş ve mecliste tartışmalar yaşanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk bu tartışmaların yeni bir parti kurulması ile aşılabacağına inanmıştır. Ülkenin ekonomik krizinde Dünya Ekonomik Bunalımı, köylünün kredi çekememesi, 1927-1928 yıllarında Orta Anadolu'da yaşanan kuraklık ve liman bağlantısı olan bölgelerdeki sorunlar tarıma dayalı bir ekonomiye dayanan genç devlet üzerinde olumsuz etki yaratmıştır.⁸ Böyle sıkıntılı bir zamanda Mustafa Kemal, Ali Fethi Okyar'a 12 Ağustos 1930 tarihinde Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı kurdurmuştur. Serbest Cumhuriyet Fırkası'na Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan geçenler olduğu gibi, gönüllü katılanlar da olmuştur.⁹ Rejime ve yönetime karşı olanların fırka içinde yuvalanmaları sebebiyle kısa bir süre sonra Ali Fethi Okyar tarafından 17 Aralık 1930 tarihinde fırka feshedilmiştir.¹⁰

Serbest Cumhuriyet Fırkası kendisini feshettikten sonra yeni parti kurma çalışmaları olmuştur. 26 Eylül 1930 tarihinde Abdülkadir Kemal Bey tarafından Adana'da Ahali Cumhuriyet Fırkası kurulmuştur. Güney ili dışında örgütlenmesi olmayan parti, belediye seçimlerinde başarısız olmuş ve 21 Aralık 1930 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından kapatılmıştır. 1937 yılında Mimar Kazım Tahsin Bey tarafından Edirne'de Cumhuriyetçi Amele ve Çiftçi Partisi kurulması çalışmaları olmuştur. Daha sonra hükümet tarafından Komünist düşünceli olarak görülmüş, partinin çalışmalarına imkân verilmemiştir. Yine Laik Cumhuriyetçi İşçi ve Çiftçi Partisi kurulmak istenmiş ancak hükümet izin vermemiştir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünden sonra İsmet İnönü Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Türk siyasi hayatında Milli Şef olarak adlandırılan dönem başlamıştır. Bu dönem 1940'lı yılların ortasına kadar sürmüştür. Bu dönemin siyasetindeki en önemli olay İkinci Dünya Savaşı'dır. İnönü, Türkiye'yi savaş dışı tutarak önemli bir başarıya imza atmıştır. Bu başarı da İnönü'nün içte ve dışta değişen siyaseti etkili olmuştur. Bu dönemde Tefik Rüştü Aras'ı dış siyaset konusunda anlaşılmadıkları için görevden

⁷ Seda Sarı, *Çok Partili Hayata Geçiş Denemeleri (1923-1938)*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, 2011, Kütahya, s. 33.

⁸ Seda Sarı, a.g.t., s. 50.

⁹ Günnur Önal, a.g.t., s. 17.

¹⁰ Hüseyin Şeyhanlıoğlu, a.g.m., s. 80.

almıştır.¹¹ İç siyasette ise Cumhuriyet Halk Partisi'nin içindeki ilk muhalefet oluşumu 1945 yılındaki bütçe tartışmaları ile ortaya çıkmıştır. Bu görüş ayrılıkları ilerde Demokrat Parti'nin oluşmasını sağlamıştır. Ülkede çok partili siyasal hayata geçildiğinde kurulan ilk parti Milli Kalkınma Partisi'dir. İstanbullu zengin iş adamı Nuri Demirağ tarafından kurulmuştur. Yeterli alt yapısı olmadığı için 1946 belediye seçimlerinde ve 1950 yılı genel seçimlerinde başarılı olamamıştır. Çok Partili Siyasi hayata geçildikten sonra en önemli muhalefet partisi Demokrat Parti olmuştur. Çiftçiye topraklandırma kanunuyla Cumhuriyet Halk Partisi içinde ilk kez somut olarak ortaya çıkmıştır. Muhafif Dörtlü Takrir'ini imzalayan kişilerden Refik Koraltan'ın kuruluş dilekçesini İçişleri Bakanlığı'na sunması ile kurulmuştur. Demokrat Parti kurulmasıyla hızla teşkilatlanmıştır. Ankara, İstanbul ve daha sonra Samsun'da teşkilatlanmasına devam etmiştir.¹²

1946 seçimlerine Cumhuriyet Halk Partisi bütün yurttta, Demokrat Parti ise sadece 49 ilde seçime katılmıştır. 21 Temmuz 1946 tarihindeki seçim çok partili hayatın tek dereceli seçimi olarak olaysız bir şekilde gerçekleşmiştir. 1946 seçimleri sonrası Başbakan Recep Peker Hükümeti'nin meclisteki tutanakların onayı ve 1947 bütçe tasarısı konusundaki uygulamış olduğu politikalar Birinci Büyük Kongreye kadar stresli bir ortam yaratmıştır.¹³ Mecliste yaşanan gergin ortam ve çatışmalar tehlikeli sonuçları beraberinde getirmiştir. İnönü, Peker ve Bayar ile bu gerginliğin son bulması için özel görüşmeler yapmıştır. Bu görüşmeler sonucu beyannamesini 11 Temmuz akşamı radyodan okumuş ve ertesi gün yayınlanmıştır. Bu beyanname siyasette 12 Temmuz beyannamesi olarak adlandırılmıştır. 12 Temmuz Beyannamesi, Türk siyasi tarihinde iktidar ile muhalefet çatışmasının ortadan kaldırılması için bir model olması bakımından önemlidir. Bu beyanname Cumhuriyet Halk Partisi ve Demokrat Parti içinde parti içi muhalefet oluşmasına sebep olmuştur. Bu beyanname Cumhuriyet Halk Partisi Hükümeti'nin sonunu getirirken, Demokrat Parti'nin içinden Millet Partisi'nin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. 12 Temmuz Beyannamesi, Türkiye'de Siyasi Partiler Yasası'nın gelişmesinde ki mühim belgelerden birisi olarak görülmüştür.¹⁴ 12 Temmuz Beyannamesi ile Demokrat Parti'nin daha demokratik olarak nitelendirdiği "Yeni Seçim Kanunu" meclis tarafından kabul edilmiştir.

¹¹ Günnur Önal, a.g.t., s. 22.

¹² Metin Toker, *Demokrasimizin İsmet Paşa'lı Yılları 1944-1973*, Bilgi Yayınevi, 1990, Ankara, s. 87.

¹³ Samet Ağaoğlu, *Siyasi Günlük Demokrat Parti'nin Kuruluşu*, İletişim Yayınları, 1992, İstanbul s. 51.

¹⁴ Günnur Önal, a.g.t., s. 82.

14 Mayıs 1950 seçimleri huzur içinde gerçekleşmiş, seçimlere katılım oranı % 80'i geçmiştir. Oyların %53'ünden fazlasını alarak iktidar olan Demokrat Parti çoğunluk sisteminin etkisiyle 487 milletvekilinden 408'ini kazanmıştır. 1950 seçimlerinde kullanılan oy sayısı 8.953.055, geçerli oy sayısı 8.051.650, geçersiz oy sayısı ise 901.405'dir. Oyların % 39'unu alan Cumhuriyet Halk Partisi, 69 sandalyeye sahip olurken bir diğer parti olan Millet Partisi ise 1 sandalyeye sahip olmuştur. 22 Mayıs 1950 tarihinde toplanan yeni meclis Celal Bayar'ı Cumhurbaşkanı, Refik Koralan'ı Meclis Başkanı seçmiştir. Adnan Menderes ise başbakan olmuştur. Bu gelişmelerin neticesi olarak II. Meşrutiyet Dönemi'nden sonra ilk kez iktidar halkın oylarıyla değişmiştir.¹⁵

1954 yılı genel seçimlerine dört parti katılmıştır. Demokrat Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi 64 ilin hepsinde, Cumhuriyetçi Millet Partisi 40 ilde, Türkiye Köylü Partisi ise 19 ilde aday göstermiştir. Türkiye genelinde toplam 10.262.063 seçmen sayısından, 9.095.617 kişi oy kullanmıştır. Geçersiz oy sayısı ise 153.957'dir. Milletvekili sayısı 535'tir. Demokrat Parti'nin aldığı oy oranı % 57,61 olup, aldığı oy sayısı 5.151.550'dir. Cumhuriyet Halk Partisi'nin aldığı oy oranı %35,36 olup, aldığı oy sayısı 3.161.696'dır. Cumhuriyetçi Millet Partisi'nin aldığı oy oranı %4,85 olup, oy sayısı 434.085'tir. Bağımsız milletvekillerinin aldığı oy oranı %1,54 olup, oy sayısı 137.318'dir. Türkiye Köylü Partisi ise aldığı oy oranı %0.64 olup, oy sayısı 57.011'dir.¹⁶

1950 yılı seçimlerinde Adana'nın nüfusu 509.000'dir. 1950 yılı genel seçimlerinde Adana'da toplam seçmen sayısı 174.969'dur. 1950 yılı genel seçimlerinde Adana seçim bölgesinde Cumhuriyet Halk Partisi 77.189, Millet Partisi'nin 3.515, bağımsız milletvekili adayı 9.275, Demokrat Parti ise 90.720 oy almıştır. Uygulanan kanun sebebiyle 1950 seçimlerinde mecliste Adana'yı temsil etmek üzere seçilen 11 milletvekilinin tamamını Demokrat Parti kazanmıştır.¹⁷

1954 yılı genel seçimlerinde ise Adana'da toplam seçmen sayısı 238.293'tür. Kullanılan geçerli oylar 222.000'dir. 1954 yılı seçimlerinde Adana bölgesinde Cumhuriyet Halk Partisi 99.741, Cumhuriyetçi Millet Partisi 2.618, Türkiye Köylü

¹⁵ Günnur Önal, a.g.t., s. 85.

¹⁶ Ensar Yılmaz, *1954 Seçimlerinin Önemi, Öne Çıkan Özellikleri ve Siyasi Sonuçları*, e-Journal of New World Sciences Academy, 2010, C. 5, S. 4, s. 546.

¹⁷ "1950-1999 Milletvekili Genel Seçimleri Oy Dağılımları" Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yayınlanan "Milletvekili Seçimi Sonuçları" isimli kaynak eserler temel alınarak hazırlanmıştır.

Partisi 8.178, bağımsız milletvekili adayı 316, Demokrat Parti ise 107.447 oy almıştır. Uygulanan kanun sebebiyle 1954 seçimlerinde mecliste Adana'yı temsil etmek üzere seçilen 13 milletvekilinin tamamını Demokrat Parti kazanmıştır.¹⁸

1.1. 1950 Yılı Öncesinde Seyhan (Adana) Milletvekillerinin Seyhan (Adana) ile ilgili Meclis Çalışmaları

1950 yılı öncesi Adana milletvekilleri; Kasım Gülek, Hilmi Uran, Ali Münif Yeğenağa, Ahmet Remzi Yüreğir, Cavit Oral, Kemal Satır, Makbule Dıblan, Kasım Ener, Kemal Çelik'tir.

1950 yılından önce Seyhan'dan (Adana) milletvekili seçilenlerin Seyhan (Adana) ile ilgili Meclis çalışmaları;

Kasım Gülek, motorlu nakil vasıtaları Gümrük Vergilerinin indirilmesi hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesini istemiştir. Bu kanun teklifi Meclis Başkanı tarafından iade edilmiştir.¹⁹

Hilmi Uran ve iki arkadaşı Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarına 14 Nisan 1947 tarihine kadar ara verilmesi hakkında önerge sunmuş ve bu önerge meclis genel kurulu tarafından kabul edilmiştir.²⁰

Kasım Ener ve dört arkadaşı Belediye Kanununun bazı kanun maddelerinin değiştirilmesine ve bazı maddelerinin de kaldırılmasına ilişkin kanun teklifini meclise sunmuşlardır.²¹ Bu kanun teklifi meclis tarafından kabul edilmiştir.²²

Sinan Tekelioğlu, Milli Mücadelede şehit olan gönüllüler ve Milli kuvvetler subay ve er ailelerine maaş verilmesi hakkında kanuna madde eklenmesine ilişkin olan kanun teklifinin geri verilmesi için Meclise teklif sunmuştur. Bu teklif iade edilmiştir.²³

Sinan Tekelioğlu'nun Sivas Kongresinde seçilen Temsil Heyeti üyeleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Dönemi üyelerine vatani hizmet tertibinden

¹⁸ "1950-1999 Milletvekili Genel Seçimleri Oy Dağılımları" Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yayınlanan "Milletvekili Seçimi Sonuçları" isimli kaynak eserler temel alınarak hazırlanmıştır.

¹⁹ Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, VIII. Dönem, C. VIII, 14. Birleşim, 08.12.1947, s. 9.

²⁰ Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, VIII. Dönem, C. IV, 48. Birleşim, 21.02.1947, s. 394-395.

²¹ Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, VIII. Dönem, C. XIX, 86. Birleşim, 13.05.1949, s. 400.

²² Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, VIII. Dönem, C. XXV, 68. Birleşim, 20.03.1950, s. 585.

²³ Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, VIII. Dönem, C. XI, 57. Birleşim, 10.05.1948, s. 281.

maaş bağlanması hakkındaki 5269 sayılı Kanunun 4. maddesinin değiştirilmesine ilişkin kanun teklifi Bütçe Komisyonu'na gönderilmiştir.²⁴

²⁴*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, VIII. Dönem, C. XXI, 8. Birleşim, 23.11.1949, s. 124.

BİRİNCİ BÖLÜM

DOKUZUNCU DÖNEM TBMM SEYHAN (ADANA) MİLLETVEKİLLERİ VE MECLİS FAALİYETLERİ

1.1. MEHMET ZEKİ AKÇALI

1.1.1. Özgeçmiş

1901 yılında (1317) Bostahta'da doğan Akçalı, Adana'nın Ceyhan İlçesi Büyükkırım Mahallesi'nde (3/2, 68, 108) nüfusuna kayıtlıdır. Babası Hacı Hasan Efendi, annesi Ümmügülsüm Hanım'dır. Murtaza-Rahime kızı olan Elife Hanım ile evlenmiş; İsmet (1923), Cevdet (1925), Necdet (1927), Ülfet (1930), Fikret (1935), Nüzhet (1939) ve Kudret (1943) adlı çocukları vardır. İlköğrenimini tamamlayıp özel öğrenim görmüş, Millî mücadeleye katılmıştır. 1930 yılında bedelli er olarak fiilen askerlik görevini yerine getirmiştir. 1929-1942 yılları arasında Kozan Cumhuriyet Halk Partisi İlçe Başkanlığı, 1931 yılından 1943 yılına kadar Genel Meclis ve İl Encümen Üyeliği, Türk Hava Kurumu, Türk Ocağı, Kızılay ve Ziraat Bankası Yönetim Kurulu üyeliklerinde bulunmuştur. 1942 yılında Kozan'da Ortaokul Yaptırma Derneğini kurmuş, maddi katkı sağlayarak derneğin başkanlığını yürütmüştür. Tarım ve ticaretle uğraşmış, narenciye üzerine uzmanlığı vardır. Bölgesindeki turuncgillerin en iyi cinslerini yetiştirmiştir. IX. Dönem genel seçimlerine katılarak 90.694 oy ile Seyhan milletvekilliğine seçilmiştir. Seçim tutanağını 18 Mayıs 1950 tarihinde almış, 22 Mayıs 1950 tarihinde meclise gelmiştir. Tutanağı 5 Haziran 1950 tarihinde onaylanmıştır. Tarım ve Maliye komisyonlarında çalışmıştır. Vergi Usul Kanunu, Orman Kanun Tasarısı, Emir ve Seyiserleri Kanun Tasarısı, Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanun Tasarısı, Cumhuriyet Halk Partisi'nin Haksız İktisapları Kanun Tasarısı, Yabancı Sermayeye Yatırım Kanun Tasarısı ve İktisadî Devlet Teşekküllerinde Kanun Tasarılarındaki kurulmuş olan geçici komisyonlarında görev almıştır. Mecliste farklı yedi konuda konuşması vardır. Meclis çalışmaları IX. Dönemle sınırlı olan Mehmet Zeki Akçalı, 29 Ocak 1974 tarihinde ölmüştür. Adana'nın Kozan İlçesi Mezarlığında toprağa verilmiştir.²⁵

²⁵ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954) VII. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 18, 1999, Ankara, s. 961-962.

1.1.2. Meclis Faaliyetleri

1.1.2.1. Konuşmaları

Mehmet Zeki Akçalı, IX. Dönem boyunca yedi defa söz almıştır. Bingöl Milletvekilliklerine seçilen Feridun Fikri Düşünsel'in ve Mustafa Nuri Okcuoğlu'nun seçim tutanakları inceleme komisyonu raporu münasebetiyle söz alan Akçalı, seçmenin dövüldüğüne ve seçimlerde fiilen zorlama yapıldığına dair dosya içinde rapor olup olmadığını Tutanakları İnceleme Komisyonu sözcüsü Hüseyin Fırat'a sormuştur. Hüseyin Fırat, raporun olmadığını söylemiştir. Akçalı, Tahkik heyetinin bir raporu olup olmadığını ve heyetin tahkikatı yapıp yapmadığını, komisyona sunmuş bir raporun olup olmadığını sormuştur. Varsa okunmasını istemiştir. Başkan ise raporun okunmadığını ve yalnızca komisyonun raporunun okunduğunu söylemiştir.²⁶

Tarım Bakanlığı, Toprak ve İskân İşleri, Devlet Üretme Çiftlikleri ve Orman Genel Müdürlükleri 1951 yılının bütçeleri münasebetiyle söz alan Mehmet Zeki Akçalı konuşmasında, bütçe tasarısının meclise geç gelmesinden dolayı hükümeti eleştirmesinin normal olduğunu ve takririn lehine oy verilmesini belirtmiştir.²⁷

Mehmet Zeki Akçalı akaryakıtlardan alınacak yol vergisi hakkındaki kanun görüşmeleri sırasında söz almıştır. Yol vergisi alınırken yolun genişliğini mi yoksa şehrin nüfusunu mu dikkate alınması gerektiğinden bahsetmiş ve bu yöntem de sorunlar çıkabileceğini söylemiştir. Bu konuda Hadi Hüsman arkadaşının kararına katıldığını belirtmiştir.²⁸

Geçici bir komisyonun kurulmasına ilişkin Adalet Komisyonu Başkanlığı tezkeresi münasebetiyle söz alan Mehmet Zeki Akçalı, Adalet Komisyonu kurmasını istemiştir. Teklifinin desteklenmesini istemiş ve ikinci bir komisyonun kurulmasını teklif etmiştir.²⁹

Mehmet Zeki Akçalı, Maraş Mebusu Ahmet Bozdağ'ın yasal imtiyazı hakkındaki Anayasa ve Adalet komisyonunda kurulan Karma Komisyon raporuyla

²⁶Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. III, 23. Birleşim, 25.12.1950, s. 318.

²⁷Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. V, 52. Birleşim, 26.02.1951, s. 1001.

²⁸Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XIII, 47. Birleşim, 25.02.1952, s. 805.

²⁹Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XIX, 31. Birleşim, 23.01.1953, s. 358.

yasal ayrıcalıkların kaldırılmasını gereksiz görmüştür. Ortada hiçbir suç unsurunun olmadığını söylemiş, Karma Komisyon raporunu komisyona sunmuştur.³⁰

Bina yapımını iyileştirme ve izinsiz yapılan yapılar hakkındaki yasa münasebetiyle İktisadi Devlet Teşekkülleri hakkında bir kayıt olup olmadığını komisyon sözcüsü Hadi Hüsman'a sormuştur. Mehmet Zeki Akçalı bu sorusuna “Onların hususi müessese olduğunu; yalnız özel idarelerle, devlet arsalarına mahsus olduğu” cevabını almıştır. “Sümerbank’ın, Etibank’ın tesis için aldığı arsaların Maliye Hazinesinden alınıp da sonra mesken yapılmasının asla mevzu bahis olmayacağı” belirtilmiştir.³¹

Mehmet Zeki Akçalı, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çukurova Elektrik Türk Anonim Ortaklığı arasında Seyhan Barajının Hidroelektrik tesislerinin devrinin onayı ile ilgili görüşlerini bildirmiştir. Ana sözleşmede 300.000 lira ile kendisinin de isminin olduğunu belirtmiş, şirketin henüz teşekkül edilip resmi statü kazanmadan paraların toplandığını, ana sözleşmeyi imzalayan hiçbir kişiye imtiyaz olmadığını belirtmiştir. Şirket kurulumu sağlandıktan sonra herkes bankadan aksiyonunu almıştır. Şahsen ortak olduğu miktarın 10.000 lira olduğunu söylemiş, diğer yüksek rakamların gerek Halk Partili ve gerek Demokrat Partili arkadaşların şirketteki hisselerinin de 10-15000 lira civarında olduğunu belirtmiştir. Son olarak da bu şirketin 3.000.000 lirasının Çukobirlik’te olduğunu söylemiştir.³²

1.2. REMZİ OĞUZ ARIK

1.2.1. Özgeçmiş

15 Temmuz 1899 tarihinde Kozan'ın Hacı Uşağı Mahallesinde doğmuştur.³³ Babası Mehmet Efendi, annesi Zekiye Hanım'dır. 1906 yılında İsmail-Hikmet kızı Aliye Türkân Hanımla evlendi, Mehmet Oluş (1934) ve İsmail adlı çocukları vardır. İlk (İptidai) ve Ortaokul (Rüştiye) öğrenimini Kozan'da, Selanik Yedigâr-ı Terakki ve Ticaret Lisesinde, İşkodra İdadisinde, Mercan İdadisi ve İzmit Lisesinde ortaöğrenimini tamamlamıştır. İstanbul Öğretmen Okulunu bitirmiş, İstiklâl Savaşına ihtiyat zabıtı olarak katılmış, fakat yaralanarak görevine devam edememiştir. İstanbul

³⁰ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXI, 74. Birleşim, 29.04.1953, s. 570.

³¹ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXIV, 114. Birleşim, 22.07.1953, s. 1004.

³² *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXVII, 35. Birleşim, 29.01.1954, s. 412.

³³ H. Rıdvan Çongur, *Remzi Oğuz Arık*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1989, Ankara, s. 240.

Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümünden mezun olmuş, 1926'da bakanlık tarafından Asarı Atık (Eski eser) öğrenimi için Avrupa'ya gönderilmiştir. Sorbonne Üniversitesinde Sanat Tarihi, Louvre Arkeoloji Enstitüsünde arkeoloji öğrenimi görüp, doktora yaparak 1931 yılında yurda dönmüştür. Sicil kaydında Fransızca ve İngilizce bildiği yazılıdır. 25 Ağustos 1916 tarihinde İstanbul Darüleytam Yedikule Şubesi öğretmenliğine, 25 Şubat 1923 tarihinde Adana Zafer-i Millî İlkokulu öğretmenliğine atanmıştır. Buradaki görevi 1 Aralık 1923 tarihine kadar sürmüştür ve Adana Numune Okulu öğretmenliğine geçmiştir. 21 Ekim 1924 tarihinde Galatasaray ilk bölümünde Türkçe öğretmenliğine verilmiş, bu görevi kısa sürmüştür. 21 Eylül 1931 tarihinde Avrupa'dan dönmüş ve İstanbul Asarı Atika Müzesi Bizans, Roma, Yunani Kadim Uzman Yardımcılığına atanmıştır. 25 Mayıs 1933 tarihinde uzmanlığa getirilmiştir. 31 Ağustos 1933 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı Müzeler Dairesi Arkeologluğuna, 5 Temmuz 1939 tarihinde Ankara Arkeoloji Müzesi Müdürlüğüne atanmıştır. Bu sırada Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Arkeoloji Profesör Vekilliğinde bulunmuştur. Daha sonra Profesör ve Enstitü Müdürü olarak çalışmış, 16 Aralık 1943 tarihinde Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü görevine atanmıştır. 1 Kasım 1949 tarihinde Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Sanatları Tarihi Profesörlüğüne seçilmiş, öğrenim yıllarında kendini Turancılık düşüncesine kaptıran Remzi Oğuz, Avrupa dönüşünden sonra Anadolu Milliyetçiliğini benimseyerek fikri çalışmalarını bu alanda yoğunlaştırmıştır. Halkın kültür alanında kalkınması için pek çok makale yazarak vatan, din, dil, soy, kültür ve tarih bilincinin doğru ve kalıcı bir şekilde zihinlere yerleşmesi için çaba harcamıştır. Arkeoloji Sanat Tarihi çalışmalarını ise kitaplar ve çeşitli ilmi makaleler halinde yayımlamıştır.³⁴ Türk Tarih Kurumunun asli üyeliğinde Finlandiya Arkeoloji Cemiyeti ve Berlin Arkeoloji Enstitüsünün üyeliklerinde bulunmuştur. İlahiyat Fakültesi profesörlüğü sırasında siyasete girmiş, IX. Dönem seçimlerine katılmıştır. Seçimde 93.163 oyla Demokrat Parti listesinden Seyhan Milletvekilliğine seçilen Arık, seçim tutanağını 18 Mayıs 1950 tarihinde almıştır. 22 Mayıs 1950 tarihinde meclise gelmiş, tutanağı 5 Haziran 1950 tarihinde onaylanmıştır. Millî Eğitim ve Dışişleri komisyonlarında da aktif olarak çalışmış, Millî Eğitim Komisyonu sözcülüğünde bulunmuştur. İlahiyat Fakültesine alınacak asistan konusunda sözlü soru önergesi; Ceyhan'daki Mercimek Harası, Seyhan'da meydana gelen sel felaketinin bilançosu, Seyhan Misis depremi konularında yazılı

³⁴Emin Sezer, “Arık, Remzi Oğuz”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. II, İstanbul, 1991, s. 357-358.

soru önergesi; mecliste farklı 33 konuda 73 konuşması vardır. Milletvekili bulunduğu sırada, 3 Nisan 1954 tarihinde, uçak kazasında Toroslar'da öldü. Ankara'da Cebeci Şehitliği'nde toprağa verilmiştir. Evli ve 2 çocuk babasıdır.³⁵ Arkeolojik araştırma ve incelemeleri yanında ulusçuluk ülküsünün gönüllü savunucusu, düşünür ve yazar olan Prof. Dr. Remzi Oğuz Arık düşüncelerini; Türk Sözü, Oluş, Gurbet, İleri Yurt, Şafak, Dönüm, Çığır, Millet, Bizim Türkiye ve Hareket adıyla çıkardığı dergilerde açıklamıştır.

Başlıca Yapıtları:

1. Adana Ticaret Rehberi (Türkçe-Fransızca),
2. Küçük Borçlu,
3. Köy Kadını,
4. Alacahöyük Hafriyatı Raporu (Türkçe-Fransızca),
5. Karaoğlan Hafriyatı Raporu,
6. Bitik ve Hatay Hafriyatı Raporu,
7. Karalar Hafriyatı Raporu (Türkçe-Fransızca),
8. Çankırı Kapı Hafriyat Raporu (Türkçe-Fransızca),
9. Türkiye'de Arkeoloji İşleri (1935),
10. Türkiye'de Arkeoloji İşleri (1936),
11. Ankara Üniversitesinde Arkeoloji Araştırmaları,
12. Kars'ta Üniversite Haftası,
13. Türk Müzelerinin Teşkilâtı ve Tarihçesi,
14. Müze, Tarih ve Folklor Çalışmaları Kılavuzu,
15. Ankara Anıtı (Giriş Kısmı).³⁶

³⁵*TBMM Albümü (1920-2010)*, IX. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 591.

³⁶Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954) VII. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 18, 1999, Ankara, s. 963-965.

1.2.2. Meclis Faaliyetleri

1.2.2.1. Soru Önergeleri

Seyhan Mebusu Remzi Oğuz Arık ve beş arkadaşının, Mısır Devleti'nde bulunan büyükelçimizin hususi durumuna rağmen vaktinde geri alınmamış olması sebebi ve son hadise karşısında, bu duruma sebep olanların iş başında kalmasının doğru olup olmadığı hususu hakkındaki Hariciye Vekilinden soru önergesine dair takririnde TBMM reisliğine üç soru sormuştur. Dışişleri Vekiline gensoru önergesi verilmesini ve müzakerenin neticesine göre itimat meselesinin mevzu bahis edilmesini arz ve teklif etmiştir. Gensoruda imzası bulunan beş arkadaşının isimleri şunlardır: Çanakkale Mebusu Süreyya Endik, Seyhan Mebusu Cezmi Türk, Seyhan Mebusu Yusuf Ziya Eker, Çankırı Mebusu Kazım Arar ve Çankırı Mebusu Kemal Atakurt'tur. Meclis Başkanı gensoruyu oylamaya sunmuş ve reddedilmiştir.³⁷

1.2.2.2. Konuşmaları

Remzi Oğuz Arık, IX. Dönem boyunca 34 defa söz almıştır. Bazı suç ve cezaların affı hakkındaki kanun münasebetiyle kanunun toplumda huzursuzluğu ortadan kaldırmak için getirildiğini belirtmiştir. Kanundaki yaptırımlar ile zalimlerin, suçluların cezasız kalmasını değil, onları kısıkvrak yakalamak, bir daha hareket edemez hale getirmek olduğunu taahhüt etmiştir. Bütün isteğinin bu olduğunu ve bunların lafta kalmayacağını belirtmiştir. Seçim kanununun kabul edilmesinin bu memlekette muazzam bir inkılap olduğunu ve kanunun vatandaşı harekete geçirmesini sağladığından bahsetmiştir. Halka imkân vermedikçe harekete geçemediklerini ve bu imkânın Türk milletine verilmesinde emeği geçenleri sevgiyle karşıladığını belirtmiştir. Böylece zalimlerin silahlarını ellerinden alabileceklerini ve bunun gerçekleşeceğini söylemiştir.³⁸ Arık, bir sonraki birleşimde tekrar söz almıştır. Bazı suç ve cezaların affı için bazı maddelerin kaldırılmasını ve bu maddelere dâhil olan suçların affedilmesinin memlekette yeni bir havanın esmesine neden olacağını belirtmiştir. Böyle bir havanın ortaya çıkması memleketin emniyet ve istikbalini tehlikeye atacağını düşündürmüştür. Konuyla ilgili görüşlerini uzunca belirtmiştir. Kanun maddelerine dâhil olan masum insanların kabahatlerinin kendilerinde olmayan platonik gençleri kurtaracağını söylemiştir. Böylece esas casusların ve vatani

³⁷ Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXVII, 33. Birleşim, 25.01.1954, s. 317.

³⁸ Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C.I, 22. Birleşim, 13.07.1950, s. 654.

satanların takibine imkân bulacağını beyan etmiştir. Maddenin bu fıkra ile ilavesini isteyenlere seslenip, Nazım Hikmet'ten bahsetmiştir. Onun vatansever olduğu fikrine iştirak etmemiştir. Bütün hayatı boyunca komünizmi savunmuş bir insanı bize Türk vatanseveri olarak tanıtmalarından dolayı rahatsız olmuştur. Maddenin ve diğer maddelerin Türk gençliğini kurtarmak için Demokrat Parti'nin açtığı bu hürriyet yolunda ilerlemeye imkân verilmesini rica etmiştir.³⁹ Başkan Arık'a tekrar söz hakkı vermiştir. Milletsever birisinin komünist gibi himaye edilmesinin ne kadar yanlış olduğunu dile getirmiştir. Mahkemenin kararına saygı duyduğunu fakat etrafta gizli komünistler olduğunu onların teşhis edilmesinin gerekli olduğundan bahsetmiştir. Bunun da teşhisinin herkese söz hürriyeti, yazı ve toplanma hürriyeti verilerek elde edilebileceğini söylemiştir. Komünizme karşı daha esaslı tedbirlerin alınmasının gerekli olduğunu belirtmiştir. Komünist meselesindeki maddenin ilave edilmesinin, Nazım Hikmet'in affedilmesi meselesini ortaya koymadığını söylemiştir. Onun komünist olduğunun daima tartışmaya açık olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Edebiyatla komünizmi müdafaaya çalışmamıştır.⁴⁰

Remzi Oğuz Arık, HansKroecker, Ekrem Özdebir ile HansBucher, Kemal Usman, Hasan Hayri Sonat, Dr. Herrman Von Engelman, Prof. Dr. Henning Von Der Osten'in mahkûm oldukları cezaların affı hakkındaki kanun münasebetiyle söz almıştır. Hariciye Bakanı'nın getirmiş olduğu ve öncelikle görüşülmesini istediği bu kanunun hedef aldığı insanların bir kısmını yakından tanımamış olsaydı söz almayacağını belirtmiştir.⁴¹

Remzi Oğuz Arık, pasaport kanunu münasebetiyle söz almıştır. Diplomatik pasaportu bulunan insanların hal ve görevleri devam ettiği sürece, yanlarında yaşayan bekâr ve işi olmayan kız çocuklarına ve yine yanlarında yaşayıp reşit olmayan erkek çocuklarına da diplomatik pasaport verilmesi şartlarında unutulmuş esaslar olduğunu söylemiştir. Bir aileden olan çocuklara diplomatik pasaport verilmemesini biraz garip görmüş, bunların refakatçi olarak diplomatik pasaport alabileceklerini belirtmiştir. Bu itibarla kaydın kaldırılması kanaatinde olduğunu beyan etmiştir.⁴²

³⁹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. I, 23. Birleşim, 14.07.1950, s. 692-694.

⁴⁰*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. I, 23. Birleşim, 14.07.1950, s. 696-697.

⁴¹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. I, 23. Birleşim, 14.07.1950, s. 688.

⁴²*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. I, 23. Birleşim, 14.07.1950, s. 778.

Remzi Oğuz Arık, Hukuk Fakültesi öğrencisi Yusuf Yılmaz Yavuz hakkında dilekçe komisyonunun kararından dolayı söz almıştır. Meclise Bahadır Dülger isimli arkadaşının itirazıyla girdiğini belirterek, bu konuyla alakalı görüşlerini belirtmiştir. Yusuf Yılmaz adında bir öğrencinin kendisine müracaat ederek fakülte yönetmeliğinin 15. Maddesinin kendilerine tanıdığı üç imtihan hakkından üçüncüsünün verilmediği ve talimatnamenin kötü tatbik edildiği veya hiç tatbik edilmediğini şikâyet etmektedir. Öğrenci bundan dolayı üçüncü imtihan hakkının tanınmasını muhterem meclisten rica etmiştir. Meclisin dilekçe komisyonu bu şikayeti haklı bulmuştur. Arık, uzun konuşmasında fakültenin sisteminden bahsetmiş ve düşüncelerini belirtmiştir. 82. Maddede kurulması gereken dilekçe komisyonu organının bunun için var olduğunu belirterek, Türk çocuklarına verilecek burslarla memleketin yıkılmayacağı düşüncesinde olduğunu çocukların aldıkları bursların helal olduğunu, yarını ellerine vereceğimiz insanların aldığı birkaç kuruşun üzerinden hesap yürütmenin bu hesabı yapanlara azap vereceğini belirterek konuşmasını bitirmiştir.⁴³

Remzi Oğuz Arık, Diyanet İşleri Başkanlığı 1951 yılının bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Din meselesinin, dine inanan insanlar için üzerinde durulması gereken çok mühim mevzulardan birisi olduğunu belirtmiştir. Meseleyi tarihi hadiseler ve realitelerle ele almıştır. Müslümanlık meselesini, din meselesini Türk olarak ele aldığımız zaman endişe edenlerin haksız olduklarını, meseleyi tarihi realiteye hiçbir zaman uygun olarak görmeye alışmadıklarını söylemiştir. Türk milletinin mümessilleri olarak; din meselesini, Müslümanlık meselesini TBMM kürsüsünde ele almanın şeref olduğunu düşünmüş, dışarıda konuşulanları reddetmiştir. Din terbiyesini devletin ele almasını daha uygun görmüş, devletin esaslı tedbirleri ele almaktan çekinmemesini söylemiştir. Türk Milleti olarak dini, tarikatlara bırakmamak gerektiğini söylemiştir. Tarikatların insanları yalan yanlış düşüncelere yönlendirdiği düşüncesindedir. Bundan dolayı Türk din âlimi yetiştirmenin gerekli olduğunu ve İlahiyat Fakültesi'nin bu ihtiyaca cevap vermesi için meydana geldiğini söylemiştir. Böyle bir devirde, böyle bir maziye sahip olmuş devlet ve millet

⁴³Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. III, 13. Birleşim, 01.12.1950, s. 7-11.

olduğumuz için Diyanet İşleri'nin bütçesinin garip eleştirilere maruz kaldığını belirtmiştir.⁴⁴

Remzi Oğuz Arık, Bayındırlık Bakanlığı ve Karayolları Genel Müdürlüğü'nün 1951 yılı bütçeleri münasebetiyle söz alarak Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu'na Kozan, Saimbeyli, Kadirli, Ceyhan yollarının ne durumda olduğunu sormuştur. Bakan ise bu bölgelerin il yolu olduğunu söylemiştir. Arık, devlet yolu haline getirilmesinin vaat edildiğini söylemiştir.⁴⁵

Remzi Oğuz Arık, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul Üniversitesi ile İstanbul Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün 1951 yılı bütçeleri münasebetiyle meclis kürsüsünde söz almıştır. Türk anıtları hakkında konuşmuş, anıtların yok olmasından şikâyetçi olduğunu, bunlara şahit olan kişilerin olduğunu belirtmiş, memleketin tanıtımı için ve tanıtılan şeylerin insanlara sevdirmesi için turizme önem verildiğini ve hususta bütçe ayrıldığını belirtmiştir. Kültürümüzün tanınmasının önemli olduğunu belirtmiş ve memleketimizin büyük yaratıcının sanat kabiliyetinin ne kadar mükemmel olduğunu ispat ettiğini vurgulamıştır. Bunun için bir bütçenin ayrılmasını ümit ettiğini belirterek okul müzesine 1 Lira ayrıldığını ve miktarın az olduğunu belirtmiştir.⁴⁶ Paranın yetmeyeceğini, gerek yapı ve gerekse amaçtan feragat etmek zorunda kalınacağını söyleyerek, lise ve orta mektepte sayıya tapmanın memlekette bir adet haline geldiğini, eğitim ve öğretim için malzeme olmadığını ifade etmiştir. Bütün bunlara rağmen oraya mektep açıldığını ve buna rağmen de az para verildiğini gelecek seneye kadar bu parayı bakanlık finanse edebilirse, gelecek seneye kadar bazı tedbirlerin almasını rica etmiştir. Başkan bu bölümü oylamaya sunmuş ve kabul edilmiştir.⁴⁷

Remzi Oğuz Arık, Adnan Menderes'in kurmuş olduğu hükümetin çalışma programı hususunda söz almıştır. Böyle bir günde bazı şeylerin muhasebesinin yapılmasının fena olmayacağını belirtmiş, konuyla alakalı düşüncelerini uzun bir konuşmada belirtmiştir. Demokrat Parti'nin ikinci Adnan Menderes kabinesi beyannamesinde yalnız kabine değişikliği ile yapıldığını ancak fikirlerde bir değişiklik olmadığını belirtmiştir. Bütün programların uygulanabilmesi için önce

⁴⁴*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 48. Birleşim, 22.02.1951, s. 442-444.

⁴⁵*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 51. Birleşim, 25.02.1951, s. 858.

⁴⁶*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 51. Birleşim, 25.02.1951, s. 800-801.

⁴⁷*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 51. Birleşim, 25.02.1951, s. 806.

insan gücüne ihtiyaç olduğunu belirtmiş, Demokrat parti Hükümeti'nin ele almış olduğu program düşünce ve vicdan hürriyetini, kökü dışarıda olan cemiyetler meselesine verilen önemi, bütün olayları bunun ışığında düşünmenin doğru olduğunu belirtmiştir. Demokrat Parti Hükümeti yeni düzenlenmekte olan Basın Kanunu'nun maddelerini gazetelere göndermiş, onların fikir ve düşüncelerini alacak kadar geniş bir hoşgörü gösterdiğini ve bu hususların partinin mücadelesinin parlak misallerini ortaya koyduğunu söylemiştir. Sözlerine son verirken Türk milletinin ebedi olduğunu, nesillerinin Türk ve insanlık geçmişi içinde birbirini tamamlayan dalgalara benzediğini belirtmiştir. Siyasi hayatta hangi parti olursa olsun daima halef ve selef olacağını, büyük milletin ve insanlığın emrinde birbirlerinin yaptığını tamamlayarak devam edeceğinin unutulmaması gerektiğini vurgulamıştır.⁴⁸

Remzi Oğuz Arık, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin İslam Sanatları tarihi kürsüsüne asistanlık için açılan imtihanı 1950-1951 yılında iki defa başarı gösteren adayın tayin edilmemesinin sebebine ve adı geçen fakültede batı dillerine vakıf olmayan profesörlere dair sorusu münasebetiyle söz almıştır. Şimdiye kadar Türkiye de üniversitelerde her çeşit kürsü kurulduğunu fakat bu kürsüye yer verilmediğini belirtmiştir. Asistanlık imtihanı açılınca memurluk kanununun içerdiği şartlar çerçevesinde yine memurlar arasında yapılacağı söylenmiş, bu şartlara sahip olanların doğrudan yabancı dil sınavına tabi tutulacağını belirtmiş ve bir profesör veya jürinin nezareti altında Türk Üniversitelerinde kabul edilmiş olan dört veya beş dilden birinden sınavın yapılacağını konuşmasında ifade etmiştir.⁴⁹

Remzi Oğuz Arık, hastane, okul, park, meydan ile cadde, sokak, stadyum ve benzeri müessese ve yapılara konulacak olan isimlerin yaşayan kişilerin isimlerinin konmaması hakkındaki kanunun teklifi sebebiyle söz almıştır. Sözlerine yanlış anlamalara sebebiyet vermek istemediğini, bir inkılap neslinin sesini yükseltmesini doğru bulduğunu belirtmiş ve bu kanunun geçmişe bağlı olmamak şartıyla kabul ettiğini belirtmiştir.⁵⁰

Remzi Oğuz Arık, resmî daire ve şirketlerin siyasi partilere karşılıksız mal devredemeyeceklerine değinmiştir. Kamu kuruluşlarının, şirketlerin, hükmü

⁴⁸*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VI, 59. Birleşim, 02.04.1951, s. 93-99.

⁴⁹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VI, 68. Birleşim, 25.04.1951, s. 275.

⁵⁰*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VII, 79. Birleşim, 21.05.1951, s. 378-379.

kaldırılmış derneklere ait olup siyasi partilere devredilmiş olan gayrimenkullerin bu partiler tarafından binalara sahiplerine ve hazineye iadesine ilişkin Kanun için meclise önerge sunmuştur.⁵¹

Remzi Oğuz Arık, Büyük Millet Meclisinin Millî Saraylar ve köşklerdeki eşyalar hakkındaki meclis hesaplarını inceleme komisyonunun raporu münasebetiyle Kastamonu Milletvekili Ziya Termen'in düşüncelerine karşı çıkmış, Türk müzeleri için Termen'in düşüncelerinin uygun olmayacağını da sözlerine eklemiştir.⁵²

Remzi Oğuz Arık, Adalet Bakanlığı 1952 yılı Bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Adalet Bakanı Rükneddin Nasuhioğlu'na üç adet soru sormuştur. İlki Çocuk Mahkemeleri hususunda Milli Eğitim Bakanlığı ile temasta bulunup bulunmadığı ile ilgilidir. Bu konuda bakan Çocuk Mahkemeleri hususunda çalışan komisyonun yabancı mevzuatı ve eserleri tetkik etmekte olduğunu ve Yargıtay'da bu hususta çalışan arkadaşlarla üniversitelerin alakalı kişileriyle temas halinde olduklarını söylemiştir. İkinci sorusu; çocuk hapishaneleri konusunun ellerindeki programda yer alıp almadığını sormuştur. Bakan, bu konu ile ilgilendiklerini, vilayetlerdeki ceza evleri ile görüşüp gerekli işlemleri yaptığını belirtmiştir. Son sorusu ise veremli mahkûmların korunması meselesinde Sağlık Bakanlığı ile anlaşmaya varıldığını beyan buyurduklarını ve hükümetin bu anlaşmayı kabul edip etmediğini sormuştur. Yani Başbakanlıktan geçip geçmediğini sormuştur. Bakan ise henüz daha kabineye giden bir şey olmadığını fakat Sağlık Bakanı ile kendisi arasında anlaşma sağlandığını belirtmiştir.⁵³

Remzi Oğuz Arık, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 1952 yılı bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Bu teşkilattan istenilen bazı vazifelerin Emniyet Genel Müdürlüğü'nün işi olmadığını aksine Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve hatta Sağlık Bakanlığı ve Diyanet İşleri'nin işi olduğunu belirtmiş ve konuşmasının devamında Emniyet Genel Müdürlüğü'ne kendi görevini yapması için imkân yaratılması gerektiğini vurgulamıştır.⁵⁴

⁵¹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. IX, 110. Birleşim, 07.08.1951, s. 686-689.

⁵²*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XI, 19. Birleşim, 19.12.1951, s. 247.

⁵³*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XIII, 46. Birleşim, 24.02.1952, s. 673.

⁵⁴*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XIII, 48. Birleşim, 26.02.1952, s. 890.

Remzi Oğuz Arık, devlet memurlarının aylıklarının teklik ve eşitliğine ilişkin Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin 4665 numaralı Kanun ile değiştirilen Dışişleri Bakanlığı kısmına bazı kadrolar ilave edilmesi ve Dışişleri Bakanlığı'nın Kuruluşu hakkındaki 3312 numaralı Kanuna bazı hükümlerin eklenmesi hakkındaki Kanunun münasebetiyle söz almıştır. Bu tasarıda esas bakımdan faydalı görülmeyen ve tatbikatı bakımından uygulanabilirliği olmayan noktalar olduğunu belirtmiştir. İşin esasında baş delegeliğin meydana getirilmesinin uygun olmadığını ve orada üç tane büyükelçi payesinde arkadaşı olduğunu ve bu üç büyükelçinin bu işi pekâlâ yapacağını belirtmiştir. Nato'nun mahiyet ve gayesine daha uygun olduğunu, çünkü bu teşkilât oluşurken Nato'ya en son katılmış bir devlet olarak ve eski tecrübelerden de yararlanarak yapıldığı için dolayısıyla teşkilâtın diğerlerinden daha planlı olduğuna değinmiştir. Paris Büyükelçiliğinin esasen kâfi derecede dolu olduğuna, ayrıca Nato işleriyle meşgul olunmasına maddeten imkân olmadığına değinmiştir. Onun büsbütün başka hususiyetleri olduğunu ve oradaki teşkilâtın diğer 13 devletin teşkilâtı gibi gayet muntazam, planlı ve onlarla işlerin ahenk içinde yürütülmesi gerektiğini belirtmiştir. İlk günden itibaren bunun için gerek umumi işlerin, gerek iktisadi iş birliğinin münasebeti ve askerî vaziyetlerle alâkası tespit edilmiş ve ona göre makine ve teçhizatın muntazam olarak kurulmuş olduğunu ve işlemeye başladığını belirtmiştir. Hariciye Teşkilât Kanunu ile Nato'ya kendilerinin herhangi bir memuru tayin edebileceğini söylemiştir. Bu kanunla istenilenlerin, mevcut bütçenin yeterli olmadığını, yeni vazifelerin ve hizmetlerin görülebilmesi için kadro istediğine; vazifenin yapılmasında bugünkü kadromuz yeterli gelmiyorsa işlerimizin geri kalmaması için, oradaki görüşmelere bir an evvel katılabilmek için buradan, bir büyükelçi göndermeye yetkinin var olduğuna değinmiştir. Bu itibarla, başka bir şeye ihtiyaç olmadığını, arkadaşlarının iktisadi iş birliği ile olan münasebetten bahsettikleri konusuna değinmiştir. İktisadi İş Birliğinden ne kadar yardım görüldüğüne ve bu yardımın ne amaçla olduğunu sorusuna Arık, Demokrat Parti iktidara geldikten sonra ne nispette yardımın arttırıldığından konuşmasında bahsetmiştir. % 1 den aşağı olan genel toplamı % 8'i nasıl elde ettiğine; binaenaleyh, Türkiye'nin az yardım gördüğüne ve bunun Nato teşkilâtı ile alâkası olmadığına, Türkiye'nin diğer ülkelerden nasıl askerî yardım gördüğüne değinmiştir. Bu yardımın son senede eski senelere nazaran % 150-200 arttığını ve 100 milyondan 250 milyona çıktığını arz etmiştir.⁵⁵

⁵⁵Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XVI, 82. Birleşim, 09.06.1952, s.

Remzi Oğuz Arık, Doğu Üniversitesi kuruluş hazırlıkları kanunu münasebetiyle söz almıştır. Doğu illerinin esas itibariyle binadan, işletmeden mahrum bir bölge olduğunu ve buralarda yeni tesislerin kurulmasını istemiştir. Eski tesisleri almak değil, bu kanunla yeni binalar ve işletmeler yapılmasını ümit etmiş, maddenin bu şekliyle bu ihtiyacı karşılayacağını belirtmiştir.⁵⁶

Remzi Oğuz Arık, Ulaştırma Vekâleti'nin, Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü'nün, Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü'nün, Posta, Telgraf ve Telefon işletme Genel Müdürlüğü'nün 1953 yılı bütçeleri münasebetiyle söz almıştır. Bu konuda 211. Madde gereğince bakanlığa teklif sunmuştur. Devlet Demiryollarında çalışan tren şefi, kondüktör, fren görevlisi, yağcı, hareket memuru ve manevracı gibi gece ve gündüz iş başında kalmak zorunda bulunan bayramı, seyranı hatta tatili olmayan memurlar olduğunu belirtmiştir. Bunların İş Kanunu'nun emrettiği 8 saatlik sınırı en aşağı iki misli geçen bir çalışmaya mahkûm edilmiş olduğunu söylemiştir. Hayatlarını daima işletme merkezlerinde geçirdiklerini ve 15 saatlik bir zamanı çalışmakta geçiren insanlar olduğunu belirterek, bu insanların yuvalarına dönmek için aynı miktarda zamanı vazife başında geçirdiklerini ve vekâletin bunlar için oluşturmuş olduğu bazı tazminatların düzenlendiğini fakat bunların maruz kaldığı tehlike ve harcadığı emekle o tazminatın ölçülemediğini belirtmiştir. İçlerinde bir kısımları vardır ki, ağır tehlikeye mâruz kaldıklarını ve bunların istatistiğini gördüğü zaman çoğunun ölümle ve bir ölümün de verem yoluyla neticelendiğini belirtmiştir. Bu konunun üzerinde, vekilin özellikle durmalarını rica etmiş, bunların yıpranma payı meselesi olduğu gibi, yıpranmadan dolayı bu personelin emeklilik haklarını da aramalarını rica etmiştir. Emeklilik hakkının bunlara yirmi sene olarak belirlenmesini ve çalışanlara ikramiye verilmesini teklif etmiştir.⁵⁷

Remzi Oğuz Arık, Turizm Endüstrisinin Teşviki Kanunu münasebetiyle söz almıştır. Bu meselenin bir millet meselesi olmadığını, başka bir maksat taşıdığı kanaatini paylaşmıştır. Yeni bir iş sahasının açılmasını, bu iş sahasının doğrudan doğruya işsiz âlemine ve ıstırabını çektiği iş âlemine yeni yeni imkânlar sağlayıp sağlanmaması bakımından ele alınacak bir mesele olduğunu belirtmiştir. Fayda ve zararlar değil de imkânsızlıklar göz önüne alındığında, 11. maddenin faydasını

158-161.

⁵⁶Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XX, 53. Birleşim, 25.02.1953, s. 1023.

⁵⁷Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XX, 55. Birleşim, 27.02.1953, s. 1035-1036.

gördüğünü ve yetiştirmenin uygun olacağını, ecnebi eleman olarak işçi ve uzman getirmenin katıyen doğru olmadığı söylemiş, maddede bu yönde bir değişiklik yapılmasının gerektiğini vurgulamıştır.⁵⁸

Remzi Oğuz Arık, Cumhuriyet Halk Partisinin yasa dışı kazanımların iadesi hakkındaki Kanun münasebetiyle sözlerinde, Başvekil Adnan Menderes'in sözlerini "asla" diyerek kesmiştir.⁵⁹ Daha sonra kendisine verilen sözde grubunun ifadelerinin bazı noktalarda yanlış anlaşılmış olabileceğini, 14 Mayıs'ı idrak etmiş bir nesil olarak ne konuma geldiklerini düşünmelerini istemiştir. Kanunun ruhu üzerinde ayrılık olmadığını ancak ihtilâl yapan insanla, ihtilâl yapan parti ile ihtilâl yaşamış bir devir ile bu zamanın karşılaştırma yapılamayacağını belirtmiştir. 14 Mayıs'ta yapılacak olan şeyin şuan yapılamayacağını, muhalefet olarak kabul edilen sistemin; eksik, hatalı gördükleriyle, iyi ve memleket hayrına bulduklarını da bu kürsüde ve her yerde ifade edilmesi gerektiğini söylemiştir. Memleketin dürüst muhalefetini kendi oyunu, kendi reddini kullanmasının gerektiğini ve bunun iktidar olarak gayet normal görülmesi gerektiğini belirtmiş, ancak böyle bir reddin arkasında bir hakkın olacağını söylemiştir.⁶⁰

Remzi Oğuz Arık, Köylü Partisi adına sözlerine devam etmiştir. Geçen sene iç tüzükteki bir not gerekçesiyle Cumhuriyet Halk Partisi'ne söz verildiğini ve kendisine de bir söz hakkı tanınmasını, şimdiye kadar görüşlerini dürüst olarak açıkladığını ve partisine söz verilmesini rica etmiştir. Meclis reisi ise netice arz edildiğini ve bunun dışında bir muamele yapamayacağını, gündeme devam ettiğini söylemiştir.⁶¹

Remzi Oğuz Arık, Vakıflar Bankası Kanunu münasebetiyle söz almış, grubunun bu güzel kanunu muhabbetle karşıladığını söylemiştir. 1921'de Evkaf Nâzırı olan Hayri Efendi merhumun küçük bir fikir hareketi olarak getirdiği tasarıyı bizim devirde bir Vakıf Paralar Müdürlüğü halinde ancak yaşatabildiklerini söylemiştir. Vakıflar İdaresi'nin, asıl maksadına uygun olarak elinde bulunan kıymeti hiçbir zaman işletemediğini belirtmiştir. Bu faciayı gören ve vakfın elinde korunması icabeden kıymetlerle o kıymetlerin karşılığı olan asıl hazineyi bir türlü koruyamayan

⁵⁸*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXI, 73. Birleşim, 27.04.1953, s. 529-531.

⁵⁹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXVI, 17. Birleşim, 14.12.1953, s. 182.

⁶⁰*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXVI, 17. Birleşim, 14.12.1953, s. 207-209.

⁶¹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXVII, 25. Birleşim, 06.01.1954, s. 64.

ve devletin elinden yakasını kurtaramayan vakıflarla alakalı olarak Hayri Efendi merhumun ele almış olduğu kanun tasarısına bugünkü şeklini vermek istediğini belirtmiştir. Yani Hayri Efendi bu tasarıyla kurulmak istenen Vakıflar Bankasını daha o zaman kurmak istediğini, ancak 1325 senesinde ifade ettiği bu fikri kuvveden fiile çıkaramadığını söylemiş, şimdi ise vakıf paralarının gerekli yerlerde kullanılması yanında işletilmesi konusunda bu kanunun ortaya çıkmış bulunduğunu söylemiştir. Bu tasarımı gözden geçirildiğinde, tasarımı meydana getiren arkadaşların vakfın şahsiyetini bozmamaya yüksek derecede riayet ettiğini söylemiş, bu tasarı ile Vakıflar Umum Müdürlüğüne, yani vakfın kendisine asıl gerekli olan ve vakfın yaşamasına imkân verecek mülk ve arazinin elinden gitmesinin önlenmesine çalıştıklarını söylemiştir. Ancak bu vakfedilen gayrimenkullerin bu vaziyette hem satışında, hem de kiraya verilmesi şeklinde bazı endişelerinin olduğunu belirtmiş, bunlar endişelerinin ise, vakıf gelirlerinin banka muamelelerinin içinde doğrudan doğruya eriyip gidebileceğini; ikinci endişesi ise, banka muameleleri arasında elde mevcut paraların bu şekilde dağıtılmasından, vakfın asıl gayesinin yok olabileceğini söylemiştir. Diğer bir endişesi de, anonim ortaklık sebebi ile kârın da dağıtılması yüzünden yine vakfın asıl şartının yerine getirilemeyeceğini vurgulamıştır. Sonraki görüşmeler ve bilhassa maddeleri açıklarken ilgili arkadaşların vereceği izahları dikkatle dinleyeceğini ve sözlerinin bu tasarıya prensip itibarıyla gösterdiği sevgiyi devam ettirerek reyini ona göre vereceğini konuşmasında ifade etmiştir.⁶²

Remzi Oğuz Arık, Dâhiliye Vekâleti'nin 1954 yılı Bütçesi sebebiyle Türkiye Köylü Partisi Meclis grubu adına söz almıştır. İç politikanın ıstırap verici ve ümit kırıcı olduğuna değinerek sözlerine başlamış, bu durumun 14 Mayıs'tan önce de olduğunu fakat 14 Mayıs'tan sonra da bilhassa artan bir temayülün olduğunu belirtmiştir. Henüz genç, dinç ve mesleklerinde ümit vaat eden albayları, generalleri sefir, vali, emniyet müdürü yapmakta olduklarını, bu türlü değerlerin orduyu bırakmasının ağır kayıp olduğunu; fakat onlara siyasi ve idari ihtiraslar uyandırmak daha ağır ve tehlikeli kayıp olacağını söylemiştir. Bu durumun ordu için de, iç politika için de temenni edilecek şeyler olmadığını, bu yolun bırakılması gerektiğine değinmiştir. İçişleri Bakanlığı'nın yeni nahiyeler, yeni ilçeler, yeni iller kurmak yolundaki gayretleri elbette iyi niyetle ve memleket hayrına olacağını vurguladıktan sonra ancak bu gayretin prensipli, plânlı olmadığına değinmiştir. Meselâ Abana

⁶²Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXVII, 26. Birleşim, 08.01.1954, s. 75-76.

ilçesinin Pazarköy'e naklinin bu şekilde olduğunu söylemiştir. Yerleri değişecek merkezler hususunda da, isabetsizlik olduğunu belirtmiştir. Misis için çok gecikildiğini, vekilin gitmedikçe, görmedikçe yardım yapılamadığından bahsetmiştir. Karaisalı Kazasında Rumkuş Köyü'nün veremle mahvolmakta olduğunu söylemiştir. Fakat İçişlerinin, idarecilerinin emniyet güçleri ile memleketi seven vatan çocuklarını rahatsız eden takiplerle işgal edildikçe bu gerçek belâ ve tehlike ocaklarını, bu sabotajları göremediğini, gözleri başka âleme dikilmiş, asıl tehlikeyi görmemek için, ısrar etmekte oldukları hakkında konuşmuştur. Bu bakanlığı idare eden insanlara bazı şeyleri hatırlatmıştır. Trafik kazaları, beyaz kadın ticareti, vali muavinleri meselesi, pasif korunma, gecekondu, Amasra Belediyesi meselesi, polis, jandarma ve köy telefonları, evlenme işi, nüfus işi gibi sorunları hatırlatmıştır. O kadar derinden sevdiği bu milletin insanların o devre dönmesinden; arkadaşlarının karşılaştığı sonsuz zorluktan, insan hilelerini, insan nankörlüklerini tesirsiz bırakacağından bahsetmiştir. Bu millete hizmet için hiçbir zaman geç kalınmış olmadığını sözlerine eklemiştir. İçişlerini de idare edenlerden de ricası, Türkiye'de Hükümetin bugüne kadar kendisi için çalışan, gayesi kendi olan garip bir mekanizma olduğunu söylemiştir. Yeni iktidardan bu durumun değişmesini istemiştir.⁶³

Remzi Oğuz Arık, Milli Müdafaa Vekâleti'nin 1954 yılı bütçesi sebebiyle, Türkiye Köylü Partisi meclis grubu adına söz almıştır. Yurdun dört tarafından askere gelenlerin okuryazar hâle gelmesinin sağlanması gerektiğini, ordudan seferden dönenlerin eskiden olduğu gibi, büyük yerini kaybetmemesini ve daha ileri gitmesini, meclisten istemiştir. Yedek subaylar için başlanan tatbikat usulünün bunun yalnız zabıtlara değil, yalnız yedek subaylara da değil, askerlere de tatbik edilmesini rica etmiştir.⁶⁴ Bir sonraki birleşimde tekrar söz almıştır. Vekil Bey ordudaki okuma ve yazma meselesinin büyük bir ciddiyetle ve tamamıyla yapıldığını söylemiştir. Arık ise sözlerini “Yani Cumhuriyet devrinden beri okuma yazma meselesine ehemmiyet verilmektedir. Bunu bütün Türk çocukları bilir Kenan Bey. Fakat mesele eksiktir, ciddiyetle tatbik yolunu bulmamıştır. Maruzatım bundan ibarettir. Bilhassa buna dikkat etmenizi rica ederim.” Diyerek sözlerini sonlandırmıştır.⁶⁵

⁶³ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXVIII, 48. Birleşim, 23.02.1954, s. 742-747.

⁶⁴ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXVIII, 48. Birleşim, 23.02.1954, s. 727-728.

⁶⁵ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXVIII, 48. Birleşim, 23.02.1954, s. 736.

Remzi Oğuz Arık, Hariciye Vekâleti'nin 1954 yılı bütçesi sebebiyle söz almıştır. Bütçe Komisyonu mümessillerinin ve raportörlerinin verdiği rapor üzerinde durmuştur. Bütçe Encümeninin raportörlerinin belirttiğine göre, 42 tane kadro istendiğini belirtmiştir. 42 kadronun bugüne kadar açık tutuluşunu, yine Teşkilât Kanununun eksikliğinin garip bir ifadesi olduğunu kaydetmiştir. Diğer hususta ise dört yıldır kendilerinin istemeyi düşünmediği bazı şeyler olduğunu, bir tek memurla çalışan elçiliklerin olduğunu, bunların çok müşkül vaziyette bulunduğunu, bu itibarla yeni kadro istediklerini belirtmiştir. Raportörlerin, Türkiye'de dört seneden beri bu kadroların doldurulmaması üzerindeki hayretini ve bu durumun bir alakasızlığın göstergesi olduğunu söylemiştir.⁶⁶

Remzi Oğuz Arık, Maarif Vekâleti'nin, Ankara Üniversitesi ile İstanbul Üniversitesi'nin, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü'nün 1954 yılı bütçeleri sebebiyle söz almıştır. 1954 senesi bütçesinde yatırımlara ayrılan 600 milyona yakın bir para olduğunu ve bu 600 milyon yatırıma mevzu olan bütün meselelere kıymet vermekte olduğunu belirtmiştir. Fakat bu 600 milyon içinde eğitime ayrılan yatırımlara, fevkalâde büyük kıymet ve ehemmiyetle bakmakta olduğunu, eğitime ayrılan yatırımların, iktisat, maliye gibi alanlara yapılan yatırımlar gibi, derhal netice vermeyen uzun vadeli yatırımlar olduğunu söylemiştir. Bu paranın cemiyetin bütün meselelerini halledecek insanların yetişmesi için harcandığını nazarı dikkate alarak hürmetle karşılamış, böyle bir yatırımı muhabbetle karşıladığını bildirdikten sonra eğitimin heyet-i umumiyesi üzerinde durmuştur. Geçen ve bu sene Bütçe Encümeninde eğitimin başlıca meseleleri ortaya konmuş ve yeni dönemde dokunmadığı meselelere dokunmuştur. Bakanlığın kendi fonksiyonu, kendi mahiyeti hakkında tereddütten kurtulamadığını, sanat ve teknik terbiyesindeki sıkıntılara, eğitiminin Kültür Bakanlığı'na ait olduğundaki tereddüdüne, müzeler, folklor, etnografya ve güzel sanatlar alanındaki ihmaline, Beden terbiyesi meselesine, yabancı dil meselesi ve saire buna benzer meselelerin henüz arkadaşlarının hangi neticelere bağlandığını bilmemekte olduğuna değinmiştir. Ellerindeki mektepleri asrın ve milletin ihtiyacını, kendi çizdiği ananelerinin istediği gibi, tertibe kavuşturamaması, yeni mektepler açmak hususunda az hesaplı, fakat çok politik davranmasına değinmiştir. Mektep işini hiçbir politik mülâhazaya dayanmadan ve politika meselesi yapmadan çözmeleri gerektiğine, bazı mebuslar ve bazı ailelerin

⁶⁶Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXVIII, 49. Birleşim, 24.02.1954, s. 782-789.

buna belki güceneceklerini ama bütün milletin kendilerine minnettar olacağını söylemiştir. Bütün araçlar temin edilmedikçe açılan mektebin fayda yerine zarar vereceğine ve bu zararın faizinin çok pahalı olacağına değinmiştir.⁶⁷

Remzi Oğuz Arık, Maliye Vekâleti'nin 1954 yılı bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Bu meselede Bütçe Komisyonu raportörüne göre, kazı denilen işin, çok pahalıya mal olacağını söylemiştir. Tarih Kurumu, iç masraflarını Atatürk bağışları imkânlarından karşılayabileceğini fakat tahsis edilmezse orada anlaşmazlıklar çıkacağını söylemiştir. Raportörden rica ederek; bu, gayet basittir, itirazımız yoktur demesinin, meseleyi halledeceğini belirtmiştir.⁶⁸

1.2.2.3. Önergeleri

Seyhan Mebusu Remzi Oğuz Arık'ın, Ceyhan'daki Mercimek Harasının bugünkü durumunu ve ilerisi için ne düşünüldüğüne dair Başvekilden yazılı soru önergesi Başvekâlete gönderilmiştir.⁶⁹ Tarım Vekili Nedim Ökmen verdiği cevapta; İçel'den Urfa'ya kadar devam eden geniş sahanın hayvancılık, at ve sığır yetiştiriciliği bakımından hususi bir önem taşıdığını söylemiştir. Bu bölgenin damızlık ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan Çukurova Harasında güzel vasıflara sahip damızlıklardan ibaret atçılık ve sığircılık şubeleri kurulduğunun ve bu şubelerde istenilen damızlıkları vermeye başladıklarını belirtmişlerdir. Sığircılık şubesinin senelik veriminin 3000 litreyi geçen bir damızlık inek materyalinin meydana gelmesi yakın bir istikbalde Çukurova bölgesinde süt verimi bakımından çok mükâmil bir sığircılık tesisi kurulmasının imkânını sağlayacağını söylemişlerdir. Koyunculuk şubesinin de bu sene açılmasını karara bağlandıklarını ve kadrolarının kısa zamanda ikmali için lüzumlu tedbirlerin alınmış olduğunu belirtmişlerdir.⁷⁰

Seyhan Mebusu Remzi Oğuz Arık'ın, Seyhan'da 1953 yılında meydana gelen sel felâketinin şimdiki bilançosuna, nerelerde, ne sebeplerle meydana geldiğine ve bu münasebetle alınan tedbirlerle yapılan yardımların nelerden ibaret bulunduğu sorusunu yöneltmiştir.⁷¹ Bayındırlık Vekili Kemal Zeytinoglu cevabında; 6 - 10 Şubat

⁶⁷Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXVIII, 49. Birleşim, 24.02.1954, s. 830-837.

⁶⁸Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXVIII, 49. Birleşim, 24.02.1954, s. 816.

⁶⁹Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXI, 58. Birleşim, 25.03.1953, s. 48-49.

⁷⁰Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXI, 62. Birleşim, 03.04.1953, s.

⁷¹Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXI, 58. Birleşim, 25.03.1953, s. 48.

1953 tarihinde yağın şiddetli yağmurlar neticesinde Seyhan ve Ceyhan ırmakları ile mevcut yan derelerde esaslı feyezanlar meydana geldiğini belirtmiştir. Meydana gelen sel baskınında meskenleri yıkılan veya hasara uğrayan vatandaşların meskenlerinin yapım ve onarımına yardım olmak üzere Vekâlet bütçesinin 792. (deprem ve diğer afetlerden zarar gören bölgelere yardım) bölümünden 18 Kasım 1953 tarihinde tel havalesiyle adı geçen valilik emrine 25000 lira gönderildiğini söylemiştir. Bu ödeneğin yer sarsıntısı ödeneklerinin harcama şeklini gösterir yönetmelik hükümlerine göre teşekkül edeceği talimatını verildiğini belirtmiştir. Ayrıca buralarda ve diğer yerlerde durumu ıslah etmek üzere tabîi afetlerden önce ve sonra alınacak tedbirler hakkında hazırlanan kanun tasarısının da Büyük Millet Meclisine sunulduğunu söylemiştir.⁷²

Seyhan'da Misis ve dolaylarında 1952 yılında meydana gelen deprem felâketi ve neticeleri sorusunu yöneltmiştir.⁷³ Başvekâlete gönderilen soru yanıtsız kalmıştır.

1.3. MEHMET ARİF NİHAT ASYA

1.3.1. Özgeçmiş

Asıl ismi Mehmet Arif'tir.⁷⁴1904 yılında (1320) Çatalca'nın İnceğiz Köyünde doğan Asya, Ankara Çankaya İlçesi Barbaros Mahallesinde (0013/01, 17, 30) nüfusuna kayıtlıdır. Babası Ziver Efendi, annesi Fatma hanımdır. Hatice Semiha Hanım ile evlenmiş ve bu evlilikten Kemal Koray (1936) ve Reha Uğur adlı iki çocukları olmuştur. 1941 yılında Osman Nuri - Nuriye kızı Servet (1911-1992) Hanım'la evlenmiş, bu evlilikten de Fırat (1942) ve Mehmet Murat (1948) adlı bir kızı ve bir oğlu daha olmuştur. Çatalca'nın İnceğiz ve Örcünlü köy okullarını, İstanbul'da Haseki'de ki Taş Mektebi ve Koca Mustafa Paşa Mahalle Mektebini bitirip, Gülşeni Maarif Rüştîyesinden mezun olmuştur. Cihan Savaşı ve Millî Mücadele sırasında Kastamonu Sultanisinden (Lise) mezun olmuştur. Yüksek Öğretmen Okulunu devlet hesabına okuyarak edebiyat şubesinden 1928 yılında diploma almıştır. 23 Ekim 1928 tarihinde Adana Öğretmen Okulu öğretmen yardımcılığına atanmış, 10 Aralık 1931 tarihinde Adana Erkek Lisesi Türkçe öğretmenliğine getirilmiştir. Bu görevde iken eylemli askerlik hizmetini yapmak

⁷²Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXII, 80. Birleşim, 11.05.1953, s. 196-198.

⁷³Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXI, 58. Birleşim, 25.03.1953, s.48.

⁷⁴Necat Birinci, "Asya, Arif Nihat", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. III, İstanbul, 1991, s. 543.

üzere Selimiye'de Hazırlık bölüğüne alınmış, Halıcıoğlu'nda Yedek Subaylık Okulunu bitirerek son kıta hizmetini tamamlayıp, 31 Ekim 1935 tarihinde teğmen rütbesiyle terhis edilmiştir. 1943 yılında ikinci askerliğini Diyarbakır'da yapmış, terhisinden sonra eski görev yerine dönmüştür. 19 Eylül 1942 tarihinde Malatya Lisesi'nde Edebiyat öğretmenliğine verilen Asya, bu lisenin müdürlüğünde bulunmuştur. 19 Kasım 1945 tarihinde Adana Erkek Lisesi Edebiyat öğretmenliğine tayin olmuş, bu arada Adana Amerikan Kız Koleji ve Tarsus Amerikan Kolejinde ek öğretmenlik yapmıştır. 30 Ekim 1948 tarihinde Edirne Lisesi Edebiyat öğretmenliğine tayin olan Asya, bu görevde iken IX. Dönem seçimlerine katılmış, seçimde 91.519 oyla Demokrat Parti listesinden Seyhan Milletvekilliğine seçilmiştir. Seçim tutanağını 18 Mayıs 1950 tarihinde almış, 22 Mayıs 1950 tarihinde Meclise gelmiştir. Tutanağı 5 Haziran 1950 tarihinde onaylanmıştır. Dilekçe ve Millî Eğitim komisyonlarında çalışmış, Millî Eğitim Komisyonu kâtipliğinde bulunmuştur. Edirne Özel İdaresinin öğretmenlere olan borcuna dair yazılı sorusu ve mecliste farklı 29 konuda 53 konuşması vardır. Yasama çalışmaları IX. Dönemle sınırlı kalan Mehmet Arif Nihat Asya, şair ve yazardır. Değişik mecmualarda, il dergilerinde, çeşitli Adana gazetelerinde seri yazılar yazmıştır. Gazete muhasipliği ve yazarlığında bulunmuştur. 04.164.180 sicille emekli olan Asya, emekli yaşamını sürdürürken 5 Ocak 1975 tarihinde ölmüş, Ankara Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir. Evli ve 4 çocuk babasıdır.⁷⁵

Yayımlanmış Başlıca Yapıtları:

A) Şiir Kitapları

1. Heykeltıraş,
2. Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor,
3. Kubbe-i Hadra (Yeşil Türbe),
4. Rubâiyyat-ı Arif,
5. Kıbrıs Rubaileri
6. Nisan,
7. Kökler ve Dallar,

⁷⁵TBMM Albümü (1920-2010), IX. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s.591.

8. Emzikler,
9. Kova Burcu,
10. Dualar ve Aminler,
11. Yürek,
12. Köprü,
13. Kundaklar,
14. Avrupa'da Rubailer,
15. Aynalarda Kalan,
16. Divançe-i Arif,
17. Basamaklar,
18. Büyüyün Kızlar Büyüyün,
19. Fatihler Ölmez,
20. Yerden-Gökten,
21. Ses ve Toprak,
22. Takvimler,

B) Nesir Kitapları:

1. Yastığının Rüyası,
2. Ayetler,
3. Kanatlar ve Gagalar,
4. Enikli Kapı,
5. Terazî Kendini Tartmaz,
6. Tehdit Mektupları,
7. Onlar Bu Dilden Anlar,
8. Aramak ve Söyleyememek.
9. Ayın Aynasında,
10. Kubbeler,

11. Sevgi Mektupları (Yayımlanmamıştır).⁷⁶

1.3.2. Meclis Faaliyetleri

1.3.2.1. Konuşmaları

Arif Nihat Asya IX. Dönem boyunca 29 kez söz almıştır. Zonguldak Milletvekilliğine seçilen Sebati Ataman'ın seçim tutanağı hakkındaki Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı bildirisi ve Tutanakları İnceleme Komisyonu'nun raporu gereğince meclis başkanına mecliste Sebati Ataman'ın seçim tutanağı hakkındaki komisyon raporunu müzakere ettiklerini, merhum Maksut Çivi'nin milletvekili mi, yoksa aday mı olduğuna dair bir karar veremeyeceğini söylemiştir.⁷⁷

Arif Nihat Asya, Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul Üniversitesi ile İstanbul Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün 1951 yılının bütçeleri münasebetiyle konuşmuştur. Dört adet soru sormuştur: Bütçede Doğu Üniversitesi'ne 50 bin lira tahsis edildiğini ve maksadının ne olduğunu sormuştur. Ortaöğretim ve liselerde yapılan komünizmle mücadelenin üniversitede, üniversite makamlarınca da aynı hassasiyetle takip edilip edilmediğini sormuştur. Hükümetin komünizme karşı açtığı amansız mücadelenin bir benzerini Masonlara ve Masonluğa karşı da açmayı düşünüp düşünmediğini sormuştur ve son sorusu ise Millî Eğitim mensuplarının ve ekseriyetle muallimlerin kalmış borçlarının ne miktara ulaştığını, 1951 senesinde bunların ne kadarı itfa edilmekte ve ne kadarı kalmaktadır? Sorusunu yöneltmiştir.⁷⁸ Aynı birleşimde zimmette kalmış alacaklar hakkında sorusunu Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri'ye tekrar sormuştur. İleri ise, ilkokul öğretmenlerinin zimmetinde kalmış alacaklarının özel idarelerden olduğunu, özel idarelerden olan bu alacakların ne durumda olduğunu bilmediğini belirtmiştir. Hiçbir alacaklarının olmadığını söyleyip, özel idarelerin iktidarı nispetinde ödenmekte olduğunu belirtmişlerdir.⁷⁹

Arif Nihat Asya, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 1951 yılı bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Camiler ve mescitlerin bir tasnif geçirdiğini, bir kısmının cemaatin ihtiyacına karşılık cami ve mescit olarak bırakıldığını, bir kısmının ise ihtiyaç fazlası sayılarak kiraya verildiğini belirtmiştir. Kiraya verilenlerden bazılarının

⁷⁶ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954) VII. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 18, 1999, Ankara, s. 966-968.

⁷⁷ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. I, 18. Birleşim, 07.07.1950, s. 465.

⁷⁸ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 51. Birleşim, 25.02.1951, s. 783.

⁷⁹ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 51. Birleşim, 25.02.1951, s. 843.

da parti ocağı olduğunu söylemiştir. Cemaatin çoğaldığını, ibadete rağbetin arttığını, camilerin yetmez olduğunu belirtmiştir. Milletin siyaset ocaklarından mescitlerini geri istediğini, Halk Partisi'nden rica etmiştir.⁸⁰

Arif Nihat Asya, Büyük Millet Meclisi'nin 1952 yılı bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Sözlerinde biz zenginlik muvacehesinde fakir bir durumda olduklarını, üç tane Meclis binası olduğunu; fakat bugün sıkıntıda bulunduklarını belirtmiştir. Mevcut odaların encümenlerin ihtiyacını karşılamadığını, ekseriya kütüphanede toplandıklarını belirtmiştir. Mülkiyet meselesi henüz halledilmediği için kapalı kalmış bulunan eski; tarihî Meclis binasından encümenler namına da istifade edilmesi hususunu Başkanlık divanına sormuştur. Başkan ise; komisyonların meclis binası içinde olması gerektiğini söylemiştir.⁸¹

Arif Nihat Asya, Diyanet İşleri Reisliği'nin 1953 yılı bütçesi sebebiyle sözlerine Diyanet İşleri'nin mevzuuna başlamadan çok uzak olduğumuz zamanlarda verilmiş bu takrirlerin Diyanet İşleri müzakeresine faydalı olmamasına taraftar olduklarını belirtmiştir. Bu manzarayı vermemek için, bu zannı uyandırmamak için bu tekliflerin Diyanet İşleri bütçesinin müzakeresinden sonra oylanmasını istemiştir.⁸²

Arif Nihat Asya, Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâleti'nin, Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'nün 1953 yılı bütçelerinin münasebeti ile söz almıştır. Gruplar namına yapılan konuşmaların yarım saate indirilmesini teklif etmek üzere bir önerge sunmuştur. Başkan ise, Nizamname müsait olmadığı için, Meclis Parti Grupları adına konuşan sözcülerin görüşmelerini sınırlamanın imkânsız olduğunu belirtmiştir.⁸³

Arif Nihat Asya, Adalet Vekâleti'nin 1953 yılı bütçesi münasebetiyle konuşma yapmıştır. Sözlerini “Adalet demek terazi demektir, mizan demektir, cevza demektir. Adalet Bütçesi konuşulurken memleket halkını ekmeğini elinde taşıması ayıp olanlar, ekmeğini elinde taşıması ayıp olmayanlar diye iki tabakaya bölmek son derece gayri adilanedir muhterem arkadaşım” diyerek tamamlamıştır.⁸⁴ Aynı birleşimde tekrar söz alan Asya, münakaşa kapısını açmak istemediğini bilhassa hukukçu arkadaşlarla münakaşaya girmekten korktuğunu belirtmiştir. Ancak Abbas

⁸⁰*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 53. Birleşim, 27.02.1951, s. 1140.

⁸¹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XIII, 44. Birleşim, 22.02.1952, s. 496.

⁸²*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XX, 47. Birleşim, 19.02.1953, s. 520.

⁸³*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XX, 49. Birleşim, 21.02.1953, s. 629.

⁸⁴*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XX, 50. Birleşim, 22.02.1953, s. 708.

Çetin'in bazı sözlerini bertaraf etmek lüzumunu duymuştur. Sözlerinde hâkimin her gün elinde torbasıyla çarşıdan geçmesine, esnafla pazarlık etmesi keyfiyeti o hâkimin hükmüne tesir etmediğini belirtmiştir. Hâkimin böyle gezmesi keyfiyeti ile adaleti arasında bir münasebet aramanın yanlış olduğunu söylemiştir.⁸⁵

Arif Nihat Asya, Millî Savunma Vekâleti'nin 1953 yılı bütçesi münasebeti ile söz almıştır. Gümrük subayları arasında ihtiyaç üzerine yedekten alınma bazı subaylar olduğunu bunların üvey evlat olarak görüldüğünü belirtmiştir. Bunlar arasındaki farkın kaldırılmasını istemiştir. Kanunda, lise ve muadili okul mezunlarına yedek subaylık hakkı tanındığını belirtmiş, gerek liseler, gerekse muadilleri ve dolayısıyla bunların mezunlarının gitgide çoğalmakta olduğunu söylemiştir. Muadelet iddia eden ve muadelete sahip bulunan okullar mezunları zaman zaman dileklerle, mektuplarla karşısına çıktığını ve yedek subaylık hakkını çekişme konusu haline getirdiklerini söylemiştir.⁸⁶

Arif Nihat Asya, Millî Eğitim Vekâleti, Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ile İstanbul Teknik Üniversitesi, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün 1953 yılı bütçeleri münasebetiyle söz almıştır. Maarif Teşkilâtı Kanununu bekleyenlerin çok olduğunu ve kendisinin de bu kanunu beklediğini belirtmiştir. Teşkilât Kanununun tümünü değil, bilhassa onun içinden Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü'nü beklemiştir. Bunun, asıl kanundan ayrı olarak Meclise getirilebileceğini ve kanunlaşabileceğini söylemiştir. Halk eğitimi işinin geciktirilmesinden dolayı bir hüsnüniyet eksikliği var demek istememiş, fakat bu işi daha resmileştirmek, daha katileştirmek, pekâlâ mümkün olacağını söylemiştir. Teşkilat Kanunu'nun ne zaman geleceğini bilmediğini ve bu işi bekletmek ile çok vakit kaybedileceğini söylemiştir. Bir diğer hususta da Halk eğitimi hususunda üniversitelerin bir Teşkilât Kanunu beklemeye ihtiyaçları olmadığını, onların bu işe şimdiye kadar neden başlamadıklarını sormuştur. Üniversiteler çapında büyük işlerin yapılması gerektiğini belirtmiş ve üniversiteli genç kardeşlerin bu iş için şimdiden seferber olmaya hazır olduklarını söylemiştir.⁸⁷

Arif Nihat Asya, Bayındırlık Vekâleti, Karayolları Genel Müdürlüğü'nün 1953 yılı bütçeleri münasebetiyle konuşması olmuştur. Sözlerinde Ceyhan, Sıvrın ve

⁸⁵Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XX, 50. Birleşim, 22.02.1953, s. 719.

⁸⁶Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XX, 50. Birleşim, 22.02.1953, s. 757-758.

⁸⁷Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XX, 53. Birleşim, 25.02.1953, s. 941.

Sumbaz Havzası etüdünün hızlıca yapılmasını gönülden istediğini belirtmiştir. “Gerisi Bakanın malûmudur” diyerek sözlerini bitirmiştir.⁸⁸

Arif Nihat Asya, Gümrük ve Tekel Genel Müdürlüğü’nün 1953 yılı bütçeleri münasebetiyle söz almıştır. Gümrük Yedek Subayları Kanunu’nun Meclise gelmesinin yakın olup olmadığını sormuştur. Gümrük ve Tekel Vekâleti Vekili Sıtkı Yırcalı ise şûrada olduğunu, yakında Meclise geleceğini söylemiştir.⁸⁹

Arif Nihat Asya, subay ve memurların protokolün tespit ettiği hallerden gayrı karşılama ve uğurlamalarda bulunamayacaklarına dair kanun teklifi münasebetiyle sözlerinde bunun bir hareket tavrı ve anlayış meselesi olduğunu, kanun meselesi olamayacağını belirtmiştir. Sayın Refik Şevket İnce’nin dediği gibi, belki Meclis kürsüsünden alâkalılara bir işaret vermenin, bir direktif vermenin yerinde olacağına değinmiştir.⁹⁰

Arif Nihat Asya, Türk Ceza Kanunu’nun birkaç maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler ilave edilmesi hakkındaki kanun teklifleri münasebeti ile konuşması olmuştur. Dünyada mantığın iyi şey olduğu iddiasına mantıkçıların kızmaması, gücenmemesi; hukukun iyi şey olduğuna da hukukçuların gücenmemesi gerektiğini söylemiştir. Kanunların örfeye dayandığı zaman ve anlam ifade ettiğini, örfeye dayanmayan kanunların ölüme mahkûm olduğunu belirtmiştir. Eğer memleketin örfü düşünerek bir kanun yapılacaksa, metinde olduğu gibi, aynen kabul edilmesinin icap ettiğini söylemiştir.⁹¹

Arif Nihat Asya, Eczacılar ve Eczaneler hakkındaki kanun münasebetiyle söz almıştır. Bir eczacının eczacılık mesleği dışında vazife kabul edememesi kaydı, her halde vatandaşın sıhhatine sarf edilmesi lâzım gelen dikkatinin başka yerlere sarf edilmemesi gerektiğini vurgulamıştır. Kendi mesleği dâhilinde kalması, başka mesleğe el atmaması ileri sürülüyorsa muallimliğe de el atmaması tezini ileri sürmek

⁸⁸*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XX, 54. Birleşim, 26.02.1953, s. 1080.

⁸⁹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XX, 54. Birleşim, 26.02.1953, s. 1138.

⁹⁰*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXI, 74. Birleşim, 29.04.1953, s. 556.

⁹¹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXIII, 95. Birleşim, 22.06.1953, s. 175-176.

lâzım geldiğini söylemiş, muallimlik de bir eczacının dikkatini dağıtmaya kâfi bir sebep olduğunu belirtmiştir.⁹²

Arif Nihat Asya, Hariciye Vekâleti'nin 1954 yılı bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Yakın zamanlara kadar Orta Şark'ta, medeniyet önderi olmakta, rakipsiz olduklarını, şimdi ise rakipsiz olmadıklarını belirtmiştir. Kuvveti inkâr edilmeyecek İsrail gibi bir devlet olduğunu söylemiştir. İyi bir komşu olduğunu, iyi ticaret münasebetleri olduğunu belirtmiştir. Ancak rakipliği kaptırmak gibi bir tehlike karşısında olduklarını, ayrıca hususi himayeler bakımından bizden daha çok imkânlar sahip olduklarını söylemiştir. Medeniyet önderliğini kaptırmamak hususunda yapılması lâzım gelen şeyler olduğunu, bunun da doğrudan doğruya yalnız hariciye mevzuunda olmamakla beraber, yalnız hariciye bütçesinde imkân bulunduğunu arz etmiştir. Meclis reisi ise “fasıllara geçilmesini kabul edenler, etmeyenler” diye sormuş ve kabul edilmiştir.⁹³

Arif Nihat Asya, tıp üyelerinin Devlet Teşkilâtında göreve alınma şartları hakkındaki 5979 numaralı kanunun yürürlükten kaldırılmasına ilişkin kanun münasebetiyle söz almıştır. Bir işe bir hukuki akitle bağlı olmayanlara bir mükellefiyet verilemeyeceğini ve mevzu bahis olan arkadaşların, mükellefler, kendi hesabına okuyanlar olduğuna göre bu mükellefiyetleri elbette affedilmeleri gerektiğini söylemiştir.⁹⁴

1.3.2.2. Önergeleri

Seyhan Milletvekili Arif Nihat Asya'nın, Edirne İli Özel İdaresinin tek öğretmenli köy okullarında çalışmış olan öğretmenlere ne kadar borcu olduğuna ve bu borcu karşılamak üzere Özel idare bütçesine ne kadar para ayrıldığına dair soru sormuştur. Yazılı soru önergesi İçişleri ve Millî Eğitim bakanlıklarına gönderilmiştir.⁹⁵ Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin yazılı cevabında Edirne İl özel İdaresinin tek öğretmenli köy okullarında çalışmış bulunan 101 öğretmene 68.556 lira borcu olduğunu belirtmiştir. Bu borcun, 1950 yılı bütçesiyle bir öğretmene 1280 lirası, 1951 yılı bütçesiyle 12 öğretmene 11.243 lirası ödendiğini, 1952 yılı bütçesine

⁹²Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXV, 11. Birleşim, 30.11.1953, s. 485.

⁹³Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXVIII, 49. Birleşim, 24.02.1954, s. 800.

⁹⁴Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXIX, 55. Birleşim, 02.03.1954, s. 55.

⁹⁵Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XII, 35. Birleşim, 25.01.1952, s. 303.

de 27 öğretmen alacağı için 24.516 liralık ödenek ayrıldığını belirtmiştir. Geriye kalan 61 öğretmenin 31.518 lira alacağı kaldığını, bu alacakların da müteakip yıllar bütçelerine konularak ödenmesinin planlandığını söylemiştir.⁹⁶

1.4. MEHMET SEDAT BARI

1.4.1. Özgeçmiş

1912 yılında İstanbul Eminönü İlçesi Saraç İshak Mahallesi'nde doğmuştur. Babası Mehmet Efendi, annesi Lütfiye Hanımdır. İbrahim - Fatma Nazire kızı Hatice Nermin (1913) Hanım'la evlenmiş; Ahmet Velit (1941), Mehmet Vedat (1944) ve Sava (1950) adlı çocukları vardır. İlköğrenimini Anadoluhisarı İttihat Zükûr Okulunda tamamlamış, 1930 yılında İstanbul Erkek Lisesinden mezun olmuştur. İstanbul Tıp Fakültesine girerek 1930 yılında doktor diploması alan Barı, sicilinde Fransızca bildiği yazılıdır. 18 Ağustos 1936 tarihinde Sağlık Bakanlığı Akyazı Sıtma Mücadele Tabipliğine atanmış, bu görevinden 11 Kasım 1936 tarihinde ayrılıp, eylemli askerlik hizmetini yapmak üzere 6 ay Gülhane Hastanesinde, 6 ay da Adana İstihkâm Taburu Tabipliğinden sonra 31 Ekim 1937 tarihinde terhis edilmiştir. 30 Kasım 1937 tarihinde Feka Hükümet Tabipliğine, 12 Ekim 1938 tarihinde Kozan Hükümet Tabipliğine, 6 Ocak 1945 tarihinde Ceyhan Hükümet Tabipliğine atanmıştır. 29 Haziran 1946 tarihinde Konya Sağlık Müdür Yardımcılığına getirilmiş, 22 Temmuz 1946 tarihinde memuriyetten istifa ederek serbest tabip olarak çalışmaya başlamıştır. 4 yıl süre ile Ceyhan Demokrat Parti İlçe İdare Kurulu Başkanlığı yapan Barı, 9. Dönem seçimine katılmıştır. Yapılmış olan seçimde 90.383 oy ile Demokrat Parti listesinden Seyhan Milletvekilliğine seçilmiş, seçim tutanağını 18 Mayıs 1950 tarihinde alıp, 22 Mayıs 1950 tarihinde meclise gelmiştir. Tutanağı 5 Haziran 1950 tarihinde onaylanmıştır. Bütçe Komisyonunda görev alan Barı, Gıda ve Tarım Teşkilat Kanun tasarısını görüşen geçici komisyonda görev almıştır. Adana ve Ceyhan Ovasının su baskınından korunması, Çukurova bölgesi ile Reyhanlı ve Dört Yol Devlet çiftlikleri, traktör fiyatları konularında sözlü sorusu; İkinci Cihan Savaşında ordumuzdaki ölümlerin nedenleri hakkındaki yazılı sorusu; Genel Kurulda farklı 25 konuda 51 konuşması vardır. 10. Dönemde de Seyhan'dan milletvekilliğe seçilen Mehmet Sedat Barı, parlamento sonrasında mesleğine dönmüştür. 15 Kasım 1957 tarihinde Sümerbank Müşavirler Heyeti Baş müşavirliğine getirilmiştir. 31

⁹⁶Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XIV, 52. Birleşim, 24.03.1952, s. 18-19.

Aralık 1966 tarihinde Bonn Büyükelçiliğindeki Dış Temsilcilikler Ataşeliğinde görevlendirilmiş, 17 Mayıs 1969 tarihinde Dışişleri Bakanlığı Dış Temsilcilikler Ataşesi olmuştur. 7 Ağustos 1971 tarihinde Araştırma Kurulu Başkanlığı Şube Müdür Yardımcılığına atanmış, 9 Aralık 1971 tarihinde Yakın ve Ortadoğu Çalışma Enstitüsü Müdürü olmuştur. Bu görevinden 10 Ocak 1972 tarihinde isteği üzerine 12-205-015 sicil ile emekliye ayrılmıştır.⁹⁷ Evli ve 3 çocuk babasıdır.⁹⁸

1.4.2. Meclis Faaliyetleri

1.4.2.1. Konuşmaları

Sedat Barı, Mardin Milletvekillerinin seçim tutanakları hakkındaki rapor münasebeti ile söz almıştır. Bu önerenin bu işe ait olup olmadığını başkana sunmuştur. Meclis Başkanı bu işe ait olarak verildiğini, okutulduğunu ve oya sunulduğunu belirtmiştir. Eskişehir Milletvekili Abidin Potuoğlu'nu geri aldıklarını belirtmiştir. Meclis Başkanı ise önergeyi geri almıştır. İnceleme Komisyonunun raporunu oya sunmuş ve rapor kabul edilmiştir.⁹⁹

Sedat Barı, Zonguldak Milletvekilliğine seçilen Sebatî Ataman'ın seçim tutanağı hakkında Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Tutanakları İnceleme Komisyonu'nun raporu münasebetiyle söz almıştır. Adlî teminat üstünde ısrar edip durduklarını, il seçim kurullarının hepsini yüksek dereceli hâkim arkadaşlardan tesis ve teşkil edecek olsak bile böyle seçim esnasında veya seçimlerden sonra vefat eden milletvekillerinin yerine yedekten bir arkadaş gelmesi kapısını açık bırakmanın seçim emniyetini kökünden yok etmesine sebep olacağı üzerinde durmuştur. Bu, temenni edilecek ve kimseye izafe edilebilecek bir şey olmadığını, fakat falan vilâyette falan partinin çok ilerde rey aldığı sabit olunca karşı partinin bunlara cephe alarak bu birkaç şahsı ifna etmelerinin mümkün olduğunu ve bunun uzak bir ihtimal olduğuna değinmiştir. “Böyle bir vaziyet karşısında ifna edilenlerin yerine onlardan 3 bin, 5 bin 100 bin noksan rey alanlar mı mebus seçilmiş olacaktır? Yoksa bu, hukuki bir mesele

⁹⁷ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954) VII. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 18, 1999, Ankara, s. 969-970.

⁹⁸ *TBMM Albümü (1920-2010)*, IX. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s.591.

⁹⁹ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. I, 18. Birleşim, 07.07.1950, s. 444.

olarak ortada bulunmakta mıdır?” Diye sormuştur. Bu bakımdan da Tutanakları İnceleme Komisyonu’nun mazbatasının reddi lâzım geleceğini belirtmiştir.¹⁰⁰

Sedat Barı, Çukurova haracıyla Reyhanlı ve Dört Yol Devlet çiftlikleri hakkındaki sorusu münasebetiyle söz almıştır. Çukurova Haracıyla lüks meselesinin doğru olduğunu ve bir çiftlik değil âdeta saray gibi yapıldığına değinmiştir. Bu bölgede Ziraat Vekâleti olarak amacının Silifke’den başlayarak Hatay sınırına kadar güneyde sarı ırkı ihya ederek bu çiftlikten elde etmekte olduğuna değinmiştir. 60.000 dönümlük arsanın da plâna göre çok olmadığını ve toplam ihtiyacı bu çiftliğin devlete yük olmadan pekâlâ temin edilebileceğine ancak 2.000 dönümlük araziye ihtiyaç olduğunu söylemiştir.¹⁰¹

Sedat Barı, bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki kanun münasebetiyle aldığı sözde komisyona iadeye gerek olmadığını, hükümet tasarısını teklif ettiğini belirtmiştir.¹⁰²

Sedat Barı, yol işleri için benzinden alınması gereken vergi hakkındaki Kanuna ilave yasa münasebeti ile söz almıştır. Devletlerarası Hukuk ve Mücamele esasına istinat ettirilerek kordiplomatiğe ait benzinde gümrük muafiyeti teessüs etmesine mukabil yol vergisinin alınmakta olduğu belirtmiş, benzinin doğrudan doğruya Gümrük Vergisinden de istisna edilmemesi taraftarı olduğunu belirtmiştir. 1499 sayılı Kanunun 3369 sayılı Kanunla değiştirilen 6. maddesinde ardına kadar açık kapı halinde kalan benzin ve benzerleri muafiyetinin kaldırılması ve 5536 sayılı Kanunun 153. maddesindeki eşya tarifesinin değiştirilmesi lüzumuna hâkim olduğunu belirtmiş ve benzinin eşyadan sayılamayacağını belirtmiştir. Geçen yıl zarfında bu açık kapıdan gümrüksüz yurda giren benzin miktarı 1250 ton olduğunu ve bunun daha nerelere varacağı tahmin edilemeyeceğini belirtmiştir. Bu bakımdan hem Gümrük Vergisini, hem Yol Vergisini böyle açık bir kapı halinde bırakılmaması gerektiğini belirtmiştir.¹⁰³ Kanunda, benzinden bahsederken, kordiplomatiğin getireceği eşyalar hakkında şöyle bir kayıt olduğunu söylemiştir. “Beraberlerinde getireceği veya bilahare yurda muvasalatlarından sonra getirecekleri benzinin eşyadan madut olmaması gerektiğine, otomobiliyle gelirken, otomobilin deposunda bulunan veya bir

¹⁰⁰Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. I, 18. Birleşim, 07.07.1950, s. 451-452.

¹⁰¹Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. I, 19. Birleşim, 10.07.1950, s. 510-511.

¹⁰²Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. I, 22. Birleşim, 13.07.1950, s. 669.

¹⁰³Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. III, 16. Birleşim, 08.12.1950, s. 117.

iki bidon benzinden vergi alınmaması düşünülmeceğini” söylemiştir. Fakat otomobilini buraya getirdikten sonra mütemadiyen dışardan benzin getirildiği için bundan vergi alınmasının doğru olmadığını söylemiştir.¹⁰⁴

Sedat Barı, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile Sınır ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü’nün 1951 yılı bütçeleri sebebiyle söz almıştır. Sağlık Bakanlığının personel giderleri umumi bütçesinin % 53’ünün teşkil ettiğini, personel masraflarının yüksekliğine dikkat çekilmesi gerektiği ile söze başlamıştır. Sağlık Bakanlığı’nın azaltacağı personel sayısı, teşkilât içinde hiçbir aksamaya sebep olmayacağını söylemiştir. Bir defa adetlerin söylendiği gibi 88 değil 47 kişi olduğuna ve bunların da telefon memuru, demirci, 12 hademe, daktilo, boyacı ve saire gibi hastanenin işlemlerini engellemeyecek şeyler olduğuna değinmiştir. Yani küçük ücret alan kimselerden ibaret olduğunu, Muhit Tümerkan’ın ortaya koyduğu iddianın yerinde olmadığını arz etmiştir.¹⁰⁵ Başka bir oturum da Sağlık Komisyonu adına Sedat Barı söz almıştır. Çankırı Hastanesinde altı kişi tasarruf edildiğini, Kâzım Arar arkadaşının adedi daha çok bildirdiğini ve bunlardan beş adedinin 30 liralık hademe olduğunu belirtmiştir.¹⁰⁶ Yine aynı birleşimde söz alan Barı, 52 imza taşıyan bir takrir ile Maliye Bakanlığı Bütçesine Ankara Belediyesi için konan tahsisattan tasarruf edilen 500.000 liranın sağlık merkezleri genel giderlerine tahsisi istendiğine değinmiştir. Bununla beraber, Komisyon adına, komisyon sözcüsünün ne diyeceklerini bilmemekle beraber, kendisi raportör olarak kabul etmeyeceğini ve raporda da arz edildiği veçhile kanser enstitüsünün kurulması hakikaten yerinde olacağını belirtmiştir.¹⁰⁷

Sedat Barı, Gümrük Koruma Komutanlığı eski tayfalarından Alioğlu Hüseyin Toycanlar’a vatani hizmet düzenlenmesinden maaş bağlanmasına ilişkin Kanun münasebetiyle söz almıştır. Sözlerine; Hüseyin Toycanlar, 1941 yılında, bir İtalyan tayyaresinin denize düşmesi neticesi oraya giden motorda tayfa olduğunu, yaptığı büyük fedakârlık neticesi hastalandığını ve iki bacağı kaybetmesi ile başlamıştır. İki arkadaşın huzurunuza getirdiği kanun teklifinin komisyona getirildiğini ve raportör olduğunu ve evrakı Genel Komutanlıktan alarak tetkikat yaptığını söylemiştir. Bütçe Encümeninde olayın aksi tecelli edilmiştir. Soğukta kalmak suretiyle bu akıbetin

¹⁰⁴ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. III, 16. Birleşim, 08.12.1950, s. 118.

¹⁰⁵ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 52. Birleşim, 26.02.1951, s. 944.

¹⁰⁶ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 52. Birleşim, 26.02.1951, s. 945.

¹⁰⁷ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 52. Birleşim, 26.02.1951, s. 952-953.

meydana geldiğini gösteren bir vesika olmadığı halde bunun için sebep olarak ileri sürüldüğünü belirtmiştir. Bu itibarla kendisinin orada yalnız başına bu kanunun lehinde oy kullandığını ve müzakere mevzuunun Maliye Encümeni raporu olmasını temenni etmiştir. Vatani hizmet tertibinden maaş verilmesinin yerinde olmadığına dair birçok mütalâalar ileri sürüldüğünü ve Komisyonda bu mesele görüşülürken vatani hizmet tertibinden kimlerin maaş alabileceği hakkında da birçok münakaşalar olduğuna değinmiştir. İlk Mecliste azalık yapan arkadaşları için kanunun çıktığını ve bunlar maaşlarını vatani hizmet tertibinden aldıklarına göre Meclis bu maaşı 300 liradan 500 liraya çıkardığına ve hakikaten vatani hizmeti yolunda ayaklarını kaybetmiş bir vatandaşa, yine vatani hizmet tertibinden 100 liralık bir maaş bağlanmasının bu Büyük Meclis'in esirgemeyeceğini söyleyerek sözlerini bitirmiştir.¹⁰⁸

Sedat Barı, Diyanet İşleri Reisliği'nin 1953 yılı bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Bütçe ile ilgili değil konuşmayacağını, vaiz niteliği aldığını söylemiştir. Başka yerde zevkle dinleyeceğini ama burada sırası olmadığını söyleyerek sözlerini sonlandırmıştır.¹⁰⁹

Sedat Barı, Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü'nün 1953 yılının bütçesi münasebeti ile söz almıştır. 1951,1952 ve gerekse bu seneki bütçede Bütçe Komisyonu'nda bu işi ehemmiyetle mevzuu bahis etmiştir. Hükümetin üç seneden beri üzerinde ısrarla durulması icabeden noktayı şimdi ele aldığını ve Kanun teklifinin Yüksek Meclisin huzuruna gelmeyi kabul etmiş olduğunu söylemiştir. Tapulama Kanununun 13. maddesi tapulama işlerinden beklediğimiz neticeler hakkında müspet bir vaziyeti ortaya koymaya müsait olmadığını, 13. madde; 10 seneden beri malik sıfatıyla fasılasız, nizasız bir yer zilyet olan şahsa, hiçbir miktarla mukayyet olmaksızın, araziye iki şahidin ifadesiyle temlik ettiğini söylemiştir. Hâlbuki iki şahit bulmak pek kolay olduğundan, yer yer 2-3 sene işlenmiş bulunan arazi bir yağma halinde Hazinesin elinden çıkıp gittiğini, nihayet iki şahit göstermek suretiyle gayrimeşru olan bu kazanımın meşrulaştırıldığına değinmiştir. Şimdi hakikaten Hükümet bu eksik olan kısmı doldurmuş olduğunu ve bu hususta bir tasarı hazırlayarak meclise sunduğunu söylemiştir. Bu tasarının bir an evvel

¹⁰⁸*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. IX, 107. Birleşim, 01.08.1951, s. 475-476.

¹⁰⁹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XX, 47. Birleşim, 19.02.1953, s. 527.

kanunlaştırılmasını temenni etmiştir.¹¹⁰Yine başka birleşimde söz alan Barı; dün arz ettiği silsileden ikincisi, Teknik Üniversitesinde bulunan 83 burslu talebeye 24.300 liralık bir ilâve ödenek ayrılmasını meclis başkanına söylemiştir.¹¹¹

Sedat Barı, Milli Savunma Vekâleti'nin 1953 yılı bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Hava tebdili ile memleketlerine dönen erlerin daha iyi beslenmeleri icap ettiğinden bütün arkadaşların bu konuda mutabık olduğu ile sözlerine başlamıştır. Bu itibarla 1951 bütçesi müzakere edilirken Doktor Cezmi Türk'le beraber bir takrir verdiğini belirtmiştir. Bu takririn Heyeti Umumiye'nin kabul olunarak 409. bölümün (R) cetveline hava tebdiline giden erlerin tayin bedellerinin nakden ödenebileceğine dair bir hayıt konduğunu belirtmiştir. Bu vaziyet iki seneden beri devam etmekte iken bu sene; Bütçe Komisyonunda: Kanuna müstenit olmayan fıkraların ve bu fıkranın (R) formülünde yer almaması temennisi üzerine maliyece çıkarıldığını belirtmiştir. Millî Savunmanın bu hususta bir kanun tasarısı hazırlamakta olduğunu öğrendiğini, fakat araya bir fasıla gireceğini, bu kanun çıkıncaya kadar, hava tebdili için ayrılan erlerimize tayin bedellerini nakden vermek mümkün olmayacağını belirtmiştir. Bu fıkranın, hava tebdili ile ayrılan erlere yiyecek istihkaklarının verilmesi hususunun 409. faslın R kısmına konmasını rica etmiştir.¹¹²

Sedat Barı, Adana ve Ceyhan ovasının su baskınından korunması için Savrun ve Sunbas çayları ile Ceyhan Nehri üzerinde bir tedbir alınması hususunda ne düşünüldüğüne dair sorusu münasebetiyle söz almıştır. Büyük barajlar mevzuu bahis ve bunların sıra halinde takibi icap ederken, Ceyhan'a bir set yapmanın ilk önceliğe alınması talep edilemeyecek bir şey olduğunu söylemiştir. Ancak bu tevali eden felâketlerden yalnız Ceyhan'a ait olan ve Bakanın da arz ettiği bir buçuk milyon dönüm arazi haricinde, Kadirli, Kozan ve Osmaniye arazileri ile beraber aşağı yukarı 3 milyon dekarlık bir arazinin bu baskından kurtarılabilmesi için, geçici mahiyette de olsa bir tedbir almak imkânı var olduğuna değinmiştir. Bu şekilde Araplı denilen bir mevkiden Ceyhan - Kısık boğazından, Dört Yol'dan denize dökmenin mümkün olacağını Sayın Vekil'den rica etmiş ve bunun kısa zamanda ve ucuza mal olacağını ve mevzu üzerinde her şeyden evvel bir tetkikat yaptırmaları hususunu söylemiştir.

¹¹⁰*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XX, 48. Birleşim, 20.02.1953, s. 562.

¹¹¹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XX, 48. Birleşim, 20.02.1953, s. 565.

¹¹²*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XX, 50. Birleşim, 22.02.1953, s. 769.

Esecek bir poyraz ve sıkı yağacak bir yağmurla eski tuğyanları geride bırakacak bir felâket Çukurova'yı daimî bir tehdit altında bulundurduğunu ve bu itibarla bu tetkikleri bir an evvel yapttırmalarını istirham etmiştir.¹¹³

Sedat Barı, çeşitli firmalara ait traktör fiyatlarının gerekenden fahiş yükseltmelerinin ve ziraat aletlerinin takasla getirilmesinde zaruret olup olmadığına dair sorusu münasebetiyle söz almıştır. Takasla ithal etmekte acaba kati bir zorunluluk olup olmadığını sormuştur. Çünkü Zirai Donatım Kurumunun elinde Massa Haris markalı ve diğer markalı traktörlerin mevcut bulunduğunu görmekte olduklarını söylemiştir. Bunlar satılamazken daha fazla döviz sarfı suretiyle daha fazla traktör getirilmesinde zaruret var mı, yok mu? Diye sormuştur. Bunları Sayın Bakanın ağzından işitmek istediğini, bu traktör mevzuu üzerinde bilhassa durmalarını rica etmiştir.¹¹⁴

Sedat Barı, ateşli silâhlar, bıçaklar hakkındaki kanun münasebetiyle söz almıştır. Bir noktayı öğrenmek istemiştir: “Silâh taşıma vesikası alan, kendisine izin verilen bir kimse silâh deposu mu yapacaktır?” “Bir izin vesikası alan kimsenin aldığı vesikada aldığı tabancanın çapı, markası ve diğer bâzı evsafııı tespit edileceğini söylemiştir. Bu vesika ile hafif makinalıdan tutun da bütün silâhları taşımak imkânı olmadığına ve ancak vesikasını aldığı silâhı taşıyabileceklerine” değinmiştir. Bu kaydın buradan çıkarılması icap ettiğini söylemiştir.¹¹⁵

Sedat Barı, Bayındırlık Vekâleti, Karayolları Genel Müdürlüğü'nün 1953 yılı bütçesi münasebetiyle söz almıştır. İş esasına dayalı bir hapishaneyi kurmak sellemehüsselâm yapılacak bir iş olmadığını söylemiştir. Şu veya bu şekilde Meclise aksettirilmişse de Adliye Vekâleti bu iş üzerinde lüzumlu tetkikatı yapmadığını, sonra yine bütçe müzakereleri sırasında gerek burada gerekse Bütçe Komisyonunda Hıdır Aydın arkadaşın Tunceli'nin muhtelif kazalarında gayet muazzam ve bomboş duran eski kışlalar mevcut olduğunu ifade ve beyan ettiğini söylemiştir. Bundan dolayı bu meseleyi daha esaslı bir şekilde etüt ettikten sonra böyle bir şeye gitmenin lâzım olduğunu söylemiş, bilhassa istimlâk için hiçbir inceleme yok iken 250 bin lira vermenin doğru olmadığını ve lâzım gelen incelemenin bitirilmesinden sonra

¹¹³*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXI, 57. Birleşim, 23.03.1953, s. 17-18.

¹¹⁴*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXII, 88. Birleşim, 27.05.1953, s. 437.

¹¹⁵*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXIV, 106. Birleşim, 10.07.1953, s. 507.

önümüzdeki sene içinde başka bir vaziyette bu gider talep etmelerini rica etmiştir. Bu sebeple teklifin reddedilmesini istirham etmiştir.¹¹⁶

Sedat Barı, 1953 yılı genel denge kanununun 14. maddesi münasebetiyle söz almıştır. Bu takriri verdiği zaman R formülündeki bir değişikliğin, gider ilâvesi olmadığı ve bu sebeple teklifin 50 kişi tarafından imzalanması gerekliliğini belirtmiştir. Diğer arkadaşlar bunun üç ayla sınırlı olduğunu söylemişlerdir. Altı ay ve daha fazla ayrılan arkadaşların tayin bedellerinin nakden ödenmesinin yerinde olacağını, bugüne kadar bu tayin bedelinden verilen bir para olmadığını söylemiştir. Bu itibarla bunun kendilerine nakden ödenmesinin yerinde olacağını, takririn oylanmasına imkân olmadığını belirtmiştir. Şevki beyden rica etmiş, bu kayıt ile kendi takrirlerini ileri sürmelerini söylemiştir.¹¹⁷

Sedat Barı, Tapulama Kanununun 13. maddesinin D fıkrasının değiştirilmesine ve bu kanuna madde eklenmesine ilişkin olan yasa münasebetiyle söz almıştır. Vergi kayıtlarının bu maddeden çıkartılması halinde değişikliğin bir anlamının kalmayacağını belirtmiştir. Asıl çekilen acı veren durumun kişilerin sahip oldukları malları ispat edemediklerinden ileri gelmekte olduğunu ve Tapulama Kanununun 13. maddesi dolayısıyla da tapulama işleri gereği gibi yürütülemediğini söylemiştir. Bunun acısını Çukurova'da çekmekte olduklarını, hazine mallarının kapanın elinde kalmakta olduğunu belirtmiştir. Vergi kaydının kanundan çıkarılmasını istemiştir.¹¹⁸

1.4.2.2. Önergeleri

Seyhan Mebusu Sedat Barı'nın, İkinci Cihan Harbinin devamı sırasında ordumuz askerlerinde meydana gelen ölümlerdeki hastalık çeşitlerinin bildirilmesi hususunda soru sormuştur. Sorusu Milli Müdafaa Vekâletine gönderilmiştir.¹¹⁹ İstenilen bilgiler cetvelde çıkarılarak sunulmuştur. Orduda 1939-1945 yılları arasında olan ölümler, hastalık çeşitlerine ve yıllara göre ilişik cetvelde toplanmıştır. Cetveldeki rakamlar subay, okur ve erlerinin cümlesine ait vukuatı ihtiva etmiştir.

¹¹⁶Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XX, 55. Birleşim, 27.02.1953, s. 1314-1315.

¹¹⁷Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XX, 55. Birleşim, 27.02.1953, s. 1328.

¹¹⁸Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXIX, 62. Birleşim, 09.03.1954, s. 545.

¹¹⁹Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXIX, 55. Birleşim, 02.03.1954, s. 35.

Yıllık toplam ölümlerin o yıla ait asker toplamına oranını içeren rakamlarda yazılmıştır. En altta her yıl kaza ve diğer sebeplerle Askeri Hastaneler dışında meydana olan gelen ölümler de kaydedilmiştir. 1939 yılı başından 1945 yılı sonuna kadar 7 yıllık ölümler toplanarak cetvelin en sağ sütununda kaydedilmiştir.¹²⁰

1.5. AHMET TEVFİK COŞKUN

1.5.1. Özgeçmiş

1893'de Kars'ta doğan Coşkun, Adana'nın Kadirli İlçesi Dere Mahallesinde nüfusuna kayıtlıdır. Babası Musa Efendi ve annesi Zeynep Hanım'dır. Ahmet-Ayşe kızı Cennet (1892) Hanımla evlenmiş, Ülger (1920), Medine Aydın (1924), Orhan Saim (1925), İlhan (1926), Hatice (1928), Dünder (1929) adlı çocukları vardır. 1914 yılında İstanbul Hukuk Mektebinden mezun olmuştur. Birinci Cihan Harbine Yedek Subay olarak katılıp, savaşın sonuna kadar nakliye sınıfında hizmet etmiştir. İşgal sürecinde örgüt kurarak Kadirli'de millî mücadele süresince çalışmış, Millî mücadeleden sonra Kadirli, Tarsus Sorgu Hâkimliklerinde 8 ay kadar çalıştıktan sonra istifa ederek tarım sektöründe çalışmaya başlamıştır. Bu arada genel meclis ve komisyon üyeliğinde bulunan Coşkun, 9. Dönem seçimine katılmıştır. Yapılan seçimde 90.470 oyla Seyhan Milletvekili seçilmiş, seçim tutanağını 18 Mayıs 1950 tarihinde alıp, 22 Mayıs 1950 tarihinde Meclise gelmiştir. Tutanağı 5 Haziran 1950 tarihinde onaylanmıştır. Tarım ve Dilekçe Komisyonlarında çalışmıştır. Mecliste farklı zamanlarda 2 konuşması vardır. Meclis çalışmaları 9. Dönemle sınırlı kalan Mehmet Tevfik Coşkun, Parlamento sonrasında tarımdaki çalışmalarını sürdürmüştür. 26 Mart 1986 tarihinde vefat eden Coşkun, Kadirli'de aile mezarlığında toprağa verilmiştir.¹²¹ Evli ve 6 çocuk babasıdır.¹²²

1.5.2. Meclis Faaliyetleri

1.5.2.1. Konuşmaları

Tevfik Coşkun, IX. Dönem boyunca 2 defa söz almıştır. Gayrimenkule Tecavüzün Def'i Hakkındaki Kanun münasebetiyle yaptığı konuşmasında ; “ızzar

¹²⁰Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXIX, 65. Birleşim, 12.03.1954, s. 945-947.

¹²¹ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954) VII. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 18, 1999, Ankara, s. 971-972.

¹²² *TBMM Albümü (1920-2010)*, IX. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 592.

kastıyla yapılmışsa, meselâ pamuk tarlasına darı ekmişse, pamuk ekmek için darının kaldırılması mı bekleyecek?” diyerek görüşlerini belirtmiştir.¹²³

Mehmet Tevfik Coşkun, 1954 yılı Varidat Bütçesinin 10. maddesi hakkında söz aldı. 54 imza ile tahririn takdim edildiğini söylemiş, bunun amacı ise; yeni çıkmış Harcırâh Kanunu memurlarımızı az çok tatmin ettiği halde harita subaylarının bu haktan istifade ettirilmediğini söylemiştir. Mukayeseli rakamların hakikaten bunların bu haktan mahrum edildiğini gösterdiğini belirtmiştir. Evvelce 100 lira maaşı olan bir memurun 7,5 lira seyahat yevmiyesi, 11,25 kuruş ikamet yevmiyesi aldığı halde yeni Harcırâh Kanununa göre seyahat ve ikamet yevmiyesi olarak 22,5 lira almaktadırlar ki, aradaki yevmiye farkının 375 kuruş olduğunu söylemiştir. Hâlbuki aynı derecedeki harita subayları evvelce 815 kuruş alırken şimdi 9 lira almakta olduğunu, aradaki farkın 90 kuruş olduğunu, 90 lira maaş alan bir memurun yevmiyesinin 18,75 kuruşa çıkarıldığı halde bunun muadili olan harita subaylarının yevmiyeleri 7,20 kuruştan 8 liraya çıkarıldığını söylemiştir. Aradaki farkın çok büyük olduğunu, hâlbuki harita subaylarının, malûmu âliniz dağlarda, arazide, güneş ve yağmur altında çalışmakta olduğunu söylemiştir. Bunların vazifelerinin ve hizmetlerinin daha ağır olduğuna ve bu itibarla tahririn kabul buyrulmasını rica etmiştir. Fazla bir maddi külfeti oluşturmayacağını ve esasen kabul edilmiş olan fasıl ve maddede bunun karşılığı olduğunu belirtmiştir.¹²⁴

1.6. YUSUF ZİYA EKER

1.6.1. Özgeçmiş

1915 yılında Adana'nın Herekli Köyünde doğan Eker'in, babası Hüseyin Efendi, annesi Hatice Hanımdır. Osman Necati - Şeküre kızı Emine Şükran (1924) hanımla evlenmiş, Ayşenur (1952) ve Hatice Ceyhan (1953) adlı çocukları vardır. 1940 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirmiş, 14 Ağustos 1940 tarihinde Yedek Subay Okuluna girip, 16 Şubat 1941 tarihinde asteğmen olarak mezun olmuştur. 13 Aralık 1942 tarihinde teğmen rütbesiyle terhis edilmiş, 21 Ekim 1943 tarihinde İstanbul Üniversitesi 3. İç Hastalıkları Kürsüsüne fahri asistan olarak atanmıştı. 17 Kasım 1947 tarihinde dâhiliye uzmanı olmuş, Adana'da serbest tabip olarak çalışmaya başlayan Eker, bu sırada IX. Dönem seçimine katılmıştır.

¹²³Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XIV, 55. Birleşim, 31.03.1952, s. 136.

¹²⁴Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XVIII, 52. Birleşim, 27.02.1954, s. 1168.

Gerçekleşen seçimde 91.169 oy ile Seyhan Milletvekilliğine seçilmiş, seçim tutanağını 18 Mayıs 1950 tarihinde alıp, 22 Mayıs 1950 tarihinde Meclise gelmiştir. Tutanağı 5 Haziran 1950 tarihinde onaylanmıştır. Çalışma, Sağlık ve Sosyal, Sayıştay komisyonlarında çalışmıştır. Yasama çalışmaları IX. Dönemle sınırlı kalan Yusuf Ziya Eker, meclis çalışmaları sonrasında serbest hekim olarak çalışmalarını sürdürmüştür. 15 Haziran 1960 - 16 Eylül 1966 tarihleri arasında Millî Emniyet Hizmetleri Başkanlığı Adana ve Bölgesi Daire Başkanlığı Tabibi olarak çalışmış, 16 Eylül 1966'da S.S.K. Adana Karşıyaka Sağlık İstasyonu Dâhiliye Uzmanlığına atanmış, 25 Nisan 1967 tarihinde Kadıköy Dispanseri Gezici Hekimliğine geçmiştir. Bu görevde 11 Temmuz 1968 yılında Kazlı Çeşme dispanseri Başhekimliğine geçinceye kadar kalmış ve buradan da 13 Temmuz 1980 tarihinde, 16.690.12 sicil emekliye ayrılmıştır. 18 Ocak 1983 tarihinde vefat eden Eker, Karaca Ahmet Mezarlığında toprağa verilmiştir.¹²⁵ Evli ve 2 çocuk babasıdır.¹²⁶

1.6.2. Meclis Faaliyetleri

Meclis'te herhangi bir faaliyeti bulunmamıştır.

1.7. MEHMET REŞAT GÜÇLÜ

1.7.1. Özgeçmiş

15.12.1909 tarihinde Adana'da Yunusoğlu Köyünde doğan Mehmet Reşat Güçlü'nün; babası Gergerlioğlu Ali Sadi Efendi, annesi Münevver Hanımdır. İbrahim-Fatma kızı Emine Düriye (1909) Hanımla evlenmiş, 1948 yılında boşanmıştır. Aynı yıl, Osman- Nazife kızı Ayşe Hilkat (1916) Hanımla evlenmiş, fakat bu evliliği de 1979 yılında boşanmayla sona ermiştir. Ali (1937) ve Ömer (1943) adlı çocukları vardır. İlköğrenimini Adana Sultanisinin ilk bölümünde, orta ve lise öğrenimini de Adana'da tamamlayıp, dil öğrenmek üzere Viyana'ya gitmiştir. Burada bir yıl kalarak İstanbul'a dönmüş, Hukuk Fakültesine girmiştir. Hukuk Fakültesinden 1933 yılında mezun olmuştur. Sicilinde Almanca ve Fransızca bildiği yazılıdır. 1934 yılına kadar Adana Erkek Lisesinde Fen Bilgisi öğretmenliği yapmış, 1934 yılında Adana Ticaret Odasınca aday gösterildiği muvazzaf Vergiler Tatbikat İtiraz Komisyonuna atanmış, bu görevi Mayıs 1937 tarihine kadar sürmüştür. Bu tarihte

¹²⁵ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954) VII. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 18, 1999, Ankara, s. 973-974.

¹²⁶ *TBMM Albümü (1920-2010)*, IX. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 592.

eylemleri askerlik görevini yapmak üzere Yedek Subay Okuluna giren Güçlü, kıta hizmetini Akşehir 21. Alay, 9. Bölükte tamamlamıştır. Terhisinden sonra Adana'ya dönerek ticaretle ve gazetecilikle ilgilenmiş, 1946 yılında Demokrat Parti kurucuları içinde yer almış ve öncelikle İl Yönetim Kurulu Üyesi olmuştur. IX. Dönem seçimlerine katılan Güçlü, yapılmış olan seçimde 90.546 oy ile Demokrat Parti listesinden Seyhan Milletvekilliğine seçilmiş, seçim tutanağını 18 Mayıs 1950 tarihinde almış, 22 Mayıs 1950 tarihinde meclise gelmiştir. Tutanak 5 Haziran 1950 tarihinde onaylanmıştır. Maliye Komisyonunda çalışmış, bu komisyonun başkanlığında bulunmuştur. Geçici Dilekçe, Geçici Adalet ve İskân Kanunu için kurulmuş olan geçici komisyonlarda görev alan Güçlü; İthal edilen tıbbî ilaçların fiyatları hakkında yazılı sorusu; Basın Kanununun yorumu hakkında, Dilekçe Komisyonunun 194 sayılı kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair olmak üzere 2 önergesi ve Genel Kurulda farklı 39 konuda 71 konuşması vardır. Meclis çalışmaları 9. Dönemle sınırlı kalan Reşat Güçlü, milletvekilliği sonrasında Adana'da ticaret ve tarımla uğraşmıştır. Türk Sözü Gazetesine bağlı olarak çıkan Keloğlan'da mizahî yazılar yazmış, daha sonra İstanbul'a taşınarak ölünceye kadar orada yaşamıştır. 24 Şubat 1981 tarihinde vefat eden Güçlü, Adana'da Asri Mezarlık'ta toprağa verilmiştir.¹²⁷ Evli ve 2 çocuk babasıdır.¹²⁸

1.7.2. Meclis Faaliyetleri

1.7.2.1. Konuşmaları

Mehmet Reşat Güçlü, Orgeneral Zekâi Okan'a Ait Dilekçe Komisyonu kararı münasebetiyle söz almıştır. Kanunun; “iki defa takdire lâyık harekette bulunan demediğini, iki defa takdirname alanlar dediğini” vurgulamıştır. Binaenaleyh takdirname almanın şart olduğuna, bu da, ancak takdirname verilmesi keyfiyetinin Büyük Meclisten geçip tasdik edilmesiyle mümkün olacağına değinmiştir. Bu sebeple de takdiramelerin sırasının, bunu icap ettiren yararlıkların yapıldığı tarihe göre değil, Yüksek Meclisin bunu kabul ettiği tarihe göre sıralanması gerektiğini belirtmiştir. İkinci yararlık hareketi dolayısıyla çıkan takdirnameyi önceliğe alıp birinci takdirnameye itibar ederek kanununa ve usule aykırı olarak Büyük Millet Meclisinin kendisine daha sonradan gelen ve ilk hareketinden dolayı verilmesi istenen

¹²⁷ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954) VII. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 18, 1999, Ankara, s. 975-976.

¹²⁸ *TBMM Albümü (1920-2010)*, IX. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 592.

takdirnameyi pekâlâ reddedebileceğini söylemiştir. O zaman Sayın Zekâi Okan bir rütbede yalnız bir takdirname almış olacağına değinmiştir. Böyle ikincisini de sanki alacakmış gibi ilk takdirnameyi terfiye esas olarak saymanın kanaatine yanlış olduğunu vurgulamıştır.¹²⁹

Mehmet Reşat Güçlü, Def'i Nakil Vasıtaları Hakkında 3827 sayılı yasaya bağlı 1 sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna ek 4832 sayılı Kanunun kaldırılmasına dair olan kanun münasebetiyle söz almıştır. Sözlerinde kaldırılan kanunun mahiyetini sormuştur. Meclis başkanı; Meclis Başkanvekilliklerine ait otomobillerle alakalı olduğunu belirtmiştir.¹³⁰

Mehmet Reşat Güçlü, Anayasanın 2. maddesindeki (Devlet dili Türkçedir) ifadenin yorumlanmasına ilişkin Anayasa Komisyonu raporu münasebeti ile söz almıştır. Anayasanın 104. maddesini okumuş ve maddeye göre artık mutlu kelimesinin mukabili olarak saadet kelimesini almayacağını, binaenaleyh bu hüküm mevcut kaldıkça ikinci maddenin yorumlanması yoluna gidilemeyeceğini, orada “Türkçe’nin” ne demek olduğunu 104. madde açıkça ifade etmiş ve komisyonun da bunu şahsen kabul ettiğini fakat bir yoruma gerek olmadığını, bunun için bir kanun gerekli olduğunu belirtmiştir. Teşkilâtı Esasiye Kanunu’nun nasıl (Anayasa) haline getirilmişse Anayasa Komisyonu’nun da kanun tasarısı hazırlayacağını, istediği şekilde yeni bir Türkçe halinde huzurlarına getirebileceğini ve dâvanın halledileceğini belirtmiştir.¹³¹

Mehmet Reşat Güçlü, göçmenler yararına bir çekiliş düzeni için Piyango İdaresine Yetkinin verilmesi hakkındaki yasa münasebetiyle söz almıştır. Eldeki mevcut Millî Piyango Kanunu’nun idareye aylık çekilişlerden farklı olarak fevkalâde çekiliş yapmasına hak ve yetkisini de tanımış olduğunu belirtmiştir. İdare istediği anda, istediği kadar fevkalâde çekilişler yapabileceğini, bir kanun kabul etmekle sadece mevcut kanunlarımızın adedini bir tane daha arttırmış olacağını söylemiştir. Meclis temennisi olarak, Hükümetten böyle bir piyango yapmasını rica etmiş,

¹²⁹Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. I, 11. Birleşim, 21.06.1950, s. 222-223.

¹³⁰Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. I, 11. Birleşim, 21.06.1950, s. 239.

¹³¹Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. I, 21. Birleşim, 12.07.1950, s. 583.

hükümet de bunu kabul edip yapacağını söylemiştir. Ayrıca bir kanun kabulüne lüzum olmadığını belirtmiştir.¹³²

Mehmet Reşat Güçlü, çeşitli yasalarla mevcut bulunan geçici tazminat ve yabancı dil ikramiyeleri ile kalan ikramiyeler hakkındaki kanun sebebiyle söz almıştır. Sözlerinde yeterli çoğunluğun olmadığını, oylamaya koyamayacaklarını belirtmiştir. Meclis başkanı; yoklama yaparak yeterli çoğunluğun olup olmadığını anlayabileceklerini belirtmiştir. Siirt Milletvekili Mehmet Daim Süalp ise yeterli çoğunluğun olmadığını demek için dört kişinin ayağa kalkması gerektiğini belirtmiştir. Güçlü; sözlerini tekrarlayıp yeterli çoğunluğun olmadığını söylemiştir. Meclis Başkanı yoklama yapılması gerektiğini söylemiştir. Güçlü; yeterli çoğunluk olmadığı için konuşmasının lüzumsuz olduğunu ve yeterli çoğunluk olmadığı halde konuşma yapsa da boşa gideceğini ve yapılan bu konuşmaların zapta geçmeyeceğini söylemiştir. Meclis başkanı ise zapta geçeceğini belirtmiştir. Güçlü ise geçerse usulsüz olacağını belirterek sözlerini bitirmiştir.¹³³

Mehmet Reşat Güçlü, Dışişleri Bakanlığı'nın 1951 yılı bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Bütçe Komisyonu Sözcüsünün söylediği çalışmanın kabul olduğunu ve ancak bunu uygulama yeri bulunabilmesi için gerekçeye bu hususun kaydedilmesinin gerekli olduğunu vurgulamıştır. Eğer gerekçede bu şekilde bir şey yapılacak olursa bu fasıldan para sarf edilebileceğini fakat gerekçede olmadığını belirtmiştir.¹³⁴

Mehmet Reşat Güçlü, Maliye Bakanlığı'nın ve devlet borçlarının 1951 yılı bütçeleri sebebiyle söz almıştır. Yapılan bu şekildeki bir mesaiye insan vücudunun asla dayanmayacağını belirtmiştir. Burada sadece otomat gibi parmak kaldırıp indirilecekse, kabule gerek yok demiştir. Eğer dinleyecek ve icabında konuşacaksa, dokuzdan sonra bire ikiye kadar çalışabileceğini, fakat bu arada biraz da istirahat edilebileceğini söylemiştir.¹³⁵ Tekrar aynı birleşimde söz alan Güçlü, büyük bir üzüntü içerisinde olduğunu belirtmiş, arkadaşının Meclisin temayülünü biliyorum dediğini ve yarım saat meclisi işgal ettiğini söylemiştir. Bir taraftan mecliste kanunsuz

¹³² *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. III, 23. Birleşim, 25.12.1950, s. 330-331.

¹³³ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 41. Birleşim, 09.02.1951, s. 98.

¹³⁴ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 50. Birleşim, 24.02.1951, s. 705.

¹³⁵ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 50. Birleşim, 24.02.1951, s. 719.

bir teklif üzerinde saatlerce münakaşa edildiğini ve bu tekliflerini geri çekmeleri gerektiğini, sonunda yine haksız çıkacaklarını vurgulamıştır.¹³⁶

Mehmet Reşat Güçlü, Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul Üniversitesi ile İstanbul Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün 1951 yılının bütçeleri sebebiyle düşüncelerini belirtmiştir. Çıkmakta olan bir ansiklopedi olduğunu, hatta bunun 24.fasikülünün de çıktığını söylemiştir. Bütçe tanzim edilirken, çıkacak olan bu ansiklopedi için ayrılacak bir bütçe ile doğaldır ki, onun ismiyle zikredilecektir. Bundan dolayı bu ansiklopedi yine çıkacağına göre, bu tahsisatı kabul etmesi gerektiğini, bundan sonra Millî Eğitim Bakanlığı'nın da ismini değiştirip, bu parayı da bu yeni isimle çıkacak ansiklopediye sarf edeceğini söylemiştir. İsim üzerinde münakaşa etmediğini, onun değiştirilmesinin de bütçe müzakeresi sırasında olmayacağını söylemiştir.¹³⁷ Aynı birleşimde tekrar söz alan Güçlü; bu eşyalara ait evrak giderinin hesabı yapılmış mı yapılmamış mı diye Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri'ye sormuştur. Bakan ise; “biz işi aldığımız zaman mahsubu yapılmayan kısım bir milyon küsur bin liradır. Biz sahiplerine mahsup evrakı verin diyoruz. Verebildikleri arasında bunlar vardır.” diyerek cevap vermiştir.¹³⁸

Mehmet Reşat Güçlü, 1951 yılı gelir bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Kendi dairelerinde çalıştırdığı zaman ecnebilere para öderken kanun hükümlerine göre vergi kesiyorsak, Amerika'da, İsviçre'de, İngiltere'de bulunan bir İngiliz veya bir Fransız memuruna para öderken İngiliz Kanunlarına göre neden vergi kesildiğini söylemiştir. Kanunun değişikliği tediye asla tesir etmeyeceğini vurgulamış, bu indirme yapılsa işin karışacağını belirtmiştir. Nazarı dikkate alınmamasını teklif etmiştir.¹³⁹

Mehmet Reşat Güçlü, Erzurum'un Milletvekili Bahadır Dülgerin, 2591, 4298 numaralı kanunlarda belirtilen (Eşkıya müsademesinde malûl olmuş) ifadesinin açıklanmasına ilişkin önergesi ve Millî Savunma, Maliye ve Bütçe komisyonlarının raporları münasebetiyle söz almıştır. Daha önce konuşan bütün arkadaşlarının ileri sürdükleri fikirlere katıldığını; ancak şu meclisten çıkmış olan her kararın prensiplerinin ihlâl edilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Bütçe Komisyonunun, bu nevi malûllere yardım yapılmasını demediğini, sadece kanunun maddesinin gayet vazih ve

¹³⁶ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 50. Birleşim, 24.02.1951, s. 744.

¹³⁷ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 51. Birleşim, 25.02.1951, s. 794.

¹³⁸ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 51. Birleşim, 25.02.1951, s. 840.

¹³⁹ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. V, 53. Birleşim, 27.02.1951, s. 1165.

sarih olduğunu, bunu başka tarafa çekmeye imkân olmadığını belirtmiştir. Bu mevzuda iki maddelik bir kanun teklifi getirilmesini, fakat tefsire müsait olmayan bir hususu tefsir edeceğiz, diye prensiplerin ihlâl edilmemesi gerektiğini söylemiştir. Teklifinin Bütçe Komisyonu kararı ile aynen kabul olduğunu söylemiştir.¹⁴⁰

Mehmet Reşat Güçlü, Emekli Kurmay Yarbay Kemal Şenkıl hakkındaki Dilekçe komisyonu kararı münasebetiyle söz almıştır. Bir hatayı adli işlenmişse ve meselâ bir adam haksız yere mahkûm olmuşsa ve sonradan adli hata olduğu anlaşılırsa, o zaman Meclise düşen vazifenin, mahkemece verilen ilâmın iptali olmadığını, onun hakkında sadece ve sadece bir af kanunu çıkarmak olduğunu belirtmiştir. Yoksa eskiden mahkeme tarafından verilmiş bir ilâmın iptali yoluna gidilirse işlerin nerede duracağını kestirilemeyeceği söylenmiştir. Mahkeme kararlarının iptali gibi prensipleri ihlâl edici bir yola gitmenin doğru olmayacağını belirtmiştir.¹⁴¹

Mehmet Reşat Güçlü, Ulus Gazetesinin Büyük Millet Meclisinin otoritesini zedeleyici neşriyatı hakkında ne düşünüldüğüne dair soru münasebetiyle söz almıştır. Sözlerinde usul hakkında konuşacağını belirtmiştir. Meclis Başkanı; Adalet Bakanlığı'nın son beyanatı üzerine cevap vermek şartıyla söz vermiştir. Güçlü; iki saat Ulus ve Celâl Yardımcı dâvasını dinlediğini belirtmiştir.¹⁴²

Mehmet Reşat Güçlü, İstanbul Milletvekili Bedri Nedim Göknıl'in, İş Kanunu'nun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 2. maddesinin (A) fıkrasının yorumlanması hakkındaki önergesine dair Gümrük ve Tekel Komisyonu raporu münasebetiyle söz almıştır. Bu kanunun aslını müzakere etmiş bulunan komisyonların olduğunu, kendisinin de Adalet Komisyonunda olsaydı aynı şekilde kanaat beyan edeceğini söylemiştir. Adalet Komisyonu “mütalâa beyan etmiyorum” sözünün hata olduğunu söylemiştir. Fikir beyan edemem demesinin doğru olduğunu söylemiştir. Adalet Komisyonu'nun bu husus üzerine mütalâa beyan etmeye salâhiyeti olmadığını söylemiştir.¹⁴³

Mehmet Reşat Güçlü, Af Kanununun 7. maddesindeki (vergi cezaları) tabirinin muhtevasına Gümrük Kanununda yazılı bulunan para cezalarının da dâhil

¹⁴⁰*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VIII, 86. Birleşim, 06.06.1951, s. 75.

¹⁴¹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. IX, 108. Birleşim, 03.08.1951, s. 524.

¹⁴²*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. X, 4. Birleşim, 14.11.1951, s. 95.

¹⁴³*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XI, 21. Birleşim, 24.12.1951, s. 317.

olup olmayacağının yorumlanmasına dair raporlar münasebetiyle söz almıştır. Af Kanununun vergi cezalarını da istihdaf edip etmediği mevzuunun görüşülmesi için Sayın Adalet Bakanının Mecliste hazır bulunması gerektiğini belirtmiştir. Kendileri burada hazır değil iken bu mevzunun görüşülemeyeceğini belirtmiştir.¹⁴⁴

Mehmet Reşat Güçlü, Zonguldak Milletvekili Cemal Kıpçak'ın, Zonguldak'taki kömürlerin yıkanması sonucu dibe çöken kömür tozlarının 114 numaralı Kanunun 1. maddesinde ifade edilen maden kömürü tozlarından sayılmasının gerekli olup olmadığına dair söz almıştır. Bu maddedeki (maden işçisinin menafî umumiyetine verilir ve tahsis olunur) ifadesinin, 5018 numaralı yasanın 1. Maddesindeki göre kurulmuş olan Maden İşçileri Sendikasına ait olup olmadığının açıklanması hakkında önergesi ve Maliye, Çalışma, İçişleri ve Adalet komisyonları raporları münasebetiyle söz alıp, soru sormuştur. “Biraz evvel (biriken ve terk edilen) buyurdunuz. İktisat Vekili Celâl Beyin bu mevzudaki konuşmasında (terk edilen) tabiri var mıdır?” diyerek sorusunu yöneltmiştir. Semi Ergin, İktisat Vekili Celâl Beyin bu noktaya taallûk eden konuşmasını tekrar okumuştur. Semi Ergin sözlerine devamla; “Umumi manada sahibi tarafından tesahup edilmeyen tozlar kastedilmektedir. Burada açık olarak yazılmamış olmakla beraber, sahibi tarafından tesahup edilmeyen bir, malın terk edilmiş mal olduğu şeklinde bir mantıki neticeye varmak mümkündür efendim.” Diyerek sözlerini bitirmiştir.¹⁴⁵

Mehmet Reşat Güçlü, sözlü soruların diğer maddelerin müzakeresinden sonraya bırakılması hakkındaki önergesi münasebetiyle söz almıştır. Bekir Oynaganlı'nın önergesi tekabül etmiştir. Meclis Başkanı; Tüzük gereğince ancak kanun tekliflerinin benimseneceğini söylemiştir. Tüzüğün tekabülünüze uygun olmadığını belirtmiştir. Güçlü; o halde gereğinin olmadığını belirtmiştir. Meclis Başkanı; Burhanettin Onat'ın takririni oylamaya sunmuş ve kabul edilmemiştir.¹⁴⁶

Mehmet Reşat Güçlü, İçtüzüğün bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki tüzük teklifi hususundaki Anayasa Komisyonu raporu münasebetiyle söz almıştır. Kısa bir zaman evvel kürsüden, Milletvekillerinin soru vermek yolunda teşriî murakabe hakkının usul bakımından, içtüzüğün sakatlıkları bakımından haledar olduğunun açık şekilde ifade edildiğinden bahsetmiştir. Akislerin bu kubbede

¹⁴⁴*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XIII, 34. Birleşim, 01.02.1952, s. 5.

¹⁴⁵*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XIII, 34. Birleşim, 01.02.1952, s. 12.

¹⁴⁶*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XIII, 35. Birleşim, 04.02.1952, s. 27.

yaşarmaya devam ederken, bu teklifin kabulünün ne dereceye kadar doğru olduğunu söylemiş, bu noktaları Yüksek Heyete hatırlatmayı vazife bilmiştir.¹⁴⁷

Mehmet Reşat Güçlü, Seyhan Barajının finansmanlığı için Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası tarafından 18 Haziran 1952 tarihli Anlaşma ve eklerinin onanması hakkındaki Kanun münasebetiyle söz almıştır. Bu işten dolayı duyduğu heyecanın Seyhanlı ve Adanalı bir vatandaş, bir milletvekili olduğu için olmadığını, bu işin gerçekleştiği zaman Çukurova'nın değil, Türkiye'nin yüzünün değişeceğini söylemiştir. Bu meselenin iş edinerek ne pahasına olursa olsun halletmeyi azimle ele almış olan Hükümete ve iş başında bulunan Başbakana ve Bayındırlık Bakanına ve bütün teşkilâta, bilhassa Emin Yumer arkadaşına teşekkür etmiştir. Tasarının kabulü gerçekleşmiştir.¹⁴⁸

Mehmet Reşat Güçlü, Erzurum milletvekili Bahadır Dülger ve 3 arkadaşı ile Belediye Gelirleri Yasası'nın 21. maddesinin 4. fıkrasının açıklanması hakkındaki önergesi ve Geçici Komisyonun raporu münasebetiyle aldığı sözde, Avrupa'dan yurda gelip gelmeyeceğini sormuştur.¹⁴⁹

1.7.2.2. Takrirler (Önergeler)

Mehmet Reşat Güçlü, dilekçe komisyonundaki 22 Aralık 1950 tarihli haftalık kararın çizelgesindeki 194 numaralı kararın Kamutayda konuşulmasına ilişkin önerisi dilekçe komisyonuna gönderilmiştir.¹⁵⁰Rapor okunmuş ve hakkında söz isteyen olmamış, rapor kabul edilmiştir.¹⁵¹

Mehmet Reşat Güçlü, Basın Kanununun 36. maddesinde (Basın yoluyla işlenmiş olan suçlar) ifadesinin açıklanması hakkında önergesini İçişleri ve Adalet Komisyonu'na sunmuştur.¹⁵²İçişleri Komisyonu Başkanlığından gelen tezkereyi Meclis Başkanı okumuştur. Basın Kanunu ilk defa Adalet ve İçişleri Komisyonlarında kurulan Karma Komisyonda görüşüldüğünü, İçtüzüğün 124. Maddesi gereğince, müzakereye mevzuu olan önerenin de aynı Karma Komisyonda görüşülmesine ve havalenin bu şekilde düzenlenmesi için dosyanın Yüksek Başkanlığa sunulmasına

¹⁴⁷*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XIII, 36. Birleşim, 06.02.1952, s. 72.

¹⁴⁸*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XVI, 88. Birleşim, 20.06.1952, s. 375.

¹⁴⁹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XVII, 6. Birleşim, 19.11.1952, s. 234.

¹⁵⁰*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. IV, 33. Birleşim, 22.01.1951, s. 294.

¹⁵¹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XV, 73. Birleşim, 16.05.1952, s. 264.

¹⁵²*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XI, 13. Birleşim, 05.12.1951, s. 39.

oybirliğiyle karar verildiğini söylemiştir.¹⁵³Seyhan'ın Milletvekili Reşat Güçlü'nün, Basın Kanununun 36. maddesindeki (Basın yoluyla işlenmiş olan suçlar) ifadesinin açıklanması hakkında önergesiyle Adalet ve İçişleri komisyonlarında kurulan Karma Komisyon raporu meclise sunulmuştur.¹⁵⁴Meclis Başkanı; Efendim, bu mevzuda verilmiş takrir okumuştur, Sayın Başkanlığa Kanunların müzakeresinden sonra sözlü sorulardan evvel titizlikle görüşülmesi icap etmiş, yorumların öne alınmasını istemiştir. Takrir kabul edilmiştir.¹⁵⁵Güçlü başka bir birleşimde şu konuya değinmiştir. Af Kanununun vergi cezalarını da istihdaf edip etmediği mevzuunun görüşülmesi için Adalet Bakanının Mecliste hazır bulunması gerektiğini belirtmiştir.¹⁵⁶Seyhan'ın Milletvekili Reşat Güçlü'nün, Basın Kanununundaki 36. maddesindeki (Basın yoluyla işlenmiş olan suçlar) ifadesinin yorumlanması hakkında önergesi ve Adalet ve İçişleri komisyonlarından kurulmuş olan Karma Komisyon raporu için müzakereye devam edilmiştir. Rapor daha evvelki birleşimde okunmuştur. Şimdi söz alan arkadaşların isimleri ise; Cihat Baban, Reşat Güçlü, Mazhar Özsoy, Kemal Yörükoğlu, Halil Özyörük, Celâl Yardımcı, Abbas Çetin, Necip Bilge, Mehmet Daim Süalp, Süreyya Endik ve Fehmi Çobanoğlu'dur.¹⁵⁷Geçen Birleşimde görüşülmesine devam edilmiştir. Söz isteyen arkadaşlar; Kemal Yörükoğlu, Celâl Yardımcı, Abbas Çetin, Necip Bilge, Hâmid Şevket ince, Daim Süalp, Ercüment Damalı, Fehmi Çobanoğlu, Osman Şevki Çiçekdağ, Reşat Güçlü, Kemal Türkoğlu, Pertev Arat, Hamdi Orhon'dur.¹⁵⁸Tasarının 11. Görüşmesi sona ermiş, madde kabul edilmiştir.¹⁵⁹

1.8. MAHMUT KİBAROĞLU

1.8.1. Özgeçmiş

1901 yılında Adana'nın Yüreğir İlçesinin Abdioğlu Köyünde doğan Mahmut Kibaroglu'nun; babası Mehmet Efendi ve annesi Emine Hanım'dır. 1923'te İsmail-

¹⁵³*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XI, 22. Birleşim, 26.12.1951, s. 358-359.

¹⁵⁴*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XII, 31. Birleşim, 25.01.1952, s. 304.

¹⁵⁵*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XII, 33. Birleşim, 30.01.1952, s. 428.

¹⁵⁶*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XIII, 34. Birleşim, 01.02.1952, s. 5.

¹⁵⁷*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XIII, 36. Birleşim, 06.02.1952, s. 75-87.

¹⁵⁸*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XIII, 38. Birleşim, 11.02.1952, s. 194-212.

¹⁵⁹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XIII, 38. Birleşim, 11.02.1952, s. 214.

Sabriye kızı Feride (1902-1963) Hanımla evlenmiş, Nimet (Uçkan-1921) adlı çocuğu vardır. 1934 yılında Rüştüyeyi bitirmiş, tarım ve ticaretle uğraşmıştır. 1930 yılında Abdioğlu köyünde muhtar seçilmiş, 1935 yılında Adana Belediye Encümeni Üyeliğinde bulunmuştur. Yardım derneklerinde hizmet vermiştir. 1946 yılında Demokrat Parti'ye giren Kibaroglu, 9. Dönem seçimine katılmış, yapılmış olan seçimde 89.464 oy ile Demokrat Parti listesinden Seyhan Milletvekilliğine seçilmiştir. Seçim tutanağını 18 Mayıs 1950 tarihinde almış, 22 Mayıs 1950 tarihinde meclise gelmiştir. Tutanak 5 Haziran 1950 onaylanmıştır. Tarım ve Sayıştay komisyonunda çalışmıştır. Yasama çalışmaları IX. Dönemle sınırlı kalan Mahmut Kibaroglu meclis faaliyetleri sonrasında çiftliğine dönmüş, 30 Ocak 1956 tarihinde vefat etmiş, Adana'da Asrı Mezarlık'ta toprağa verilmiştir.¹⁶⁰ Evli ve 1 çocuk babasıdır.¹⁶¹

1.8.2. Meclis Faaliyetleri

Mahmut Kibaroglu'nun kayıtlara geçmiş faaliyeti bulunmamıştır.

1.9. SALİM SERÇE

1.9.1. Özgeçmiş

1890 yılında Adana'nın Seyhan İlçesi Hurmalı Mahallesinde (Yüksek Dolap) doğan Salim Serçe'nin; babası Mehmet Efendi, annesi Fatma Hanım'dır. 1918 yılında Ahmet - Zöhre kızı Behiye (1894-1937) Hanımla evlenmiş, Hikmet (1920), Ahmet Nedim (1921-1954), Mahmut Semih (1923-1926), Müyesser (1924), Süleyman Sırrı (1927-1929) ve Fatma Zerin (1937) adlı çocukları olmuştur. İlköğrenimini Adana'da Turunçlu Mescit Okulunda tamamlamış ve Adana İdadisine girmiştir. 1908 yılında mezun olmuş, aynı yıl İstanbul Sivil Baytar Yüksek Okuluna başlayıp 1911 yılında veteriner hekim olmuştur. Öğrenimini kesintiye uğratmadan aynı yıl İstanbul Tıp Fakültesine devamla 1914'te tıp doktorluğu diploması almıştır. Sicilinde İngilizce, Fransızca, Arapça ve Farsçaya vakıf olduğu yazılıdır. 1 Mayıs 1914 tarihinde Ceyhan Hamiyeti Milliye Hastanesine atanan Serçe, 1 Mayıs 1915 tarihinde seferberlik dolayısıyla silahaltına alınmıştır. Tabip yüzbaşı rütbesine kadar yükselen Salim Serçe'nin askerlik evreleri: 1 Haziran 1915 tarihinde silahaltına alınıp 7 Aralık 1918 tarihinde terhis edilmiştir. Bu dönemde Suriye Cephesinde askeri doktor olarak çeşitli

¹⁶⁰ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954) VII. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 18, 1999, Ankara, s. 977.

¹⁶¹ *TBMM Albümü (1920-2010)*, IX. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 592.

yerlerde hizmet vermiştir. 1 Ağustos 1920 tarihinde ikinci kez silahaltına alınıp, 16 Ağustos 1923 tarihinde terhis edilinceye kadar Çukurova yöresinde gezici hastaneler kurarak hizmet vermiştir. 1 Nisan 1926 tarihinde manevra için üçüncü kez askere çağrılıp 25 Mayıs 1926 tarihinde terhis olan Serçe, dördüncü kez askerliği de 17 Aralık 1941 tarihinden 18 Mayıs 1943 tarihine kadar sürmüştür. İstiklâl Madalyası sahibidir. Askerlik sonrası serbest hekim olarak çalışmıştır. Adana Belediye Meclisi ve İl Genel Meclisi üyeliklerinde bulunan Serçe, IX. Dönem seçimlerine katılmış, yapılan seçimde 89.861 oyla Demokrat Parti listesinden Seyhan Milletvekilliğine seçilmiştir. Seçim tutanağını 18 Mayıs 1950 tarihinde almış, 22 Mayıs 1950 tarihinde meclise gelmiştir. Tutanağı 5 Haziran 1950 tarihinde onaylanan Serçe, İçişleri ve Dilekçe komisyonlarında çalışmış, Vergi Usul Kanunu tasarısını görüşen geçici komisyonda görev almıştır. Af Kanununun 16. maddesinin tefsirine ve bu tefsir isteminin geri verilmesine, Medeni Kanunun 658 ve 659. maddelerinin yorumu ve bu yorum isteminin geri verilmesine dair önergeleriyle alakalı Genel Kurulda 4 farklı konuda konuşması vardır. 10. Dönemde de Seyhan milletvekili seçilen Salim Serçe, 13 Temmuz 1955 tarihinde yaş sınırı nedeniyle 90.651.150 sicil numarasıyla emekliye ayrılmış, milletvekili bulunduğu sırada 13 Eylül 1957 tarihinde vefat etmiş, Adana Asri Mezarlığında toprağa verilmiştir.¹⁶² Bekâr ve 6 çocuk sahibidir.¹⁶³

1.9.2. Meclis Faaliyetleri

1.9.2.1. Konuşmaları

Salim Serçe, Niyazi Koral'a ait Dilekçe Komisyonu kararı münasebetiyle söz almıştır. En son raporun profesörler tarafından verildiğini söylemiş, orada deniliyor ki: “her ne kadar tedavi tam mümkün değilse de salâhı hal muhtemeldir. Binaenaleyh % 10 ümit dahi olsa bir insan, bu subay eğer parası olsa parasının % 95’ini sarf ederek bu salahı temin etmek için dünyanın en uzak köşesine gider. Felce uğrayan çocukları babaları Amerika'ya kadar götürüyorlar. Bu arkadaş velev ki az bir salah dahi memul olsa bu fedakârlığı, milletin en büyük babası olan Meclis ve Hükümetten bekler ve arzu eder. Millet, onu göndermekten âciz değildir.” Demiştir. Mübalâğa edildi gibi geldiğini, 70 - 80 bin lira değil, nihayet 4 bin lira gitmek, 4 bin lira da gelmek ve birkaç bin lira da orada sarf etmek gerektiğini belirtmiştir. Millî Savunma Bakanı

¹⁶² Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954) VII. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 18, 1999, Ankara, s. 978-979.

¹⁶³ *TBMM Albümü (1920-2010)*, IX. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 592.

Refik Şevket İnce (Manisa) ise resmî rakam arz etmiştir, 80 bin lira gittiğini söylemiştir. Salim Serçe devamla; hiçbir zaman 70 - 80 bin lira gitmeyeceğini, tayyare ile seyahatin 4 bin lira olduğunu belirtmiştir. Bir insanın, çocuğunu tedavi etmek için icabında her fedakârlığı nasıl göze alırsa bu milletin bir ferdi tedavi etmek için bu meblâğı çok görmemesi gerektiğini belirtmiştir. Büyük Millet'in ve Meclis'in de bunu çok görmeyeceğini belirtip, mademki iyileştirme ümidi vardır, hiç olmazsa bu subay arkadaşımızın ruhunu tedavi etmek için olsa da kendisini göndermenin gerekli olduğunu belirtmiştir.¹⁶⁴

Salim Serçe, Harçlar Kanunu münasebetiyle söz almıştır. Vergi kaçakçılığı yaptı diye vatandaşın hoşgörü sahibi olduğu halde, incelemeye maruz kalınırsa alım ve satım işlerinin çok müşkül bir hal alacağını, uzun müddet endişe içinde kalacaklarına değinmiştir. Bu maddenin tamamen takdiri kıymet yapacak komisyonların, arazi, gayrimenkul takdiri ne kadar hakikate uygun olursa o şekilde yapmalarının muvafık olacağı kanaatinde olduğunu belirtmiştir.¹⁶⁵

Salim Serçe, Gayrimenkule Tecavüzün Def'i hakkındaki Kanun münasebetiyle söz almıştır. Mahmut Goloğlu'nun vermiş olduğu önerge hakkında; Mahmut Güçbilmez'in iyi izahat verdiğini belirtmiştir. Eğer muhtar bilirse, böyle halktan herhangi, birisi gidip ihbar edecektir ve neticede mahkemede hakkını ihkak ederek muhtarı kanunun pençesine teslim edeceğini söylemiştir. O zaman muhtarların bu gibi suiistimale gidemeyeceğini belirtmiştir. Yusuf Karslıoğlu'nun dediklerine bakacak olursak; arz edelim bir zilyet bir mülkün üzerinde hakkını kullandığını, bir taraftan iş mahkemeye intikal ettikten sonra gidip tecavüz edeceğini belirtmiştir. Tecavüz etti mi idari mekanizma bu iş üzerine faaliyete geçemeyeceğini, olursa mahkemenin gidip keşif yapması vesairesi aylara, hatta senelere mütevakıf olacağını belirtmiştir. İkinci defa tecavüz eden adam istediği gibi hakkını elde edebileceğini, hâlbuki idari makamın kendisine bu kanunla verdiğimiz salâhiyetini mahkemeden ihtiyati tedbir almadıkça, kullanmaması gerektiğini belirtmiştir. Mesele mahkemeye intikal ettikten sonra saldırgan tekrar tecavüz edecek olursa derhal idari makama müracaat edilmesi gerekli olduğunu, bu mahkemenin hakkına bir tecavüz demek olmadığını söylemiştir. İdari makama verdiği yetkinin suiistimal edilmesi demiştir ama ileriye yönelik tedbir almış, tabiidir ki, kimsenin ona bir şey söylemeye hakkı olmadığını belirtmiştir. Yusuf

¹⁶⁴Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. I, 9. Birleşim, 16.06.1950, s. 194.

¹⁶⁵Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XIII, 47. Birleşim, 25.02.1952, s. 742-743.

Karşlıoğlu'nun gösterdiği endişenin yerinde olduğunu, verdiği önergenin gayet doğru olduğunu ve kabulünü istirham etmiştir.¹⁶⁶

Salim Serçe, Türk Ceza Kanunu'nun da ki bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna ek maddeler ilave edilmesi hakkındaki kanun teklifleri münasebetiyle söz almıştır. Küçük yaşta romatizma hastalığı neticesi bir kalp hastalığı meydana gelebileceğini, fakat elli yaşına, altmış yaşına kadar insanın dipdiri kalıp ve yaşayacağını söylemiştir. Bu şekilde bir caninin şeni bir tecavüzü neticesinde ölen bir masuma karşı işlenen bu tecavüzü çok büyük bir nazarla görüp bu caniyi idama kadar götürmenin hak ve adalete uygun olduğunu belirtmiştir. Bunu o mütecaviz önceden bilmesi ve böyle malûl bir masuma tecavüz ettiğinden dolayı idam edileceğini öğrenmesinin gerekli olduğunu vurgulamıştır. Ancak böyle bir hüküm sayesinde, bu hal ve hareketin önlenmiş olacağını söylemiştir, maddenin şekilde kabulünü istirham etmiştir.¹⁶⁷ Seçim bölgelerine gittiği zaman milletten duyduğu en büyük şikâyetin cinayetlerin artması olduğunu söyleyerek sözlerine başlamıştır. Bu cinayetlere karşı cezrî bir tedbir alınmadığından dolayı onlara cinayet işlemek hususunda cesaret verilmekte olduğunu, medeni bir hayat yaşadıklarını, kanun devrinde olduklarını, eğer bir haksızlığa uğranırsa, kardeşi öldürülürse, hakkını arayacağını belirtmiştir. Bu hakkın hiçbir zaman kendisinin almaya hakkı olmadığını, istismar edilecek bir rakam olmadığını söylemiştir. Üç bine yakın vatandaşın cinayet sebebiyle öldüğünü belirtmiştir. Eğer bu idam cezası kabul edilecek olursa, her ne vasıta ile olursa olsun, idam edilmesi gerektiğini söylemiştir. Eğer maddenin kabul edilmesi halinde bıçaklama hâdiselerinin çok azalacağını söylemiştir. Doktor Onat arkadaşının takririnin kabulünü ve adam öldüren kişilerin idam edilmesini istemiştir. Bunu kabul ettiği takdirde, cinayetlerin adedinin azalacağını, asgari bir hadde ineceğini belirtmiştir.¹⁶⁸

1.9.2.2. Takrirler (Önergeler)

Salim Serçe, Af Kanununun 16. maddesiyle 4727 sayılı Kanunun 3 ve 4. ve 5524 sayılı Kanunun 3. maddeleri hükümlerinin nesebi gayrisahih çocuklar için evvelce babalık dâvası açılarak ret olunmuş ve kesinleşmiş bulunanlara da şamil olup

¹⁶⁶Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XIV, 56. Birleşim, 02.04.1952, s. 159.

¹⁶⁷Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXIII, 93. Birleşim, 08.06.1953, s. 111.

¹⁶⁸Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXIII, 95. Birleşim, 22.06.1953, s. 184.

olmadığının tefsiri hakkında önergesi İçişleri ve Adalet Komisyonlarına gönderilmiştir.¹⁶⁹Önerge geri alınmıştır.¹⁷⁰

Salim Serçe, Medeni Kanunun 658 ve 659. maddelerinin yorumlanması hakkında önergesi Adalet Komisyonu'na gönderilmiştir.¹⁷¹Meclis Başkanı önergeyi okumuştur; Serçe, önergeyi geri almıştır.¹⁷²

1.10. SİNAN TEKELİOĞLU

1.10.1. Özgeçmiş

1889 yılında Edirne'nin Uzunköprü İlçesi Halise Hatun Mahallesinde (004/02, 75, 135) doğmuştur. Babası Reşat Behçet Efendi, annesi Fitnat Hanım'dır. Ahmet - Feride kızı Pakize (1891 - 1969) ve Mehmet Tevfik kızı Kadriye (1907) Hanım ile evlenmiş; Meliha (1918), Ceyhan Semih (1933) ve Hatice Örcün (1942) adlı çocukları olmuştur. 1 Kasım 1908 tarihinde Harp Okuluna girmiş, 1911 yılında asteğmen rütbesiyle mezun olan Sinan Tekelioğlu, daha sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine devam etmiş, 1934 yılında Hukuk Fakültesini bitirmiştir. Avukatlık ruhsatı almıştır. Harp Okulundan mezuniyeti sonrasında 1911 yılında süvari asteğmen rütbesiyle Kozana Fırkası'na (Tümene) atanmış, aynı birlikte 1 Haziran 1915 tarihinde süvari üsteğmen rütbesine yükselmiştir. Bu arada Trablus, Balkan ve Birinci Cihan savaşlarına katılmıştır. 28 Temmuz 1918 tarihinde yüzbaşı rütbesine yükselip, Kayseri Jandarma Komutanlığında (5. Asker alma Heyeti) bulunan Tekelioğlu; bu sırada Kayseri Ulu Camide verdiği konferans üzerine, Ferit Paşa Hükümetince kurulan General Folo'nun başkanlığındaki özel komisyonun kararıyla askerlikten çıkarılıp kara listeye alınmıştır. 1919 yılında Temsil Heyeti emri ile 4. Kolorduya verilip Batı Kilikya Cephesi Kumandanlığına getirilmiştir. Batı Kilikya Cephesi Komutanı olarak aldığı "Tekelioğlu Sinan" takma ismini, Milli Mücadele sonrası gerçek ismi olarak kullanmış ve Ali Ratip olan ismi, nüfus kaydında Ali Sinan Tekelioğlu olarak geçmiştir.¹⁷³Teşkil ettiği Adanalı mücahitlerle Fransızları yenilgiye uğratıp Adana ve dolaylarının kurtarılmasında büyük hizmetler vermiştir. Adana'daki

¹⁶⁹Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XIV, 57. Birleşim, 04.04.1952, s. 222.

¹⁷⁰Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XIX, 25. Birleşim, 09.01.1953, s. 95.

¹⁷¹Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XVI, 81. Birleşim, 06.06.1952, s. 87.

¹⁷²Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XVIII, 12. Birleşim, 03.12.1952, s. 38.

¹⁷³ Mahmut Yüksel Canbaz, İbrahim Kılıç; *Kuvayı Milliye Komutanı Tekelioğlu Sinan Bey'in Günlüğü*, Genelkurmay Personel Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı Yayınları, 2012, Ankara, s. 7.

mücadeleden sonra Garp Cephesine 4 alayla gelerek savaflara katılmış, 22 Şubat 1921 tarihinde binbaşı rütbesine yükselip 19 Temmuz 1925 tarihinde isteği ile emekliye ayrılmıştır. Askerlikle ilişkisini kestikten sonra 19 Ekim 1927 tarihinde Fethiye, 26 Haziran 1930 tarihinde Daday, 11 Aralık 1930 tarihinde Akşehir Kaymakamlığına atanmıştır. Fethiye Kaymakamlığı sırasında, Tütün Kaçakçılığının Men'i Hakkındaki Kanuna muhalefetten bir soruşturma geçiren Tekelioğlu, bu arada hukuk öğrenimini tamamlayarak 16 Aralık 1934 tarihinde İktisat Bakanlığı Ölçüler ve Ayarlar memurluğuna atanmıştır. 6 Ekim 1937 tarihinde Ölçü ve Ayarlar Müfettişliğine yükselmiştir. 1 Temmuz 1938 tarihinde Zonguldak Bölgesinde görev yapmıştır. Siyasete atılmak üzere müfettişlik görevinden 1 Nisan 1939 tarihinde ayrılan Sinan Bey, Çukurova bölgesinde öncelikle yerel unsurların bertarafı için mücadele etmiştir. Bir yanda düşman işgaline karşı direndi ve diğer yanda ahaliyi örgütleme, milli güçlerin safına almak için oldukça fazla çaba harcayan Sinan Bey bu mücadeleleri ile Adana bölgesinde işgale karşı direnişin önemli kahramanlarından birisi olarak tarihteki yerini almıştır.¹⁷⁴VI. Dönem seçimine katılmış, 26 Mart 1939 tarihinde Seyhan'dan milletvekili seçilmiştir. 18 Eylül 1943 - 24 Eylül 1943 tarihleri arasında kısa bir süre Ulaştırma Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğünde bulunmuş, 24 Eylül 1943 tarihinde TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü Müfettişliğine atanmıştır. VII. ve VIII. dönemlerde de Seyhan Milletvekilliğini sürdüren Sinan Tekelioğlu, VIII. Dönemin sonunda milletvekili bulunduğu sırada 9. Dönem seçimine katılmış, yapılan seçimde 92.752 oy ile dördüncü kez Seyhan Milletvekilliğine seçilmiştir. Seçim tutanağını 7 Mayıs 1950 tarihinde almış, 22 Mayıs 1950 tarihinde Meclise gelmiştir. Tutanak 5 Haziran 1950'de onaylanmıştır. Millî Savunma Komisyonunda çalışmış, 10. Dönemde de Seyhan'dan milletvekili seçilerek yasama etkinliğini bu dönemin sonuna kadar sürdüren Sinan Tekelioğlu, 15 Aralık 1965 tarihinde vefat etmiştir. Ankara'da Cebeci Şehitliği'nde toprağa verilen Tekelioğlu,¹⁷⁵ evli ve 7 çocuk babasıdır.¹⁷⁶

¹⁷⁴Neslihan Bolat Bozaslan, "Tekelioğlu Sinan Bey'in Günlüklerinde Milli Mücadeleye Karşı Çıkan Yerel Unsurlar", *Journal of History and Future (Tarih ve Gelecek Dergisi) Yayınları*, 2015, C. 1, S. 1, s. 49.

¹⁷⁵ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954) VII. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 18, 1999, Ankara, s. 980-982.

¹⁷⁶*TBMM Albümü (1920-2010)*, IX. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 592.

1.10.2. Meclis Faaliyetleri

1.10.2.1. Gensoruları

Seyhan'ın Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun, inşasına başlayan Büyük Millet Meclisi binası ile Atatürk Anıtının bulunduğu alan içindeki arazi hakkında Bayındırlık Bakanına Gensoru açılmasına ilişkin önergesinde Meclis Başkanı; Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu orada bulunmadığından dolayı maddeye geçmiştir.¹⁷⁷ Bir sonraki birleşimde Meclis Başkanı önergeyi okumuş, içtüzük gereğince görüşmesiz olarak oya sunulmuştur. Gensoru açılması kabul edilmemiştir. Sinan Tekelioğlu; “usul hakkında içtüzük gereğince gensoru önergesi reye sunulmuş ve reddedilmiştir. Gündemin başka konusuna geçildiğine göre artık yapılacak başka şey yoktur.” Diyerek sözlerini bitirmiştir.¹⁷⁸

1.10.2.2. Konuşmaları

Ali Sinan Tekelioğlu, Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ndeki kimya laboratuvarı, kapalı manej, sığınak, Atatürk'ün vasiyeti, Maçka'da Taşlık alanındaki asfalt, memlekette yapılan malzeme ve yedek parçaların ithal edilmesi, memurların tasfiyesi, varlık vergisi, Büyük Millet Meclisi binasının inşası, Ankara Demirtepe'deki metruk Yahudi Maşatlığı arazisinin durumu, TMO Ofisince harice çıkarılan zahire, askerden dönen PTT memurları, Ceyhan'ın ihtiyacı, Dolmabahçe karşısında yaptırılan stadyum, Topkapı Sarayından Ankara'ya getirilen mücevher ve kıymetli eşya, Adana Mensucat Fabrikasındaki vergi kaçakçılığı, İstanbul Defterdarının varlık vergisi mükellefine uyguladığı işlem, Saraçoğlu memur lojmanları, Kore'ye asker gönderilmesi, Adana Pos Ormanlarındaki travers işinin kimlere verildiği konularında sözlü soruları; Adana Halkevi binasının Adana Belediyesine verilmesi hakkındaki kanun teklifinin iade edilmesi, 1 Numaralı Dilekçe Komisyonundaki 628 sayılı kararının mecliste görüşülmesine dair, Devlet ve belediye mallarının iadesi kanun teklifinin geri verilmesi, Dilekçe komisyonunun 3867, 5128, 77, 194, 466 ve 1440 sayılı kararının Genel Kurulda görüşülmesi konularında önergeleri; Başbakan ve Bakanların görev ve sorumluluklarına dair, Devlet, Belediye ve Emvali metrukeden haksız mal kazanımların kurtarılması, 5830 sayılı kanunla Hazineye intikal eden Adana Halkevi binasının Adana Belediyesi'ne verilmesi, İskân Kanununun değiştirilmesi, işçilere ücretli izin verilmesi, Sivas Kongresince seçilen Temsil Heyeti üyelerine ve TBMM I.

¹⁷⁷ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. I, 14. Birleşim, 28.06.1950, s. 278.

¹⁷⁸ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. I, 15. Birleşim, 30.06.1950, s. 313.

Dönem üyelerine vatanî hizmet maaşı verilmesi, Emekli Sandığı kanununun değiştirilmesindeki konularında ki kanun teklifleri; Genel Kurulda farklı 142 alanda 267 rekor sayıda konuşmaları vardır.¹⁷⁹

1.10.2.3. Takrirler (Önergeler)

Ali Sinan Tekelioğlu, Dilekçe komisyonundaki 25 Ağustos 1947 tarihli Haftalık Kararın Çizelgesinde 466 numaralı Kararın Kamutayda konuşulmasına ilişkin önergesi Bütçe ve Maliye Komisyonlarına gönderilmiştir.¹⁸⁰Kars eski Milletvekili Akif Aydoğan ve Seyhan'ın Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun, Dilekçe komisyonunun 25 Ağustos 1947 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 466 numaralı Kararın Kamutayda görüşülmesine ilişkin önergeleri ve Dilekçe, Maliye ve Bütçe Komisyonlarının raporları gündeme gönderilmiştir.¹⁸¹ Başkan gündemi okumuş, raporu reyinize arz etmiştir. Kabul edilmiştir.¹⁸²

Ali Sinan Tekelioğlu, 1 Numaralı Geçici Dilekçe komisyonundaki 25.5.1951 tarihli Haftalık Kararın Cetvelindeki 628 numaralı Kararın Kamutayda konuşulmasına ilişkin önergesi Dilekçe komisyonuna gönderilmiştir.¹⁸³Daha sonra Geçici Dilekçe Komisyonu raporunu gündeme sunmuştur.¹⁸⁴Teklifin kabul buyrulmasını, bu dosyaların heyeti umumiyesi ile Tarım Komisyonuna havale edileceğini, Tarım Komisyonu bu iskân işini ve dosyaları tetkik etmelerini söylemiştir. Teklifin kabul edilmesini tekrar arz ve istirham etmiştir.¹⁸⁵Meclis Başkanı önergeyi oya sunmuş ve önerge reddedilmiştir. Komisyon raporunu oya arz etmiş, büyük ekseriyetle kabul edilmiştir.¹⁸⁶

Ali Sinan Tekelioğlu, Dilekçe Komisyonu'nun 7 Temmuz 1950 tarihli Haftalık Kararın Cetvelindeki 77 numaralı Kararın Kamutayda konuşulmasına ilişkin

¹⁷⁹ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954) VII. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 18, 1999, Ankara, s. 980-982.

¹⁸⁰ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. I, 2. Birleşim, 26.05.1950, s. 15.

¹⁸¹ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. III, 15. Birleşim, 06.12.05.1950, s. 53.

¹⁸² *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. III, 16. Birleşim, 08.12.05.1950, s. 114.

¹⁸³ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VII, 81. Birleşim, 25.05.1951, s. 455.

¹⁸⁴ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VIII, 88. Birleşim, 11.06.1951, s. 140.

¹⁸⁵ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VIII, 89. Birleşim, 13.06.1951, s. 195-208.

¹⁸⁶ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VIII, 89. Birleşim, 13.06.1951, s. 208.

önergesi Dilekçe Komisyonu'na gönderilmiştir.¹⁸⁷Rapor gündeme sunulmuştur.¹⁸⁸ Sinan Tekelioğlu görüşlerini bildirmiştir. Raporun lehinde konuşması gereken iki kişi daha olmasından dolayı bir başka birleşime ertelenmiştir.¹⁸⁹Geçen Birleşimde söz almış kişiler; Hâmid Şevket İnce, Mehmet Daim Süalp, Mücteba İştin, Raif Aybar, Bahadır Dülger, Yusuf Karşlı, Abdullah Aytemiz ve Halil Özyörük'tür. Meclis Başkanı; her iki önergenin de aynı mahiyette olduğunu, ikisi de komisyon raporunun reddi neticesinde olduğunu belirtmiştir. Önergeler reddedilmiştir, komisyon raporu kabul edilmiştir.¹⁹⁰

Ali Sinan Tekelioğlu, Dilekçe Komisyonu'nun 22 Aralık 1950 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 194 numaralı Kararın Kamutayda görüşülmesine ilişkin önergesi Dilekçe Komisyonu'na sunulmuştur.¹⁹¹Önerge ve Dilekçe komisyonunun raporu gündeme sunulmuştur.¹⁹²Bir sonraki birleşimde rapor kabul edilmiştir.¹⁹³

Ali Sinan Tekelioğlu, Geçici Dilekçe Komisyonu'nun 28 Mart 1952 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 1440 numaralı Kararın Kamutayda görüşülmesine ilişkin önergesi geçici dilekçe komisyonuna gönderilmiştir.¹⁹⁴

Ali Sinan Tekelioğlu, Dilekçe komisyonunun 1 Kasım 1952 tarihindeki Haftalık Karar Cetvelindeki 3867 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine ilişkin önergesi dilekçe komisyonuna gönderilmiştir.¹⁹⁵

Ali Sinan Tekelioğlu, 5830 sayılı Kanunla Hazineye intikal eden Adana Halkevi binasının Adana Belediyesi'ne verilmesine dair olan kanun teklifinin iadesini istemiştir. Meclis Başkanı geri verildiğini bildirmiştir.¹⁹⁶

¹⁸⁷*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. I, 20. Birleşim, 11.07.1950, s. 519.

¹⁸⁸*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XI, 17. Birleşim, 14.12.1950, s. 165.

¹⁸⁹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XI, 21. Birleşim, 24.12.1950, s. 338-348.

¹⁹⁰*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XI, 22. Birleşim, 26.12.1951, s. 376-383.

¹⁹¹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. III, 24. Birleşim, 27.12.1950, s. 338.

¹⁹²*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XV, 72. Birleşim, 14.05.1952, s. 226.

¹⁹³*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XV, 73. Birleşim, 16.05.1952, s. 264.

¹⁹⁴*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XIV, 66. Birleşim, 30.04.1952, s. 543.

¹⁹⁵*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XVII, 10. Birleşim, 28.11.1952, s. 340.

¹⁹⁶*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XX, 38. Birleşim, 05.02.1953, s. 107.

Ali Sinan Tekelioğlu, Dilekçe Komisyonu'nun 5 Ocak 1953 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 5128 numaralı kararın Umumi Heyette görüşülmesine ilişkin önergesi Dilekçe komisyonuna gönderilmiştir.¹⁹⁷

Ali Sinan Tekelioğlu, Devlet, belediye ve emvali metrukeden veya mübadillere muhtas emvalden haksız olarak mal kazanım edenlerin bu mallarının istirdadı hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair önergesinde; gündemin bir defa görüşülecek maddeleri arasında 27 numarada kayıtlı teklifini Geçici Adalet Komisyonu'nun gerekçesine göre henüz müzakere edilebilecek zamanın gelmemiş olduğunu belirterek geri almıştır. Meclis Başkanı; teklifin bugünkü gündemde olduğunu ve bu sebeple geri almanın oya arz edilmesi gerektiğini söylemiş ve oya sunmuştur. Kabul edilmiş, teklif geri verilmiştir.¹⁹⁸

1.10.2.4. Teklifler

Ali Sinan Tekelioğlu, Sivas Kongresince seçilmiş olan Temsil Heyeti üyeleri ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Döneminde bulunan üyelere Vatani Hizmet Tertibinden Maaş Bağlanması hakkındaki 5269 sayılı Kanunun 4. maddesinin değiştirilmesine ilişkin kanun teklifi Bütçe Komisyonu'na gönderilmiştir.¹⁹⁹ Bu kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe Komisyonlarının raporları gündeme alınmıştır.²⁰⁰ Yüksek Başkanlığa; teklifinin ivedilikle müzakeresinin reye sunulmasını istemiştir.²⁰¹ Meclis Başkanı; tasarının ikinci görüşülmesi olduğunu belirtmiş ve birinci maddeyi okumuştur.²⁰² Kanunda verilen oyların sonucunda kabul edilmiştir. Üye sayısı 487, oy verenler 280, kabul edenler 266, reddedenler 11, çekimserler 3, oya katılmayanlar 187, açık Milletvekilliği sayısı 20'dir.²⁰³

Ali Sinan Tekelioğlu, Sivas Kongresi'nde seçilen Temsil Heyeti üyeleri ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Döneminde bulunmuş olan üyelere Vatani Hizmet Tertibinden maaş bağlanması hakkında 5269 sayılı Kanunun 5814 sayılı

¹⁹⁷ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XX, 38. Birleşim, 05.02.1953, s. 106.

¹⁹⁸ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXII, 81. Birleşim, 13.05.1953, s. 205.

¹⁹⁹ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. I, 11. Birleşim, 21.06.1950, s. 210-211.

²⁰⁰ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. IX, 98. Birleşim, 11.07.1951, s. 83.

²⁰¹ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. IX, 99. Birleşim, 13.07.1951, s. 126.

²⁰² *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. IX, 101. Birleşim, 18.07.1951, s. 189.

²⁰³ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. IX, 101. Birleşim, 18.07.1951, s. 214-217.

Kanunla değiştirilen 4. maddesiyle aynı kanunun 5. maddesinin yürürlükten kaldırılmasına dair kanunun teklifi Maliye ve Bütçe Komisyonu'na gönderilmiştir.²⁰⁴

Ali Sinan Tekelioğlu'nun, İskân Kanununun 5098 sayılı Kanunla değiştirilen 15. maddesinin 2. bendinin değiştirilmesi hakkında yasa teklifi İçişleri, Maliye ve Bütçe Komisyonlarına gönderilmiştir.²⁰⁵

Ali Sinan Tekelioğlu'nun, Başbakan ve Bakanların Görev ve Sorumluluklarına Dair Kanun teklifi Anayasa ve Adalet Komisyonlarına gönderilmiştir.²⁰⁶ Meclis başkanı; Anayasa Komisyonu Başkanı Refik Şevket İnce'nin ittihaz buyrulan karar yolunda bir fikre sahip olduğu anlaşılrsa da, halledilmiş bir mesele olduğu için, Sinan Tekelioğlu'nun teklifini Anayasa Komisyonuna tevdi etmiştir.²⁰⁷

Ali Sinan Tekelioğlu'nun, Devlet, Belediye ve emvali metrukeden veya mübadillere muhtas emvalden haksız olarak mal kazanım edenlerin bu mallarının istirdadı hakkında ki kanun teklifi Anayasa, Maliye ve Adalet Komisyonlarına gönderilmiştir.²⁰⁸ Raporlar gündeme alınmıştır.²⁰⁹ Meclis başkanı teklifin bugünkü gündemde olduğu sebebiyle geri alınmasının oya arz edilmesi gerektiğini belirtmiştir. İade edilmesini reye arz etmiş ve kabul edilmiş, teklif iade edilmiştir.²¹⁰

Ali Sinan Tekelioğlu'nun, 5830 sayılı Kanunla Hazineye intikal eden Adana Halkevi binasının Adana Belediyesi'ne verilmesine dair kanun teklifi İçişleri, Maliye ve Bütçe komisyonlarına gönderilmiştir.²¹¹ 5830 sayılı Kanunla Hazineye intikal eden Adana Halkevi binasının Adana Belediyesi'ne verilmesine dair kanun teklifinin geri verilmesini istemiştir.²¹²

Ali Sinan Tekelioğlu'nun, Türkiye Cumhuriyeti'nin Emekli Sandığı Kanunu'na geçici bir madde eklenmesi hakkında yasanın teklifi Maliye ve Bütçe

²⁰⁴Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XIV, 58. Birleşim, 07.04.1952, s. 258.

²⁰⁵Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XIV, 61. Birleşim, 14.04.1952, s. 360.

²⁰⁶Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. II, 6. Birleşim, 15.11.1950, s. 93.

²⁰⁷Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXI, 65. Birleşim, 09.04.1953, s. 288.

²⁰⁸Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. II, 6. Birleşim, 15.11.1950, s. 93.

²⁰⁹Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXII, 79. Birleşim, 08.05.1953, s. 119.

²¹⁰Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XXII, 81. Birleşim, 13.05.1953, s. 205.

²¹¹Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XIX, 33. Birleşim, 28.01.1953, s. 448.

²¹²Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, IX. Dönem, C. XX, 38. Birleşim, 05.02.1953, s. 107-108.

Komisyonu'na gönderilmiştir.²¹³ Raporlar gündeme alınmıştır.²¹⁴ Meclis Başkanı; Maliye Vekili'nin mevcut olmadığını, Bakanın huzuru için bir defaya mahsus olmak üzere gelecek birleşime tehir ettiğini belirtmiştir.²¹⁵ Meclis başkanı Bütçe Komisyonu reisi Rize Mebusu İzzet Akçal'ın takririni okumuştur. Büyük Millet Meclisi gündeminin iki defa görüşülecek işleri meyanındaki 20. Sıra numaralı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'na bir maddenin eklenmesi hakkında Kars Mebusu Tezer Taşkiran'ın kanun teklifinin Umumi Heyette öncelik ve ivedilikle görüşülmesi talebinin Yüksek Reisliğe arzı komisyonca kararlaştırılmış olduğunu belirtmiştir. Öncelikle görüşülmesi teklif edilmektedir. Kabul edilmiştir.²¹⁶ Türkiye Cumhuriyeti'nin Emekli Sandığı Kanunu'na geçici bir madde ilave edilmesi hakkındaki Kanuna verilen oyların sonucu, kanun kabul edilmiştir.²¹⁷

Ali Sinan Tekelioğlu'nun, İşçilere Senelik Ücretli İzin Verilmesine ve Sosyal Yardım Yapılmasına Dair Kanun teklifi Çalışma ve Bütçe Encümenlerine gönderilmiştir.²¹⁸ Yıllık Ücretli izin kanunu projesiyle Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu'nun, işçilere senelik ücretli izin verilmesine ve sosyal yardım olmasına ilişkin kanun teklifi ve Çalışma ve Bütçe encümenleri belgeleri ruznameye gönderilmiştir.²¹⁹

1.11. CEZMİ TÜRK

1.11.1. Özgeçmiş

1905 yılında İstanbul'da Rumeli Kavağında doğan Cezmi Türk; Kadıköy Kızıl toprak Tuğlacı Mustafa Mahallesi, Camii Şerif Sokağında nüfusa kayıtlıdır. Babası Mehmet Emin, annesi Fatma Bedriye Hanımdır. 1931 yılında Abdullah - Faika kızı Ferhunde (1912-1992) Hanımla evlenmiş ve 1947 yılında boşanmıştır. Daha sonra 1948 yılında Sırrullah-Dudu kızı Ayşe (1923) Hanım'la evlenmiş ve 1967 yılında

²¹³ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXI, 62. Birleşim, 03.04.1953, s. 192.

²¹⁴ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXVI, 16. Birleşim, 11.12.1953, s. 130.

²¹⁵ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXVI, 19. Birleşim, 18.12.1953, s. 305.

²¹⁶ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXVI, 20. Birleşim, 21.12.1953, s. 329.

²¹⁷ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXVII, 25. Birleşim, 06.01.1954, s. 67-70.

²¹⁸ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXVIII, 45. Birleşim, 18.11.1954, s. 494.

²¹⁹ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XXIX, 65. Birleşim, 12.03.1954, s. 905.

boşanmıştır. Daha sonra da aynı yıl Tevfik-Emine Gürcü kızı Asiye Akkız (1927) Hanım'la evlenmiş, Bedriye Tesella (1931), Atiye Suna (1933), Şaziye Işık (1944), İrade Emek (1945), Emin Efe (1947), Nazmi Zeybek (1948), Mahmut Yavuz (1949), Dilek (1952) ve Emine Melek (1958) adlı çocukları olmuştur. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamlayıp, 7 Kasım 1921 tarihinde Askerî Tıbbiye'ye girmiştir. 9 Temmuz 1926 tarihinde tabip teğmen rütbesiyle mezun olmuş, Gülhane Hastanesinde stajını tamamlayarak 22 Temmuz 1937 tarihinde dâhiliye birinci sınıf uzmanı olmuştur. Sicilinde İngilizce, Arapça ve Fransızca bildiği yazılıdır. 10 Temmuz 1927 tarihinde Tabip üsteğmenliğe terfi etmiş, 16 Ekim 1927 tarihinde Diyarbakır Hastanesine atanmıştır. 20 Aralık 1927 - 12 Eylül 1929 tarihleri arasında 17. Topçu Alayı, 2. Tabur ve 63. Piyade Alayı, 2. Taburda. 12 Eylül 1929 - 22 Kasım 1930 tarihleri arasında Seyyar 3. Jandarma Alayında görev almıştır. 11 Temmuz 1929 tarihinde Tabip yüzbaşılığa terfi etmiş, 22 Kasım 1930 tarihinde Genelkurmay Sıhhiye Müfettişliğine atanan Türk; bu görevi 1 Temmuz 1932 tarihine kadar sürdürmüştür. Bu tarihte Askeri Tıbbiye Okulu tabipliğine getirilmiş, Aralık 1934 yılında yarışma ile Gülhane Hazar ve Seferde Sıhhi Hizmet öğretmen yardımcısı olmuştur. 1936 yılında sınava girerek dâhiliye uzmanı sertifikası almış, Brüksel'de 1935 yılında toplanan Askerî Tababet Kongresi'ne Silahlı Kuvvetler adına katılmıştır. 1938 yılında yarışma ile Fransız ordusuna gönderilmiştir. Savaşın çıkması üzerine geri çağrılan Cezmi Türk; 30 Ağustos 1939 tarihinde Tabip Binbaşı rütbesine yükselmiştir. 1940 yılında Millî Savunma Bakanlığı Sağlık İşleri Dairesinde görevlendirilmiş, 1941 - 1942 yıllarında Edirne Askerî Hastanesi Dâhiliye Kliniği Şefliğinde çalışmıştır. 1942 yılında Gülhane hocalığına seçilmiş, 1943 yılında geçirdiği kaza sonunda kalça kemiği kırıldığından öğretim üyeliğinden istifa etmiştir. Adana Askerî Hastanesi Dâhiliye Şefliğine atanan Türk, burada 12 Temmuz 1945 tarihine kadar çalışmıştır. Bu tarihte isteği ile emekliye ayrılan Türk, emekli olduktan sonra Adana'da serbest tabiplik yapmaya başlamıştır. Aynı zamanda gazetecilik ve yazarlık yapmıştır. Serbest hekim bulunduğu sırada IX. Dönem seçimine katılmış, yapılan seçimde 91.105 oy ile Demokrat Parti listesinden Seyhan Milletvekilliğine seçilmiştir. Seçim tutanağını 17 Mayıs 1950 tarihinde almış, 22 Mayıs 1950 tarihinde Meclise gelmiştir. Tutanak 5 Haziran 1950 tarihinde onaylanmıştır. Sağlık ve Sosyal Yardım, Bütçenin Komisyonlarında çalışmıştır. Gıda maddeleri fiyatları, köy kalkınması, Seyhan'da çeltik ekimi, resmî ilanlar, cemiyet ve partilerin teftişi, Çukurova kadastro işleri, Seyhan'da ki sıhhi olaylar, çeltik ekimi ve tohumluk

tevziatı, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Genelkurmay Başkanı'nın seyahatleri, radyoda yayımlanan Meclis görüşmeleri konularında sözlü soruları; Millî Savunma Bakanlığı bütçesinden yapılan tasarruf, ordumuzda görülen bulaşıcı hastalıklar, ordumuzda görülen zatürre, uyuz, donma gibi hastalık ve ölümler, erlerin hastalık ve ölüm oranı, Kore'deki kuvvetlerimiz ve zayıatı, vatandaşlar arasında yıllık sıhhi zayıat konularında yazılı sorusu Genel Kurul'da değişik 147 konuda 434 sayıda rekor konuşmaları vardır. Meclis çalışmaları IX. Dönemle sınırlı kalan Mehmet Cezmi Türk, Demokrat Parti'nin Kırşehir müfettişliğinde, Maden Kredi Bankası İdare Meclisi üyeliğinde, İstanbul Kan Merkezi, İstanbul Kızılay Müdürlüğü'nde bulunmuştur. Adana Verem Hastanesinde çalışan Cezmi Türk; 5 Ağustos 1972 tarihinde vefat etmiş, Zincirlikuyu Mezarlığında toprağa verilmiştir.²²⁰ Evli ve 9 çocuk babasıdır.²²¹

1.11.2. Meclis Faaliyetleri

1.11.2.1. Konuşmaları

Cezmi Türk, gıda maddeleri fiyatları, köy kalkınması, Seyhan'da çeltik ekimi, resmî ilanlar, cemiyet ve partilerin teftişi, Çukurova kadaastro işleri, Seyhan'da ki sıhhi olaylar, çeltik ekimi ve tohumluk tevziatı, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Genelkurmay Başkanı'nın seyahatleri, radyoda yayımlanan Meclis görüşmeleri konularında sözlü soruları; Millî Savunma Bakanlığı bütçesinden yapılan tasarruf, ordumuzda görülen bulaşıcı hastalıklar, ordumuzda görülen zatürre, uyuz, donma gibi hastalık ve ölümler, erlerin hastalık ve ölüm oranı, Kore'deki kuvvetlerimiz ve zayıatı, vatandaşlar arasında yıllık sıhhi zayıat konularında yazılı sorusu Genel Kurul'da değişik 147 konuda 434 sayıda rekor konuşması vardır. Yasama çalışmaları IX. Dönemle sınırlı kalmıştır.²²²

1.11.2.2. Önergeleri

Seyhan Milletvekili Cezmi Türk'ün, 1 Ocak 1940 tan 1 Ocak 1950 tarihine kadar Millî Savunma Bakanlığı tahsisatından her yıl ne kadar tasarruf yapıldığına, aynı müddet için de Sağlık İşleri Dairesi için ne kadar tahsisat ayrıldığına ve askerin

²²⁰ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954) VII. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 18, 1999, Ankara, s. 983-984.

²²¹ *TBMM Albümü (1920-2010)*, IX. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 592.

²²² Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954) VII. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 18, 1999, Ankara, s. 984.

günlük taymatından kesinti yapılması hakkında verilen emir suretlerine dair yazılı soru önergeleri, Millî Savunma Bakanlığına gönderilmiştir.²²³ Milli Savunma Bakanı yazılı soru önergesine ait malûmatı sunmuştur. Etlik durumunun müsadesizliği yüzünden birkaç yıldan beri yüz grama indirilmiş olan erin günlük et miktarı 1947 yılı başından itibaren günlüğü 200 gram olarak hesap edilecek ve verileceğini belirtmiştir. Birliklerce eski senelerde olduğu gibi vasati yağ fiyatının hesaplanmasına lüzum olmayıp, erin kanuni yağ istihkakı yukarıda gösterilen fiyat üzerinden hesaplanacağını belirtmiş, sade yağın birliklerce yerinden sağlanacağını söylemiştir. Rafine nebati yağ ile zeytinyağı Bakanlıkça temin olunacağını ve icap ederse birliklere alım yetkisi verileceğini söylemiştir.²²⁴

Seyhan Milletvekili Cezmi Türk'ün, 1 Ocak 1940 tan 1 Ocak 1950 tarihine kadar ordumuzda görülen bulaşık hastalıklarla çiçek, lekeli humma, akciğer veremi, sıtma, dizanteri, tifo musap ve fiyatının ayrı ayrı miktarları ve aynı müddet içindeki, akciğer veremi musap ve vefatının yıllık miktarı hakkındaki soru önergesi Milli Savunma Bakanlığı'na gönderilmiştir.²²⁵ Milli Savunma Bakanı; Çiçek, Lekeli humma, Akciğer veremi, Sıtma, Dizanteri A, B, Tifo, Dizanteri musap ve vefatın yıllık yekûnlarını sunmuştur.²²⁶

Seyhan Milletvekili Cezmi Türk'ün, 1 Ocak 1940 tan 1 Ocak 1950 tarihine kadar ordumuzda görülen zatürre, uyuz, donma, musap ve vefatın yıllık miktarı ile aynı müddet içindeki iskorpit ve tavukkarası vakalarının yıllık hasta miktarı hakkındaki yazılı soru önergesi Millî Savunma Bakanı Hulusi Köymen'e gönderilmiştir.²²⁷ Seyhan Milletvekili Cezmi Türk tarafından verilen, 1 Ocak 1940'dan 1 Ocak 1950 tarihine kadar orduda görülen zatürre, uyuz, donma musap ve vefatın yıllık miktarı ile aynı müddet içindeki iskorpit ve tavukkarası vakalarının yıllık hasta miktarı hakkındaki yazılı soru önergesine ait malûmata ilişik olarak sunmuştur. Uyuz vakaları cilt hastalıkları hanesinde gösterildiğinden ayrıca uyuz vakaları tespit edilemediğini belirtmiştir.²²⁸

²²³ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VI, 68. Birleşim, 25.04.1951, s. 252.

²²⁴ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VII, 76. Birleşim, 14.05.1951, s. 257-261.

²²⁵ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VI, 68. Birleşim, 25.04.1951, s. 252.

²²⁶ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VII, 76. Birleşim, 14.05.1951, s. 256.

²²⁷ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VI, 68. Birleşim, 25.04.1951, s. 252.

²²⁸ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VII, 76. Birleşim, 14.05.1951, s. 264-265.

Seyhan Milletvekili Cezmi Türk'ün, 1 Ocak 1940 tan 1 Ocak 1950 tarihine kadar silâh altında bulunan erlerimizin yıllık hastalanma, Ölüm ve adlî tıp vakaları ile aynı müddet için de son yoklaması yapılanlardan her türlü sıhhi muameleye göre yüzde nispetleri hakkındaki soru Milli Savunma Bakanı Hulusi Köymen'e gönderilmiştir.²²⁹ Milli Savunma Bakanı yazılı soru önergesine ait malûmatın bir cetvel halinde ilişik olarak sunulduğunu arz etmiştir.²³⁰

Seyhan Milletvekili Cezmi Türk'ün, Kore'deki kuvvetin ve zayıfatın hakkındaki sorusu Milli Savunma Bakanı Hulusi Köymen'e gönderilmiştir.²³¹ Yazılı soru önergesinin cevapları şu şekildedir: “Yurttan ilk defa hareket eden Kore Türk Silahlı Kuvvetleri Tugayına ve sonradan değiştirme maksadı ile gönderilen kafilelere hepsi (615) subay ve askerî memur, (599) astsubay ve (991) er dâhildir. Değiştirme suretiyle 26 Aralık 1951 tarihine kadar (252) subay ve askerî memur, (274) astsubay, (3993) er sağlam olarak avdet etmiştir. Bundan başka olarak uçak ve gemilerle yurda getirilen yaralı ve hasta sayısı (461) kişidir. 31 Aralık 1951 tarihine kadar şehit, kayıp ve esir olarak birliğimizin umumi zayıfatı (38) subay, (21) astsubay ve (800) erdir. Aynı sıra içerisinde yaralananlar (54) subay, (46) astsubay ve (1252) erdir. Üçüncü maddedeki zayıfa dâhil olmak üzere Kore'de hastalıktan (1) subay, (9) er yaralarının tesiri ile Kore ve Japonya'da (18) er ölmüştür. Yurdumuza dönen yaralılarından (2) er ölmüştür. Yurda döndükten sonra bulaşık hastalığa musap olan personel birlik tabipleri tarafından yolculukları esnasında muayeneden geçirilerek ve eski kayıtları da tetkik edilmek suretiyle tespit olunmakta ve yurdumuza gelir gelmez hemen gemide karşılanarak askerî hastanelere sevk edilmektedirler. Bunlardan terhisinde mahzur olmayanlar memleketlerine gönderilmekle beraber, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı teşkilâtına da ihbarları yapılmaktadır. Nitekim Sağlık Bakanlığı teşkilâtına ihbar edilen (97) frengi şüphesinden bir kısmının frengili olmadıkları peyderpey gelen yazılardan anlaşılmaktadır.” şeklinde belirtmiştir.²³²

²²⁹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VI, 68. Birleşim, 25.04.1951, s. 252.

²³⁰*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. VII, 76. Birleşim, 14.05.1951, s. 262-264.

²³¹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XII, 24. Birleşim, 09.01.1952, s. 35.

²³²*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, IX. Dönem, C. XII, 25. Birleşim, 11.01.1952, s. 109-111.

İKİNCİ BÖLÜM

ONUNCU DÖNEM TBMM SEYHAN (ADANA) MİLLETVEKİLLERİ VE MECLİS FAALİYETLERİ

2.1. MUSTAFA AKÇALI

2.1.1. Özgeçmiş

1908 yılında Kozan'a bağlı Boztahta Köyü'nde doğan Mustafa Akçalı'nın, babası Hacı Hasan Bey, annesi Ümmügülsüm Hanım'dır. Durdu (1909) Hanım ile daha sonra, 15 Aralık 1941 tarihinde Habibe (1914) Hanım'la evlenmiştir. Mesude (1930), Vural (1932-1933), Sönmez (1937), Esin (1941), Akçura (1943-1973), Selen (1947-1947) ve Hacı Hasan (1949) adlı çocukları olmuştur. 1924 yılında altı sınıflı Kozan Numune Mektebi'ni bitirdikten sonra, Adana Orta Ziraat Mektebi'ne girmiş, burayı 1927 yılında bitirmiştir. Narenciye başta olmak üzere, çeşitli meyve ve tarla ürünleri tarımı ve ticareti ile uğraşmaya başlamıştır. Askerlik görevini bedelli ve altı aylık bir süre için Maraş'ta er olarak yapmış, döndükten sonra Kızılay, Türk Hava Kurumu ile Çocuk Esirgeme Kurumu gibi derneklerde üye olarak çalışmıştır. 1934 yılında Ceyhan'a yerleşmiştir. 1946 yılında Demokrat Parti Ceyhan İlçe Müteşebbis Heyeti üyesi olarak uğraş vermiştir. 1951'de Ceyhan Belediye Başkanı seçilen Akçalı, bu görevdeyken Demokrat Parti Seyhan adayı olarak X. Dönem seçimine girmiş ve 106.975 oyla milletvekili seçilmiştir. 5 Mayıs 1954 tarihli seçim tutanağı ile 14 Mayıs 1954 tarihinde meclise katılmıştır. Dönem boyunca Maliye Encümeni'nde çalışmış; 2624 sayılı Kanun'a göre istihdam edilen yardımcı öğretmen hizmetleri, arazi vergilerinin artırılması, Seyhan Barajı inşaatı ve Petrol Kanunu ile ilgili tekriri müzakere için kurulan geçici encümende aza, Lice Kasabası'nın yerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısını müzakere için kurulan geçici encümende kâtip olarak görev yaptı. Ayrıca, Turizm Umum Müdürlüğü teşkili, orman mahsullerinin satışı, Merkez Bankası Kanunu ve Petrol Kanunu ile ilgili tekriri müzakere için kurulan geçici encümenler ile 1683 sayılı Kanun, ödünç para verme hakkındaki 2279 sayılı Kanun ve İskân Kanunu projesini müzakere için kurulan geçici heyete üye seçilmiştir. Bir yazılı sorusu ve mecliste bir konuşması vardır. Parlamento hayatı bu dönemle

sınırlı kalan Mustafa Akçalı, 16 Ekim 1985 tarihinde vefat etmiştir.²³³ Evli ve 7 çocuk babasıdır.²³⁴

2.1.2. Meclis Faaliyetleri

2.1.2.1. Konuşmaları

X. Dönem boyunca 1 kere söz almış ve İmar Kanunu münasebetiyle konuşma yapmıştır. 1951 yılında Belediye Reisleri Genel Kongresi'nde bu kanunun, uzun uzadıya müzakere edildiğini ve bir imar komisyonunda, beş altı tane mühendisin ve belediye reislerinin bulunduğu bir komisyonda inceleme ve müzakere edildikten sonra Umumi Heyete arz edildiğini belirtmiştir. Umumi Heyette de kabul edilmiştir. “O zamandan beri belediyeler bu kanunun çıkmasını ehemmiyetle beklemekte olduğunu, halen birçok belediye reisleri onları gördüklerinde, mecliste bu kadar belediye reisi varken bu kanunu niçin çıkarmıyorsunuz; ihtiyacı duymuyor musunuz?” Diye baskı altında bıraktıklarını söylemiştir. Bu kanunun çıkmasını memleket için zorunlu sayılmasının görüşülmesini ve bir an evvel çıkmasını istirham etmiştir.²³⁵

2.2. MEHMET ZAHİT AKDAĞ

2.2.1. Özgeçmiş

1917 yılında Adana'da (Karaisalı) doğan Mehmet Zahit Akdağ; Mustafa Bey ve Nazmiye Hanımın oğludur. 1943 yılında Tehlile (1924-1996) Hanım ile evlenmiş, Meriç (1944), Fatma (1945), Ali (1955) ve Mustafa (1948) adlı çocukları olmuştur. Ortaokulu Adana'da, lise öğrenimini İstanbul İstiklâl Lisesi'nde yapmış ve burayı 1939'da bitirmiştir. Askerlik hizmeti için 1 Kasım 1939 tarihinde Yedek Subaylık Okulu'na girmiş, 30 Nisan 1940 tarihinde yedek piyade asteğmen olarak çıkmıştır. 31 Ekim 1940 tarihinde teğmen olmuş, 27 Kasım 1941 tarihinde terhis edilmiştir. 29 Haziran 1944 tarihinde talim için yeniden askere alınmıştır. 28 Mayıs 1945 tarihinde üsteğmen olmuş, 29 Kasım 1945 tarihinde terhis edilmiştir. 1946 yılında Demokrat Parti'nin kurulmasıyla siyasi hayata atılmıştır. Ocak, bucak başkanlıklarıyla İl İdare Kurulu Üyeliği yapmış, 5 Mart 1952-2 Haziran 1952 tarihleri arasında Belediye Başkanvekilliği, 2 Haziran 1952-17 Mart 1954 tarihleri arasında Adana Belediye

²³³ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (1954-1957) II. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 24, 2000, Ankara, s. 771-772.

²³⁴ *TBMM Albümü (1920-2010)*, X. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 665.

²³⁵ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. X, 38. Birleşim, 17.02.1956, s. 264.

Reisliği (Başkanlığı) yapmıştır. Bu görevdeyken Demokrat Parti adayı olarak 108.421 oyla Seyhan Milletvekilliğine seçilen Akdağ; 5 Mayıs 1954 tarihli seçim tutanağını alarak, 14 Mayıs 1954 tarihinde meclise katılmıştır. Dönem boyunca Nafia kurulunda üye olarak çalışmıştır. Parlamento hayatı bu dönemle sınırlı kalan M. Zahit Akdağ, 1961 yılında Adalet Partisi üyesi olarak politik yaşamına devam etmiştir. Emekliye ayrıldıktan sonra da siyasi hayatına devam ederek, Doğruiyol Partisi'nin kurucu üyeliğinde bulunmuştur. 2 Kasım 1995 tarihinde vefat eden Akdağ;²³⁶ evli ve 4 çocuk babasıdır.²³⁷

2.2.2. Meclis Faaliyetleri

Mehmet Zahit Akdağ, 108.421 oyla Seyhan Milletvekilliğine seçildi. 5 Mayıs 1954 tarihli seçim tutanağını alarak, 14 Mayıs 1954 tarihinde Meclis'e katıldı. Dönem boyunca Nafia Encümeni'nde üye olarak çalıştı. Parlamento hayatı bu dönemle sınırlı kalan M. Zahit Akdağ, 1961 yılında Adalet Partisi üyesi olarak politik yaşamına devam etti.²³⁸

2.3. SEDAT BARI

2.3.1. Özgeçmiş

Sedat Barı'nın özgeçmişi birinci dönemde belirtmiştir.

2.3.2. Meclis Faaliyetleri

2.3.2.1. Konuşmaları

Sedat Barı, Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü'nün 1955 yılı bütçesi sebebiyle söz almıştır. Parlâmentolar arası Turizm Birliği Türk Grubunun bir amaç olarak ele almış olduğu ve ayrıca Türkiye'de mevcut Turizm kurumlarının oluşturdukları Turizm Kurumları Federasyonunun yine birinci amaç olarak oluşturduğu bâzı mevzular üzerinde son defa toplanan Turizm Anlaşma Kurulu'nda Muhterem Devlet Vekili Mükerrer Sarol'un Hükümet adına vermiş olduğu teminattan dolayı teşekkürlerini dile getirmiştir. Bu amaçlardan en önemli olan üç tanesini: Turist dövizi (Turist kuru), turizm fonu ve turizm amacının, ayrı ve tekil bir

²³⁶ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (1954-1957) II. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 24, 2000, Ankara, s. 773-774.

²³⁷ *TBMM Albümü (1920-2010)*, X. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 665.

²³⁸ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (1954-1957) II. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 24, 2000, Ankara, s. 774.

umum müdürlük halinde devam edilmesi hakkındaki sorunları Hükümet olarak düşünmüştür. Mer'i Turizm Sanayiini Teşvik Kanunuyla iki milyon lira olarak, tesis edilen fonunu bu işi kifayyetle çevirmeye imkân veremeyeceği için bir Turizm Bankası oluşturulması gereğini kabul ederek imkânlarını hazırladığını belirtmiştir. Aynı anda Turizm Müdürlüğü'ne tekil bir kimlik verileceğini vaat buyurmuştur. Turizm Danışma Kurulu huzurunda bildirilen bu keyfiyeti şimdi muhterem Vekilden Meclis önünde de açıklamasını rica etmiş, daha sonrasında Bütçe Komisyonunda Emaneti Mukaddesinin benzeri durumunda kendilerinden bir istekte bulunduğunu, o konuda çalışmalar yaptıracaklarını ifade etmiştir. Bu çalışmaların de ne aşamada olduğunun bildirmesini istirham etmiştir.²³⁹

Sedat Barı, Mehmet Rifatoğlu Erdoğan Oturaç'ın, affı hakkındaki Adliye Encümeni mazbatasını münasebetiyle söz almıştır. Sözcü mükerreren Adliye Encümeni kararını ifade ettiklerini beyan etmiştir. Mazbatanın gayet garip bir şekilde hazırlandığını belirtmiş, bundan dolayı Dâhili Nizamnamenin 54. Maddesi gereğince bu arkadaş hakkında alelacele bir kanun teklifi hazırlandığını ve Yüksek Meclisin beğenisine sunulmak üzere Yüksek Reisiğe sunulduğunu belirtmiştir. Bu kararın nasıl verildiğini, Adliye encümeninde ekseriyetle mi verilmiş, ekseriyeti mutlaka ile mi? Hiçbir kayıt olmadığını söylemiştir. Reis ile altı arkadaşı uygun rey kullandığını, altı arkadaşın da imzada bulunmadığını, bir arkadaşın ise utangaç kaldığını belirtmiştir. Yani altı yedi arkadaş bunu tasvip etmiştir. Bu mazbatanın esasen görüşülmemesi gerektiğini belirtmiştir.²⁴⁰

Sedat Barı, Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü'nün 1956 yılı bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Dağıstan Binerbay'ın 13. Madde üzerindeki teklifleri hususunda birkaç kelime söylemek için söz almıştır. 1950 senesinden yani Meclise iştirak ettiği tarihten beri, inandığı bir mevzu olarak üzerinde hassasiyetle durmuştur. Kendisinin kanaatlerinin tamamen aksi olarak Sayın Devlet Bakanları ve Tapu İdaresi'nin bu 13. maddedeki hükmün tadilini yapmak suretiyle büyük bir haksızlığı bir dereceye kadar telâfi ettiğine inandığını söylemiştir. Hâdise kendisinin söylediği gibi olmadığına, üzgün olanlar olduğuna ama bunlar daha ziyade haksız kazanım sahibi olan kimseler olduğunu belirtmiştir. Gerek 13. madde, gerek Medeni Kanunun zilyetlik hükmü dolayısıyla bizim mıntıkada on binlerce, yüz binlerce dönüm arazinin

²³⁹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. X, 45. Birleşim, 21.02.1955, s. 407-408.

²⁴⁰*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. VII, 79. Birleşim, 21.05.1955, s. 601.

kendine güvenenlerin haksız mülkiyeti altına girdiğini belirtmiştir. Heyeti Umumiye'den ve alâkalı dairesinden bilhassa rica etmiş, bu hususta daha sıkı tedbirler alarak köylerde oturan vatandaşların topraksızlık çektikleri bu sıralarda onların derdini tehvin için yeni imkânlar bulmalarını istemiştir.²⁴¹

Sedat Barı, Millî Korunma Kanununun bâzı maddelerinin değişikliğine ilişkin Kanun münasebetiyle söz almıştır. Heyetin fiyatları kontrolü hususunda göstermiş olduğu hassasiyet ile bir noktaya dikkatlerini çekmekte fayda görmüştür. İsabetli tedbirler silsilesi içinde bu suretle de bir açık kapı bırakılmamış olunacağını, malûmu âliniz, 6086 sayılı Turizm Endüstrisini Teşviki Kanunu muhterem heyetçe müzakere edildiği sırada 28. madde ilâve edildiğini belirtip, maddeyi okumuştur. Bunu, bir teşvik vesilesi olarak taktim etmiş bulunduklarını, fakat görüldüğü üzere, tatbikatta bir teşvikten ziyade bir vurgunculuk vesilesi olduğunu söylemiştir. Turistik belge alan muhtelif lokanta, otel ve sair eğlence yerleri meselâ bir dondurmayı 7,5 liraya kadar sattıklarını, konforabl otel odalarının da aynı şekilde olduğunu söylemiştir. Turistik odaları 20 - 25 liradan 65 liraya kadar çıkarttıklarını, bunların toplumu istifade ettirmekten ziyade şahsi istifadeye kalktıklarını söylemiştir. Bu itibarla esasen bu kanunda bir değişiklik yapılması için hazırlanmış bir tadil teklifi de mevcut olduğunu, ama Millî Korunma Kanununun bu tadili esnasında şu fıkranın ilâvesi suretiyle mesele daha çabuk ve daha kolay halledileceğini, kabulünü bilhassa rica etmiştir.²⁴²

Sedat Barı, 5545 numaralı Milletvekilleri Seçimi Kanunu'nun 35 ve 109. maddelerinin değişikliğine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine ilişkin Kanun münasebetiyle söz almıştır. Milletvekili seçimlerine büyük vatandaş kitlelerinin katılabilmesini sağlamak, maksadıyla bir madde ilâvesini uygun görmüştür. Durumu izah edebilmek için kendi seçim bölgesinden bir örnek vermiştir. Adana mıntıkasında 100.000 dönüm çeltik ekildiğini, çeltiğin üretiminin bir buçuk ay döneminde yapılacağını söylemiştir. Üretim için de 60.000-70.000 işçinin Çukurova'ya geleceğini, tahminen 25.000 işçi Adana kazalarını oluşturan mıntikalardan, Feke, Saimbeyli, Karaisalı gibi dağlık bölgelerden geleceğini, bu 25.000 vatandaşın, bir çaresini bulmazsa, reylerini vermekten mahrum kalacaklarını söylemiştir. Bir madde ilâvesini derpiş etmiş bulunduğunu, Yüksek Heyetin bunu dikkate almasını ve komisyona havale buyurmasını rica etmiştir, bu konudaki takririni sunmuştur.

²⁴¹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. X, 43. Birleşim, 24.02.1956, s. 620-621.

²⁴²*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XI, 68. Birleşim, 25.05.1956, s. 476.

Vatandaşlara seçim bölgelerine kadar gitmek külfetini tahmil etmenin sözcünün de dediği gibi kolay olmadığını belirtmiştir. 25.000 kadar ziraat işçisinin çalıştıkları bölgeden seçim bölgelerine göndermenin ne kadar zor olacağını söylemiş, bunun kanun içinde çözülmesine gelince de, bu hususta da eksik bırakılan yeri her halde encümen hızla tamamlayacağını belirtmiştir. Aksi durumda büyük bir vatandaş kitlesinin oyunu kullanmasının önlenmiş olacağını söylemiştir.²⁴³

2.3.2.2. Takrirler (Önergeler)

Sedat Barı, yedi arkadaşı Turizm Umum Müdürlüğü Teşkili Hakkında Kanun teklifinin geçici encümende görüşülmesine dair takriri geçici encümende görüşülmüştür. Teklifin acelesi dolayısıyla tercihen geçici encümende görüşülmesi talep edilmiştir. Teklif kabul edilmiştir.²⁴⁴

Sedat Barı, Devlet memurlarının maaşlarının birleşme ve eşitliğine ilişkin 3656 numaralı Kanununa bağlı 1 ve 2 numaralı cetvellerin İktisat ve Ticaret Vekâleti bölümünde değişiklik yapılması hakkındaki yasa teklifinin geri verilmesine dair teklifi Meclis Başkanı'na sunmuştur. Meclis Başkanı teklifi geri vermiştir.²⁴⁵

2.3.2.3. Teklifler

Sedat Barı, yedi arkadaşı Turizm Umum Müdürlüğü Teşkili Hakkında Kanun teklifini Dâhiliye ve Bütçe encümenlerine sunmuştur.²⁴⁶ Yedi arkadaşı ile birlikte sunmuş olduğumu Turizm Umum Müdürlüğü Teşkili Hakkındaki Kanun teklifinin acelesi dolayısıyla Dâhiliye, Bütçe, Maliye ve Maarif kurulundan seçilecek dörder üyeden birleşip geçici bir encümende görüşülmesi hususunda karar alınmasını istek ve teklif etmiştir. Meclis Başkanı teklifin acelesi dolayısıyla tercihan geçici encümende görüşülmesi talep edilmektedir. Teklif kabul edilmiştir.²⁴⁷ Sedat Barı ve yedi arkadaşının Turizm Umum Müdürlüğü teşkili hakkındaki kanun tekliflerini tetkik etmek üzere Bütçe, Dâhiliye, Maarif ve Maliye encümenlerinden 4 er aza alınmak suretiyle yeniden Geçici komisyon teşkili hususu oylamaya sunulmuş, teklif reddedilmiştir.²⁴⁸ Tezkerede Bütçe, Dâhiliye, Maarif ve Maliye encümenlerinden üçer

²⁴³ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XX, 91. Birleşim, 11.09.1957, s. 725-727.

²⁴⁴ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. IX, 25. Birleşim, 18.01.1956, s. 161.

²⁴⁵ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XVII, 44. Birleşim, 23.02.1957, s. 524-525.

²⁴⁶ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. IX, 20. Birleşim, 06.01.1956, s. 4.

²⁴⁷ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. IX, 25. Birleşim, 18.01.1956, s. 161.

²⁴⁸ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XIV, 6. Birleşim, 21.11.1956, s. 109.

azadan seçilecek bir Geçici Encümende lâyiha'nın görüşülmesi teklif edilmekte olduğunu, keyfiyeti reylerinize arz etmiştir. Geçici Encümenin, sözü geçen encümenlerden üçer aza alınmak suretiyle teşkilini kabul buyuranlarını talep etmiştir. Geçici Encümen teşkil edilmiştir.²⁴⁹ Seyhan Mebusu Sedat Barı ve yedi arkadaşının, Turizm Umum Müdürlüğü teşkili hakkında kanun teklifi ve Geçici Encümen mazbatasını gündeme alınmıştır.²⁵⁰ Kanun teklifinin sunulmasını ve aceleyle müzakeresi istenmiştir. Aynı şekilde alâkalı vekil bulunmadığı için müzakere ileriki bir tarihe bırakılmıştır.²⁵¹

Sedat Barı'nın, Devlet memurlarının maaşlarının eşitliğine dair 3656 sayılı Kanuna bağlı 1 ve 2 numaralı cetvellerin İktisat ve Ticaret Vekâleti bölümünde değişiklik yapılması hakkında yasa teklifi ticaret ve bütçe encümenlerine sunulmuştur.²⁵² Sedat Barı; kanun teklifinin iadesi için gereken muamelenin uygulanmasını istemiştir. Meclis başkanı geri verildiğini söylemiştir.²⁵³

2.4. ENVER BATUMLU

2.4.1. Özgeçmiş

1917 yılında Adana'da doğan Enver Batumlu; Ahmet Şakir Efendi ve Fahriye Aliye Hanım'ın oğludur. 1937 yılında Adana Erkek Lisesi'ndeki eğitimini başarı ile bitirerek mezun olmuş, 1941 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirmiş, 1 Kasım 1941 tarihinde askerlik hizmeti için Yedek Subaylık Okulu'na girmiş, 30 Nisan 1942 tarihinde piyade asteğmen olarak okulu bitirmiştir. Kıta hizmetini İskenderun'da tamamladıktan sonra 31 Ekim 1942 tarihinde teğmen olmuş, 31 Mart 1944 tarihinde askerliği sona ermiştir. 14 Haziran 1944 tarihinde Adana Ticaret Lisesi'ne stajyer öğretmenliğe olarak başlamış, 22 Ağustos 1945 tarihinde asaleti onaylanmıştır. 21 Kasım 1945 tarihinde görevinden ayrılan Batumlu, 2 Kasım 1950 tarihinde Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirmiş, 1 Haziran 1952 tarihinde serbest avukat olarak çalışmaya başlamıştır. 10. Dönem seçimine Demokrat Parti listesinden aday olarak girmiş, 107.327 oy ile Seyhan Milletvekili seçilmiştir. Seçim mazbatasını 5 Mayıs 1954 tarihlidir. 14 Mayıs 1954 tarihinde meclise katılmıştır.

²⁴⁹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XVI, 28. Birleşim, 21.01.1957, s. 146-147.

²⁵⁰*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XX, 78. Birleşim, 07.06.1957, s. 73.

²⁵¹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XX, 81. Birleşim, 14.06.1957, s. 227.

²⁵²*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XI, 66. Birleşim, 21.05.1956, s. 406.

²⁵³*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XVII, 44. Birleşim, 23.02.1957, s. 524-525.

Dönem boyunca Teşkilâtı Esasiye Encümeni'nde aza ve mazbata muharriri, İktisat Encümeni'nde üye olarak çalışmıştır. Bir sözlü sorusu ve mecliste altı konuşması vardır. Milletvekilliği X. Dönemle sınırlı kalan M. Enver Batumlu, yeniden serbest avukatlık yapmaya başlamış, 5 Şubat 1958 tarihinde Etibank İdare Meclisi azası olmuştur. 2 Haziran 1960 tarihinde görevine son verilmiştir. 1 Mart 1960 tarihinde İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne okutman olarak atandığından bu görevi 31 Mayıs 1965 tarihine kadar devam etmiştir. Bu arada 1959 Haziran'ında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsünü bitirmiştir. Sosyal Hizmetler Akademisi öğretmenliğine atanmış, 31 Mayıs 1965 tarihinde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Müsteşar Muavinliği görevine getirilmiştir. 18 Şubat 1966 tarihinde Et ve Balık Kurumu Genel Müdürü, 1 Kasım 1968 tarihinde Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdür Müşaviri, 2 Ocak 1973 tarihinde Tetkik ve İstisare Kurulu Başkanlığı Genel Müdür Müşaviri olmuş, 24 Ekim 1975 tarihinde Adana İ.T.İ.A.'da (Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi) doçent olmuştur. 2 Eylül 1980 tarihinde profesörlüğe yükselen Batumlu, 1 Kasım 1982 tarihinde emekliye ayrılmıştır. Almanca bilen M. Enver Batumlu, Adana'da yayımlanan Tel, Demokrat, Vatandaş ve Güney Ticaret gazetelerinde başyazar olarak çalıştı. İktisatçı A.Hayek'ın "The Road To Serfdom" adlı eserini, bir arkadaşıyla birlikte, "Köleliğe Giden Yol" adıyla İngilizce'den tercüme etti ve yayımladı. "Basın Ahlâkı" (Ders Notları), "Az Gelişmiş Memleketlerin Sanayileşmesi" (Doktora tezi, 1960), "Ekonomik Büyüme ve Yatırımlar" (Doçentlik tezi) ve profesörlüğe yükseltilmesi dolayısıyla yayımladığı "Genel Ekonomi-Giriş" isimli ders kitabı gibi eserleri vardır.²⁵⁴Bekâr olan Batumlu, 11 Kasım 2005 tarihinde Adana'da vefat etmiştir.²⁵⁵

2.4.2. Meclis Faaliyetleri

2.4.2.1. Konuşmaları

Enver Batumlu, 1955 bütçe yılı Genel Denge Kanunu münasebetiyle söz almıştır. Millî mahsullerin içerisinde devlet himayesinden en az mahrum kalmış bulunan mahsulün pamuk olduğuna değinmiştir. Çukurova çiftçisinin pek müsait şartlar içinde bulunmadığını söylemiştir. Bununla beraber Hükümetin destekleme politikasına mazhar bulunan Çukurovalıların fedakârlığa hazır olduklarını

²⁵⁴ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (1954-1957) II. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 24, 2000, Ankara, s. 776-777.

²⁵⁵ *TBMM Albümü (1920-2010)*, X. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 665.

iletmiştir.²⁵⁶ Bütçenin Heyeti Umumiye'si üzerinde konuşmalarına başlarken meşhur iktisatçı Max Thornburg'un Türkiye hakkındaki tetkik raporundan bâzı paragraflar okuduğunu, bunların Türkiye'nin, o gün içinde bulunduğu zihniyeti, ruh halini ve Türk idare adamlarına hâkim olan zihniyeti ifade etme bakımından fevkalâde enteresan olduğunu belirtmiştir. İkinci olarak temas ettiği hususun, Muhasebe-i Umumiye Kanununun çerçevesi içinde klâsik bütçeyi tarif etmek olduğunu ve bu hususta bütçenin formel bir kanun olduğuna işaretle sözlerini bitirdiğini söylemiştir. Bu mevzuda bir mütehassıs heyetin vermiş olduğu rapor dahi hiçbir zaman sağlam bir muhasebeye, kayıtlara bağlı unsurları tayin edilmiş, maddi ağırlıkları ölçülmüş bir sistem manzarası göstermediğini belirtmiştir. Bunu bilhassa yetkili kimselerden alarak nakletmenin sebebi, dâvanın ne kadar elastiki olduğunu göstermesi gerektiğini bildirmiştir.²⁵⁷

Enver Batumlu, Baraj inşaatındaki sıkıntılar sebebiyle sular içinde, kalacak kasaba, köy ve arazi hakkındaki yasa sebebiyle söz almıştır. Hükümetin arazi göstermesinin icap ettiğini belirtmiştir. Bu arazi Mercimek Harası, Haralı ve Kıvanşa köylerinden verilmesinin gerekli olduğunu, bu itibarla iskân alanının hükümetin arazi vermesinin lâzım geldiği üzerinde durmuştur. Aksi takdirde yalnız Anayasa'nın esprisi zedelenmekle kalmayacağını aynı zamanda kanunun sosyal fonksiyonun da incineceğini belirtmiştir.²⁵⁸

Enver Batumlu, Pamuk dâvasının, yalnız Çukurova'nın değil, bütün memleketin en önemli meselelerine birliktelik eden bir hususta sorduğu sual üç buçuk aydır cevapsız bırakıldığını söylemiştir. Vekil değişti, sual yine cevaplandırılmamıştır. Meselenin arz ettiği acil ehemmiyetin malûmu iken ve İktisat ve Ticaret Vekiline vekâlet eden vekil de burada bulunduğu halde sualin sorulması esnasında bulunmamak suretiyle sualin cevaplandırılmasını geciktirmektedir. Bu şekilde sualleri cevaplandırmaktan çekinmiş, üzerinde durduğu memleket meselelerinin ehemmiyeti ile kabili telif bir hareket olmadığını belirtmiştir.²⁵⁹

²⁵⁶*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. V, 43. Birleşim, 19.02.1955, s. 303-305.

²⁵⁷*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. V, 44. Birleşim, 20.02.1955, s. 332-335.

²⁵⁸*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. VI, 66. Birleşim, 20.04.1955, s. 411-413.

²⁵⁹*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XI, 57. Birleşim, 25.04.1956, s. 173.

Enver Batumlu, pamuk fiyatlarının tatminkâr olup olmadığına, pamuğu kıymetlendirme konusunda ne gibi tedbirler alındığına ve politikaya ilişkin soru münasebetiyle söz almıştır. Gerek fabrikatörleri temsilen ve gerekse sanayicileri temsilen müteaddit heyetler halinde gelen eşhasın yapmış oldukları müracaatlardan bugünkü vaziyette pamuk rejiminin ıslaha muhtaç olduğunu, revizyona tâbi tutulmak zaruretinde olduğunu söylemiştir. İhraç mekanizmasının kolay kolay işlemediğini belirtmiştir. Sanayinin kâr haddiyle ziraatın kâr haddi arasında fark olduğunu, fikirlerine bu noktadan da iştirak edemediği için fevkalâde müteessir olduğunu belirtmiştir. Bu bakımdan çiftçi, bir uyum zarureti olarak endüstri ile beslenmesi lâzım gelen ziraatın bir kısmında daha az tatmin edilmiş bulunmuştur. Fiyatların suni olarak askıda bulunmasına rağmen, Çukurova muttasıllarını ve endüstrisini temsilen söyleyeceği sözün; piyasaya her şeyden evvel bir istikrar getirilmesini istemekten ibaret olduğunu belirtmiştir. Diğer taraftan pamuk müştaklarının da vaziyetinin mühim olduğuna değinmiştir. Pamuğa kıymet takdir ederken hangi ölçülere göre takdir edeceğinin de açıklanması gerektiğini, maliyet fiyatları hakkında mesul makamları ortalama bilgilere sahip olduklarına göre bunun da nazara alınmasını ve buna göre tespitine gidilmesini arzu etmiştir. Çiftçiye kâr haddi olarak % 20-25 gösterildiğini, maalesef buna da iştirak etmediğini belirtmiştir. Malûmat; çiftçinin, fabrikacının ve endüstricinin verdiği malûmat; çiftçinin kazancı endüstri erbabının, kazanç haddinin aşağısında olduğunu, hâlbuki millî politikada toprak ürününün değeri, çok daha büyük bir kaideye oturduğu için, daha ziyade ekonomik fayda ve ehemmiyet arz etmiştir. Endüstrinin kazanması gerektiğini, ürünün kazanmasını ve bu kazanç hadlerinin makul sınırlar içerisinde olmasını belirtmiştir. Bon Prix'ye, iktisadi kriterlerin gücüne inanıyorsak dâvanın bu esaslar ve bu nâzım prensipler ile yüzleşme icap edeceği, kanaatinde olduğunu belirtmiştir.²⁶⁰

Enver Batumlu, Kars Milletvekili İbrahim Us'un, teşriî ayrıcalığının kaldırılmasına ilişkin Başvekâlet belgesi ve Teşkilâtı Esasiye ve Adliye kurulundan müşterek Muhtelit Encümen tutanağı münasebetiyle; Meclis Başkanı, mazbata hakkında söz isteyen olmadığını ve mazbatayı oya sunmuştur. Kabul edilmiştir. Mazbata encümene iade edilecektir.²⁶¹

²⁶⁰ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XI, 61. Birleşim, 04.05.1956, s. 257-259.

²⁶¹ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XIII, 84. Birleşim, 02.07.1956, s. 34.

Enver Batumlu, Malatya Mebusu Ahmet Fırat hakkında yapılmak istenen inceleme ve araştırmanın devre sonuna bırakılmasına ilişkin Teşkilâtı Esasiye ve Adliye kurulundan birleştirilmiş Muhtelit Encümen tutanağı münasebetiyle söz almıştır. Bu mütalâanın meşhur hukukçu Bertelemi'nin mütalâası olduğunu, fakat bütün bunlar ile beraber kararın Büyük Meclis'in olduğunu belirtmiştir. Meselenin bu şekilde etraflıca düşünülmesi gerektiğini belirtip mazbatayı düzeltmiştir.²⁶²

2.5. AHMET KINIK

2.5.1. Özgeçmiş

1905 yılında Selanik'te doğmuştur. Babası Mehmet Bey, annesi Rahime Hanım'dır. Nilüfer (1915) Hanım'la evlenmiş, Erol (1933), Tülay (Alacakaptan-1938) ve Doğan (1945) adlı çocukları olmuştur. Kabataş Lisesi'nden sonra girdiği Mektebi Mülkiye'yi (Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni) 1927 yılında bitirmiş, 31 Temmuz 1927 tarihinde Bursa Maiyet Memuru olarak devlet hizmetine girmiştir. 31 Mart 1928 tarihinde asaleti onaylanmıştır. 29 Kasım 1928 tarihinde Osmancık, 2 Ocak 1930 tarihinde Akçadağ Kaymakamı olan Kınık; askerlik görevini 7 Kasım 1933 ile 30 Nisan 1935 arasında 7.Ko. 17. Fırka, 62. Alay'da yedek levazım teğmen olarak yerine getirmiştir. 23 Temmuz 1935 tarihinde Emirdağ, 23 Eylül 1937 tarihinde Bakırköy, 6 Ocak 1939 tarihinde Beyoğlu Kaymakamlığına atanmış, 21 Ağustos 1940 - 20 Haziran 1941 arasında İstanbul Vali Muavini olarak görev yapmıştır. 27 Aralık 1943 tarihinde Malatya Vali Vekili, 7 Temmuz 1944 tarihinde Malatya Valisi olmuştur. 31 Temmuz 1949 tarihinde Eskişehir Valiliği'ne, 30 Eylül 1950 tarihinde Seyhan Valiliği'ne atanmıştır. 14 Mayıs 1953 tarihinde Seyhan Valisi olup, 5439 sayılı Kanun'a göre İçişleri Vekâleti Müsteşarlığına getirilmiştir. Bu görevde iken Demokrat Parti adayı olarak Seyhan'dan X. Dönem seçimlerine katılan Kınık; 108.469 oy ile milletvekili olmuştur. 5 Mayıs 1954 tarihli seçim tutanağı ile 14 Mayıs 1954 tarihinde meclise katılmıştır. Dönem boyunca Dâhiliye kurulunda çalışmıştır. Arazi vergileri, Seyhan Barajı inşaatı, Belediyeler ve Emekli Sandığı Kanunları ile ilgili tekriri müzakere için kurulan ve 6334 sayılı Kanun, Orman Kanun projesi ve Turizm Umum Müdürlüğü teşkili hakkındaki kanun tekliflerini müzakere için kurulan geçici encümenlerde üyelik görevi yapmıştır. Bir teklifi ve Genel Kurul'da iki konuşması vardır. Milletvekilliği yaptığı sırada istifa ederek 12 Ekim 1957'de Kayseri Valiliği

²⁶²Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, X. Dönem, C. XIII, 84. Birleşim, 02.07.1956, s. 31-33.

görevine başlamış, 8 Haziran 1960 tarihinde emekli olmuştur. Emeklilik yaşamını İstanbul'da sürdüren Kınık, 29 Mayıs 1977 tarihinde vefat etmiştir.²⁶³ Evli ve 3 çocuk babasıdır.²⁶⁴

2.5.2. Meclis Faaliyetleri

2.5.2.1. Konuşmaları

Ahmet Kınık, Seyhan adının (Adana) olarak değiştirilmesi hakkındaki Kanun münasebetiyle söz almıştır. Dâhiliye Encümeni adına Ahmet Kınık; kanunun geçen sene mart ayında hazırlandığını ve ancak Mayıs ayında yüksek huzura geldiğini belirtmiştir. Fakat gecikmiş kararları olduğu için çıkarılamadığını, bunun geçerlilik tarihinin 1 Kasım olarak kabul edilmesinin sebebinin de nüfus sayımı mevzuatında hazırlıkların daha evvel yapılmış olması dolayısıyla bu husustaki ait defterlerde değişiklik yapılmaması için olduğunu belirtmiştir. Tabii sene geçtiği için değişiklik yapılması gerektiğini söylemiştir.²⁶⁵

Ahmet Kınık, İdare Umumiye Vilayet Kanununun 5048 numaralı Kanunla değişik 140. maddesinin değiştirilmesi hakkındaki yasa münasebetiyle söz almıştır. Sırrı Atalay Bey'in valiler hakkında konuşmamış olsaydı söz almak niyetinde olmadığını belirtmiş, bu kanunun, valilere tahsisat vermek için gelmediğini, encümen azalarının aldıkları tahsisatın muayyen bir miktar artırılması amacıyla teklif edilmiştir. Manevi külfetleri azaltmak bakımından böyle bir kanunun yerinde olduğunu, meclisi umumilerin, valilere 750 lirayı vermeyeceklerini belirtmiştir. Vilâyette vazife gören encümen azalarının hayat şartlarını ve vilâyetin büyük ve küçük oluşunu nazara alarak, bu miktarı karara bağlayacaklarını belirtmiştir. 450-750 lira arasında bir miktar vereceklerini, bu bakımdan bütün valilerin bu miktarı alacağını akla gelmeyeceğini belirtmiştir. Teklifin gayet yerinde olduğunu, kanunun kabul edilmesini rica etmiştir.²⁶⁶

²⁶³ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (1954-1957) II. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 24, 2000, Ankara, s. 778-779.

²⁶⁴ *TBMM Albümü (1920-2010)*, X. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 666.

²⁶⁵ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. IX, 25. Birleşim, 18.01.1956, s. 180.

²⁶⁶ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XX, 83. Birleşim, 19.06.1957, s. 327.

2.5.2.2. Teklifler

Ahmet Kınık ve on iki arkadaşının Seyhan isminin (Adana) olarak değiştirilmesi hakkında kanun teklifi Dâhiliye Encümenine sunulmuştur.²⁶⁷ Mazbata ruznameye gönderilmiştir.²⁶⁸

2.6. ALİ CAVİT ORAL

2.6.1. Özgeçmiş

1904 Adana'da doğmuştur. Almanya Vürttemberg Hohenheim Yüksek Ziraat Okulu'ndan mezun olmuş, Berlin Siyasal Bilgiler Mektebi'ni bitirmiştir. Almancası ve az düzeyde Fransızcası vardır. 17. ve 18. Hükümet Tarım Bakanlığı yapmıştır. Yayın hayatına Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) içinde iken başlayan ve Cumhuriyet Halk Partili bir siyasetçi olan Cavit Oral'ın Hürses Gazetesinin sahibidir. Gazetenin haberlerinde ve Oral'ın yazılarında ilk iki yıl görülen Demokrat Parti düşmanlığı ve Cumhuriyet Halk Partisi destekçisi pozisyonu iki yılın sonunda değişmeye başlamıştır. Oral'ın Demokrat Parti'ye geçmesiyle daha da belirgin bir hâl almış, daha sonra Hürses, Demokrat Parti'nin resmi bir yayın organı olmamakla birlikte, Demokrat Parti çizgisinde bir yayın politikası benimsemiştir.²⁶⁹ Evli ve 3 çocuk babası olan Oral; 09 Haziran 1983 tarihinde vefat etmiştir.²⁷⁰ X. Dönem Meclis Çalışmaları: V. ve VI. dönemler Niğde, VII. ve VIII. dönem Seyhan Milletvekilliği yapan Cavit ORAL, X. Dönem seçimlerine Demokrat Parti adayı olarak katılmıştır. Yapılmış olan seçimde 108.901 oy alarak Seyhan Milletvekilliğine seçilmiş, 5 Mayıs 1954 tarihinde seçim tutanağını almıştır, 14 Mayıs 1954 tarihinde meclise katılmıştır. Mecliste iki konuşması vardır. Dönem boyunca Teşkilâtı Esasiye Encümeni'nde çalışmıştır. XII. (1.) ve XIV. (3.) dönemlerde Adana'dan milletvekili seçilmiştir.²⁷¹

²⁶⁷ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. V, 39. Birleşim, 11.11.1955, s. 80.

²⁶⁸ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. VII, 72. Birleşim, 11.11.1955, s. 90.

²⁶⁹ Süleyman Âşık, "Türk Basınında Yol Ayrımına Bir Örnek: Cavit Oral ve Hürses Gazetesi", *Belgi Dergisi Pamukkale Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları*, 2019, C.2, S.17, s. 1148.

²⁷⁰ *TBMM Albümü (1920-2010)*, X. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 666.

²⁷¹ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (1954-1957) II. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 24, 2000, Ankara, s. 780.

2.6.2. Meclis Faaliyetleri

2.6.2.1. Konuşmaları

Ali Cavit Oral, Seyhan Barajı'nın sulama kanallarının ne zaman ihale edileceği ve baraj için halkın kullanımında olan arazilerin parasının ödenmemiş olan kısmının ne zaman ödeneceğine ilişkin sorusu münasebetiyle söz almıştır. Barajın bittiğini, güzel bir eser olduğunu ve hükümeti tebrik ettiğini belirtmiştir. Ancak bu barajın içinde 15-16 köy olduğunu, bölgenin on binden fazla nüfusu barındırdığını ve bu insanların evlerini, köylerini, topraklarını tamamen terk ettiklerini belirtmiştir. Bunlara ödenen 1,5 milyon lira olduğunu söylemiş, bu miktarın ev karşılığı olduğunu belirtmiştir. Toprak karşılığı olarak da on beş milyonun üstünde ödenmesi icabeden miktardan 3 milyon ödendiğini söylemiştir. Evini, köyünü, her şeyini terk etmiş, nafakasının peşinde koşan bu insanların bugün mâruz kaldıkları perişan vaziyete değinmiştir. Barajın itmamı ile bir tarafı sevindirirken diğer tarafı böyle üzgün ve perişan bir vaziyette bırakmamak gerektiğini Vekil Beyden rica etmiş, bu işi süratle neticelendirmelerini, üzgün ve mağdur olan bu vatandaşları bu suretle refaha kavuşturmalarını istemiştir.²⁷²

2.7. SALİM SERÇE

2.7.1. Özgeçmiş

Salim Serçe'nin özgeçmişine birinci bölümde değinilmiştir.

2.7.2. Meclis Faaliyetleri

2.7.2.1. Konuşmaları

Salim Serçe, Kamulaştırma (İstimlak) Kanunu münasebetiyle söz almıştır. Bu kanunu düzenleme maksadının, hem istimlâk müessesesini iyi çalıştırmak ve hem de malı istimlâk edilen vatandaşları zarardan vikaye etmek olduğunu belirtmiştir. Geçici maddenin bu fıkrasının, yani (şimdiki rayiç üzerinden) fıkrası çıkarılmasını ve bundan dolayı aldığı bedeli iade etmek suretiyle malın kendisine iade edilmesini istemiştir. Çünkü Hükümet veya kamulaştırmayı yapan dairenin hiçbir zaman spekülâsyon yapmayacağına değinmiştir. İade edilmesi gerektiğini ancak, Hükümetin de, kamulaştırma yapan dairenin de menfaatini düşünecek olursa, faizi nizamı üzerinden aldığı paranın faizi ile birlikte iadesi de düşünüleceğini vurgulamıştır. Buna lüzum

²⁷² Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları, X. Dönem, C. VIII, 17. Birleşim, 21.12.1955, s. 376-377.

olmadığını, çünkü malı istimlâk edilen insanın çok mağdur olduğunu belirtmiştir. Bu hususta bir takrir takdim etmiş, kabulünü istirham etmiştir.²⁷³

2.8. LÜTFİ SEZGİN

2.8.1. Özgeçmiş

1908 yılında Osmaniye'de (Rızaiye) doğan Lütfi Sezgin'in; babası Hacı Hüseyin Bey, annesi Döne Hanım'dır. Mediha Hanım'la evlenmiş, Turna (1942), Hüseyin Arif (1944), Hatice Tuna (1946) ve Kadriye (1948) adlı çocukları olmuştur. Liseyi bitirdikten sonra Hukuk Fakültesi'ne devam ederken 2. sınıfta öğrenimi bırakmış, askerlik hizmeti için 30 Nisan 1934 tarihinde Yedek Subay Okulu'na girmiştir. 30 Ekim 1934 tarihinde piyade asteğmen olmuştur. 41. Piyade Alayı'nda kıta hizmetini yaptıktan sonra 30 Nisan 1935 tarihinde teğmen rütbesiyle askerliği bitirmiştir. 1 Mart 1941 tarihinde ikinci kez talim için askere alınmış, 28 Mayıs 1942 tarihinde terhis edilmiştir. Son kez 5 Kasım 1945 tarihinde yeniden askerlik görevi için çağırılmış ve 31 Aralık 1946 tarihinde terhis edilmiştir. Tarımla uğraşmıştır. 1948 yılında Demokrat Parti'ye üye olan Sezgin, 1950 yılında Vilayet Umumi Meclis azası seçilmiştir. X. Dönem seçimine Demokrat Parti Seyhan adayı olarak katılmış, 106.490 oy ile milletvekili seçilmiştir. 5 Mayıs 1954 tarihinde seçim tutanağını alarak 14 Mayıs 1954 tarihinde meclise katılmıştır. Dönem boyunca Ziraat ve Çalışma Encümeni'nde aza olarak görev yapmıştır. 13 Haziran 1981 tarihinde Ankara'da vefat eden Sezgin, Osmaniye'de aile mezarlığında toprağa verilmiştir.²⁷⁴ Evli ve 5 çocuk sahibidir.²⁷⁵

2.8.2. Meclis Faaliyetleri

Lütfi Sezgin, X. Dönem seçimlerine Demokrat Parti Seyhan adayı olarak katılmıştır. 106.490 oy ile milletvekilliğine seçilmiştir. 5 Mayıs 1954'de seçim tutanağını alarak 14 Mayıs 1954 tarihinde meclise katılmış, dönem boyunca Ziraat ve Çalışma Encümeni'nde üye olarak görev yapmıştır.²⁷⁶

²⁷³ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XIII, 102. Birleşim, 29.08.1956, s. 881-882.

²⁷⁴ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (1954-1957) II. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 24, 2000, Ankara, s. 782.

²⁷⁵ *TBMM Albümü (1920-2010)*, X. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 666.

²⁷⁶ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (1954-1957) II. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 24, 2000, Ankara, s. 782.

2.9. SİNAN TEKELİOĞLU

2.9.1. Özgeçmiş

Sinan Tekelioğlu'nun özgeçmişine birinci bölümde değinilmiştir.

2.9.2. Meclis Faaliyetleri

2.9.2.1. Konuşmaları

Sinan Tekelioğlu'nun, bir yazılı, dokuz sözlü sorusu, on bir teklifi, yedi önergesi ve mecliste elli dokuz konuşması söz vardır. Malatya iline bağlı Adıyaman ilçesinde (Adıyaman) adı ile bir il kurulması hakkındaki Kanun sebebiyle, Namık Kemal mahallesinde oturan yüksek maaşlı memurların işgal etlikleri apartmanların tahliye edilerek devlet dairelerine tahsis edilmesi hakkında ne düşünüldüğü hakkındaki sorusu münasebetiyle, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun birkaç maddelerinin değiştirilmesine ilişkin yasa münasebetiyle söz almıştır. Bünyan kazasının Yeniköy nüfusunda kayıtlı Abbasoğlu Emirza Ergün'ün ölüm cezasına uğratılması hakkındaki Adliye Encümeni'nin tutanağı münasebetiyle söz almıştır.

2.9.2.2. Takrirler (Önergeler)

Sinan Tekelioğlu ve yedi arkadaşı geçici arzuhal encümeninin 28.3.1952 tarihindeki haftalık karar cetvelindeki 1440 numaralı kararın umumi heyette görüşülmesine dair takriri arzuhal encümenine gönderilmiştir.²⁷⁷ Kararın Umumi Heyette görüşülmesine ilişkin önerisi ile Arzuhal Encümeni, belgeyi gündeme almıştır.²⁷⁸

2.10. NURULLAH İHSAN TOLON

2.10.1. Özgeçmiş

1904 yılında İstanbul'da doğmuştur. Hasan İhsan Bey ve Hatice Süheyla Hanım'ın oğludur. Mihri Zafer (1916) Hanımla evlenmiş, Hasan (1942) ve Mahmut (1950) adlı çocukları olmuştur. Lise öğrenimini Türkiye ve Almanya'da, yükseköğrenimini İstanbul Halkalı Ziraat Mektebi Alisi'nde, doktora öğrenimini Almanya'da Breslau Üniversitesi'nde yapmıştır. Almanca ve Fransızca bilmektedir. 3 Nisan 1929 tarihinde Ziraat Vekâleti Adapazarı Islah İstasyonu Tercümanı olarak

²⁷⁷ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. I, 2. Birleşim, 17.05.1954, s. 16.

²⁷⁸ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. III, 15. Birleşim, 10.12.1954, s. 61-62.

göreve başlamış, 19 Eylül 1929 tarihinde ayrılmıştır. 20 Eylül 1929 tarihinde Doyçe Oryent Bank'ta çalışmaya başladıktan sonra, 5 Şubat 1930 tarihinde ilk görevine dönmüştür. 30 Nisan 1931 tarihinde Ziraat Vekâleti tarafından Almanya'ya gönderilmiş, 1 Aralık 1934'te Yüksek Ziraat Enstitüsü Başasistanı olarak yurda dönmüştür. 31 Ağustos 1935 tarihine kadar burada çalışmıştır. 1 Eylül 1935 tarihinde Hazırlık Kıtası'na başlamış, 1 Kasım 1935 tarihinde Yedek Subaylık Okulu'na girmiştir. 30 Nisan 1936 tarihinde yedek topçu asteğmen olarak okulu bitiren Tolun; 30 Ekim 1936 tarihinde terhis edilmiş, 1 Kasım 1936 tarihinde teğmenliğe yükseltilmiştir. 1 Temmuz 1937 tarihinde Şeker Fabrikaları laboratuvar asistanı olarak göreve başlamıştır. 7 Aralık 1937 tarihinde İktisat Vekâleti Türk Ofis Müşavirliği'ne atanmış, 1 Haziran 1939 tarihinde Ticaret Vekâleti Dış Ticaret Dairesi Müşaviri, 27 Ağustos 1940 tarihinde D.Z.İ.K. (Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu) Ziraat Müdürü, 1 Mart 1945 tarihinde Umum Müdür Muavini, 4 Ağustos 1948 tarihinde Ziraî Donatım Kurumu Umum Müdürü, 1 Kasım 1950 tarihinde Başbakanlık Umumî Murakabe Heyeti Üyesi, 25 Ocak 1951 tarihinde Riyaseti Cumhur Umumî Kâtibi olmuştur. Bu göreve devam ederken Demokrat Parti adayı olarak 107.034 oy ile X. Dönem Seyhan Milletvekilliğine seçilen Tolun; 5 Mayıs 1954'de seçim tutanağını almış, 14 Mayıs 1954 tarihinde meclise katılmıştır. Bütçe ve Ticaret encümenlerinde aza olarak görev yapmıştır. Gıda Maddeleri Kanunu ile ödünç para verme işi hakkındaki 2279 sayılı Kanun'da değişiklik yapılması ve 5841 sayılı Kanun'un kaldırılması hakkında tekriri müzakere için kurulan geçici encümende, ayrıca 1683 sayılı Kanun'un 25. Maddesi'nin tefsiri ile ziraî mücadele ve ziraî karantina kanunu projesi ve Su Mahsulleri Kanunu'nun projesinin müzakeresi için kurulan geçici encümenlerde aza olarak görev yapmıştır. XI. Dönem'de Bursa'dan milletvekili olan N. İhsan Tolon, ordunun idareye el koyması dolayısıyla Yassıada'da kurulmuş olan Yüksek Adalet Divanı'nda, Anayasa'yı ihlâl suçundan 5 yıl ağır hapis cezasına mahkûm edilmiş, 1 Ağustos 1986 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir.²⁷⁹ Evli ve 2 çocuk babasıdır.²⁸⁰

²⁷⁹ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (1954-1957) II. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 24, 2000, Ankara, s. 784-785.

²⁸⁰ *TBMM Albümü (1920-2010)*, X. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 666.

2.10.2. Meclis Faaliyetleri

2.10.2.1. Konuşmaları

Nurullah İhsan Tolun, Zirai mücadele ve Zirai Karantina Kanunu münasebetiyle söz almıştır. 17. maddenin son fıkrasındaki “Bu gibiler ayrıca cezai takibata tâbi tutulur.” Şeklinde ifade yer almıştır. Ancak bu zikrettiği fiilleri işleyenlerin durumu hangi maddeyi ilgilendiriyorsa, ona göre cezalandırılmaları icap ettiğine göre madde bu şekilde kaleme alındığını belirtmiştir. Meclis Başkanı; maddeyi oya arz etmiş ve kabul edilmiştir.²⁸¹ 28. Maddenin “en çok kırk kilometre mesafe” gelişigüzel yazıldığını belirtmiş ve bunun kaldırılmasını istemiştir. Meclis başkanı oya sunmuş ve kabul edilmiştir.²⁸² Bu kanunun teşkilâtla alakalı hükümleri neşri tarihinde ve diğer hükümleri tarihinden 6 ay sonra geçerli olması şeklinde değişikliğini rica etmiştir, meclis başkanı; oya sunmuş ve kabul edilmiştir.²⁸³

2.11. AHMET TOPALOĞLU

2.11.1. Özgeçmiş

1914 yılında Kadirli'nin Sıtır Köyü'nde doğmuştur. Mustafa Bey ve Ayşe Hanım'ın oğludur. 31 Nisan 1954 tarihinde Türkân (1925) Hanım'la evlenmiş, Ali (1955) ve Ayşe Lütfiye (1961) adlı çocukları olmuştur.. İlköğrenimini Kadirli'de yaptıktan sonra 1936 yılında Adana Erkek Lisesi'ni, 1940 yılında Siyasal Bilgiler Okulu'nu bitirmiş, Fransızca bilmekte idi. 29 Temmuz 1940 tarihinde Maiyet Memuru Adayı olarak göreve başlamış, 3 Kasım 1940 tarihinde, askerlik için Yedek Subaylık Okulu'na girmiş, 1 Nisan 1941 tarihinde yedek piyade teğmen olmuştur. 16 Aralık 1942 tarihinde terhis edilmiştir. 1 Şubat 1943 tarihinde Pozantı Nahiye Müdür namzedi olarak yeniden göreve başlamış, 7 Mayıs 1943 tarihinde Seyhan Maiyet Memuru olmuştur. 25 Kasım 1945 tarihinde Datça, 8 Ocak 1947 tarihinde Köyceğiz, 20 Haziran 1948 tarihinde Posof, 1 Ocak 1950 tarihinde Ardahan, 8 Ocak 1951 tarihinde Nevşehir Kaymakamı olarak atanmıştır. 15 Ekim 1951 tarihinde Ankara Emniyet Müdürlüğü, 25 Ekim 1951 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde Şube Müdürü, 23 Aralık 1952 tarihinde İstanbul Emniyet Müdür Muavini olarak görev yapmıştır. Bu görevde iken X. Dönem Seyhan Milletvekiliği için Demokrat Parti

²⁸¹ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XIX, 65. Birleşim, 08.05.1957, s. 78.

²⁸² *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XIX, 65. Birleşim, 08.05.1957, s. 80.

²⁸³ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XIX, 65. Birleşim, 15.05.1957, s. 165.

adayı olarak seçimlere katılan Topaloğlu, 109.445 oyla milletvekili olmuştur. 5 Mayıs 1954 tarihinde seçim tutanağını almış, 14 Mayıs 1954 tarihinde meclise katılmıştır. Dönem içinde Hariciye ve Bütçe encümenlerinde aza ve kâtip olarak görev yapmıştır. 2624 sayılı Kanun ile 5434 sayılı Kanun'un tefsiri, Sivil Korunma Kanunu lâyihası ile Turizm Umum Müdürlüğü teşkili hakkındaki kanun teklifinin görüşülmesi için kurulmuş olan geçici komisyonlarda üye olarak görev yapmıştır. İki teklifi, bir önergesi, mecliste bir konuşması vardır. Bu dönemden sonra yeniden memuriyete dönerek 25 Aralık 1957'de Hatay Valiliği'ne atanmış, ordunun 27 Mayıs 1960 tarihinde idareye el koyması üzerine 8 Haziran 1960'ta Vekâlet emrine alınmıştır. 8 Aralık 1960 tarihinde istifa etmiştir. 12. (1.), 13. (2.), 14. (3.), 15. (4.) ve 16. (5.) dönemlerde Adalet Partisi'nden Adana Milletvekili seçilen Ahmet Topaloğlu, VIII. İnönü Hükümeti'nde 20 Kasım 1961 ile 25 Haziran 1962 tarihleri arasında İçişleri Bakanlığı, Ürgüplü Hükümeti'nde, 20 Şubat 1965 ile 27 Ekim 1965 arasında Gümrük ve Tekel Bakanlığı, I. II. III. Demirel hükümetlerinde ise, 27 Ekim 1965 ile 12 Mart 1971 tarihleri arasında da Millî Savunma Bakanlığı yapmıştır. 17 Eylül 1968'de emekliye ayrılan Topaloğlu; 12 Nisan 1981 tarihinde vefat etmiş ve Ankara Cebeci'de bulunan Asri Mezarlık'ta toprağa verilmiştir.²⁸⁴ Evli ve 1 çocuk babasıdır.²⁸⁵

2.11.2. Meclis Faaliyetleri

2.11.2.1. Konuşmaları

Ahmet Topaloğlu, Jet Tayyareciliği Uçuş Hizmetleri Tazminat Kanunu münasebetiyle söz almıştır. Bu maddenin hükümet projesi ve Millî Müdafaa Komisyonu raporundaki yazılışlarıyla Bütçe Komisyonundaki yazılışları arasında farkın olduğunu, buna işaret etmek istediğini belirtmiştir. Bir defa koydukları müddet bakımından “aylık veya ücret” tabiri kullanıldığını, bunun “ücretleri” şeklinde düzeltilmesinin lâzım geldiğini belirtmiştir. Bu maddenin (a) ve (b) bentlerinde “bu kanundaki” denilmesi gerektiğini, “bu kanunda” olarak tashihi lâzım geldiğini söylemiştir.²⁸⁶ Bu maddenin yazılışı sırasında bir hata olduğunu, Bütçe Komisyonunda 6. maddenin C fıkrası ve A fıkrası tadile uğradığını belirtmiştir. Hükümet projesinin 6. Maddesindeki Millî Savunma Komisyonunda aynen kabul

²⁸⁴ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (1954-1957) II. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 24, 2000, Ankara, s. 786-787.

²⁸⁵ *TBMM Albümü (1920-2010)*, X. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 666.

²⁸⁶ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XI, 55. Birleşim, 18.04.1956, s. 119.

edildiğini, Maddeye aynen ilâve edilmesi gereken şu kısmı okumuştur: “Bu madde gereğince müddetlerin hesabında altı ay veya daha fazla sene küsurları tama iblâğ edilir.” Bu cümlemin maddenin C fıkrası sonuna ilâve edilmesi gerekmekte olduğunu arz etmiştir.²⁸⁷

2.11.2.2. Takrirler (Önergeler)

Ahmet Topaloğlu ve üç arkadaşı devlet memurlarının maaşlarının birleştirme ve eşitliğine ilişkin 3656 numaralı Kanuna bağlı 1 numaralı cetvel ile değişiklik ve eklerinin dâhiliye vekâleti vilâyetler bölümünde değişiklik yapılması hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair gereken muamelenin uygulanmasına müsaade buyurulmasını arz etmiş, Meclis Başkanı iade edildiğini belirtmiştir.²⁸⁸

2.11.2.3. Teklifler

Ahmet Topaloğlu ve üç arkadaşının devlet memurları maaşlarının eşitliğine ilişkin 3656 numaralı Kanuna bağlı 1 numaralı cetvel ile tadil ve eklerinin Dâhiliye Vekâleti vilâyetler memurları bölümünde değişiklik yapılması hakkında yasa teklifi Dâhiliye ve Bütçe encümenlerine gönderilmiştir.²⁸⁹ Kanun teklifinin iade edilmesini ve muamelenin yapılmasını istemiş ve Meclis Başkanı iade edildiğini belirtmiştir.²⁹⁰

Ahmet Topaloğlu’nun, Emniyet Teşkilâtı Kanununun 26. ve 30. maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi Dâhiliye ve Bütçe Encümenlerine gönderilmiştir.²⁹¹

2.12. İSMET USLU

2.12.1. Özgeçmiş

1923 yılında Adana’da doğan İsmet Uslu; Abdülkadir Bey ve Dursun Hanım’ın oğludur. 1943 yılında Mesude (1919) Hanım’la evlenmiş, Melek (1944), Mahmut Nedim (1947), Abdülkadir (1949) ve Seyhan (1953) adlı çocukları olmuştur. Lise öğrenimi yaptıktan sonra tarımla uğraşmış, askerlik görevini yapmak üzere 1 Mayıs 1946’da Yedek Subaylık Okulu’na girmiştir. 30 Ekim 1946 tarihinde yedek piyade asteğmen olarak çıkmış, kıta hizmetini Samsun’daki 90. Piyade Alayı’nda

²⁸⁷ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XI, 55. Birleşim, 18.04.1956, s. 121.

²⁸⁸ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. X, 43. Birleşim, 24.02.1956, s. 599.

²⁸⁹ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. IX, 24. Birleşim, 16.01.1956, s. 99.

²⁹⁰ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. X, 43. Birleşim, 24.02.1956, s. 599.

²⁹¹ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XIX, 72. Birleşim, 24.05.1957, s. 291.

yapmıştır. 30 Nisan 1947 tarihinde teğmen olarak terhis edilmiş, aynı yıl Demokrat Parti Adana İlçe İdare Heyeti'nde üye ve başkan olarak görev yapan Uslu; X. Dönem seçimine Demokrat Parti Seyhan adayı olarak katılıp, 106.469 oy ile milletvekili olmuştur. 5 Mayıs 1954'de aldığı seçimin tutanağı ile 14 Mayıs 1954 tarihinde meclise gelmiştir. İktisat ve Ziraat encümenlerine aza seçilmiş, Ziraî mücadele ile Ziraî Karantina Kanun projesinin görüşülmesi için kurulan geçici encümenin kâtipliğini yapmıştır. Milletvekilliği bu dönemle sınırlı kalan Uslu; 18 Ocak 1959 tarihinde vefat etmiş, Adana'da Asrî Mezarlık'ta toprağa verilmiştir.²⁹² Evli ve 4 çocuk babasıdır.²⁹³

2.12.2. Meclis Faaliyetleri

2.12.2.1. Konuşmaları

İsmet Uslu, Dâhiliye Vekâleti'nin 1955 yılı bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Eskinin Dâhiliye Vekâleti anlayışı ile bugünün anlayışı arasında büyük fark olduğunu belirtmiştir. Bugün insanların hayatının sigortalı olduğunu söylemiştir. Barların, insan mezbahası denecek derecede insan saadetini ve evleri yıkmakta olduğuna değinmiştir. Bâzı insanlara da apartmanlar yaptırmakta olduğunu ve bugünkü emniyetin elindeki mevzuatın da bunun ıslahını mümkün kılmayacak derecede yetersiz ve sistemsiz bir şekilde yazıldığını belirtmiştir. Bu barların bir ihtiyaç olduğunu kabul etmiş, fakat bunların, ailelerin de gidebileceği bir hale getirmek üzere ıslah edilmesini istemiştir. Barların bugünkü haliyle bir mezbaha olduğunu, Dâhiliye Vekilinden bunlara son verilmesini istemiştir. Bir de kulüpler mevzusuna değinmiştir. Oyunun bir ihtiyaç olduğunu, ama bu kulüplerde bakara masaları, rulet masaları olduğunu söylemiştir. Bu masalarda yüzbinlerce lira batıran birçok aile babalarının bulunduğunu söylemiştir. İller Bankası Umum Müdürü Nafiz Beyin şahsına ve dürüstlüğüne büyük inancının olduğunu, bu gibi kötü mevzuların hallini hassaten rica etmiştir.²⁹⁴

İsmet Uslu, baraj inşaatındaki sıkıntı dolayısıyla suların içinde kalacak kasaba, köy ve arazi hakkındaki Kanun münasebetiyle söz almıştır. Kamulaştırma Kanununun gecikmesi sebebiyle eski kamulaştırma kanununun hükümleri gereğince yapılan muamelelerle, köylülerin durumuna ve bâzı konulara temas etmiştir. 5-6 köyün ve

²⁹² Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (1954-1957) II. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 24, 2000, Ankara, s. 788.

²⁹³ *TBMM Albümü (1920-2010)*, X. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 666.

²⁹⁴ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. V, 47. Birleşim, 23.02.1955, s. 554.

Karaisalı'nın bâzı köylerini de katarsak 8-10 nüfuslu köyün yolsuz kalacağına değinmiştir. Nafia Vekilinden yolsuz kalacak bu köylerin, iskân konusundan ziyade, yol konusunda katî bir ifade de bulunmalarını rica etmiştir. İkinci hususta da; yüz dönüme kadar toprak verilir denildiğini, hâlbuki hükümetin bir tek dönüm dahi toprak bulamayacaklarını söylemiştir. Sarıçam'da da toprak kalmadığını, köylülerin oradaki araziyi çevirdiklerini, kimisinin de tapusunu aldığını söylemiştir. Kimisinin de Hazine ile ihtilaflı olduğunu söylemiştir. Hükümetin nereden toprak bulup vereceğini, bu hususun da yorumunu özellikle rica etmiştir.²⁹⁵ Aynı birleşimde tekrar söz alan Uslu; teklifin hazırlandığını belirtmiş, Meclis Başkanı daha evvel projenin gönderildiğini; bilgisine arz edildiğini, teklifin önceden hazırlanması gerektiğini belirtmiştir.²⁹⁶

İsmet Uslu, vaktin dar olması nedeniyle hükümet ve parti sözcüleri hariç, hatiplerin beş dakikadan fazla konuşmamalarına dair tahrir münasebetiyle söz almıştır. Beş dakika gibi bir vaktin nasıl geçeceğini tahmin edemeyeceğini belirtmiştir. Esasen bütçelerin konuşulmasında kıymetli vakitleri alanların Grup sözcüleri olduğunu bu vakti mebus arkadaşların öldürmediğini de göz önüne alarak eskisi gibi on dakika konuşulmasını ve bu tahririn reddedilmesini rica etmiştir.²⁹⁷

İsmet Uslu, İktisat ve Ticaret Vekâleti'nin 1957 yılı bütçesi münasebetiyle söz almıştır. Bu arkadaşların hepsi yüksek tahsil yaptıklarına, adetleri 80'i bulan pamuk eksperleri olduğuna değinmiştir. Bu teşkilâtın kurulmadan evvel pamuklarımızın içinden taş ve sair maddeler çıkmakta olduğunu, 1952'den bu yana, Amerika'da tahsil yapmış olan teknik eksperler sayesinde pamukların ihracı mümkün olmakta ve dâhilde de itimat telkin ederek satılmakta olduğuna değinmiştir. İzmir, Adana, Antalya ve Maraş gibi bölgelerde dağınık bir vaziyette bulunan bu arkadaşların durumu ile ilgili bir kanun teklif ettiklerini belirtmiştir. Devlet memurları aracında bir ikilik yaratmaması için bunları D cetveline alalım, dediklerini belirtmiştir. D cetveline girdikleri takdirde, emeklilik ve sair haklardan istifade edemeyecekleri için bu arkadaşların mağdur olacaklarını, bu mevzu üzerinde Bütçe Encümeninde müzakereler yaşandığını, prensip anlaşmasına varıldığını söylemiştir. 243 bin liralık bir zammın kabul edilmesini istediğini, bu arkadaşların ikinci tip pamuğa birinci tip, birinci tip pamuğa ikinci tip pamuk, diyebilecek salâhiyette olduklarını belirtmiştir.

²⁹⁵ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. VI, 66. Birleşim, 20.04.1955, s. 409-411.

²⁹⁶ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. VI, 66. Birleşim, 20.04.1955, s. 414.

²⁹⁷ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. X, 45. Birleşim, 26.02.1956, s. 890.

Vazifeleri icabı milyonluk meselelerle alâkalı olduklarını, fakat bu teşkilât kurulduğu günden bugüne kadar en ufak bir dedikodu bile duyulmadığını söylemiştir. Mesailerinin yorucu olmasına rağmen kanaatkâr olduklarını belirtmiştir. Bu teklifin kabulünü hassaten rica etmiştir. Sebati Beyefendi zımnen bu takriri kabul etmiş vaziyette olduğunu, yalnız kendilerinin encümen olarak salâhiyetlerinin olmadığını, vekâlet olarak salâhiyetlerinin var olduğunu belirtmiştir. Ticaret ve Maliye vekilleriyle görüştüğünü, ancak tahsisat konduğu takdirde mümkün olur dediklerini söylemiştir. Bâzı devlet sektörlerinde ihtisas sahibi olan memurların 500, 800, 100, 1 500, hatta 2.000 – 3.000 lira aldıkları halde, bunlarınkinin diğerleriyle karşılaştırılmasının kabul edilemeyecek derecede olduğunu söylemiştir. Komisyonun vekâlete ve vekâletinde komisyona havale etmiş olduğunu belirtmiştir. 1952 senesinden beri bunların kanununun bulunmakta olduğunu, bunların tatmin etmek mecburiyetinde olduklarını belirtmiştir.²⁹⁸

2.13. MEHMET ÜNALDI

2.13.1. Özgeçmiş

1919 yılında Adana'da doğmuştur. Ali bey ve Nesibe Hanım'ın oğludur. 19 Mart 1948 tarihinde Siret (1922) Hanım'la evlenmiş, Ali Sebat (1949), Mehmet Serhat (1951), Nesibe Ruhat (1951) ve Vuslat (1953) adlı çocukları olmuştur. İlk ve ortaöğrenimini Adana'da, Yükseköğrenimini İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi'nde yapmıştır. Burayı 1942 yılında bitirmiştir. Sicilinde Almanca bildiği yazılıdır. 30 Kasım 1942 tarihinde Antakya Orta Ticaret Okulu büro, matematik ve Mal Bilgisi Öğretmen Stajyeri olarak devlet hizmetindeki görevine başlamış, 30 Nisan 1943 tarihinde askerlik için görevinden ayrılmıştır. 5 Mayıs 1943 tarihinde Yedek Subay Okulu'na girmiş, 31 Ekim 1943 tarihinde yedek istihkâm asteğmeni olarak çıkmıştır. 30 Nisan 1944 tarihinde teğmenliğe yükseltilmiş, 30 Eylül 1945 tarihinde terhis edilmiştir. 7 Ocak 1945 tarihinde Devlet Denizyolları ve Limanlarının İşletme Genel Müdürlüğü Genel Saymanlık Şubesi Müdürlüğü'nde Bütçe Saymanı olarak görev alan Ünalı, 16 Mayıs 1946 tarihinde istifa etmiştir. Mayıs 1946 ile Temmuz 1946 arasında Osmanlı Bankası Türkiye Umum Müdürlüğü İstanbul Yeni Cami Şubesi cüzdan memuru olarak görev yapmış, daha sonra Cari Hesap ve Avans memuru, Eylül 1946'da Ödeme Emirleri Memuru olarak çalıştıktan sonra 17 Ekim

²⁹⁸ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XVII, 47. Birleşim, 26.02.1957, s. 954-955.

1946 tarihinde istifa etmiştir. 31 Aralık 1946 tarihinde Türkiye Ziraat Donatım Kurumu Umum Müdürlüğü Teftiş ve Kontrol İşleri Müdürlüğü'nde müfettiş adayı olarak göreve başlamıştır. 1 Ocak 1949'de müfettiş muavini, 12 Mayıs 1950 tarihinde müfettiş olmuştur. Bu görevdeyken 10. Dönem seçimine Demokrat Parti Seyhan adayı olarak katılan Ünalı, 108.132 oy ile milletvekili seçilmiştir. 5 Mayıs 1954 tarihinde aldığı seçim tutanağı ile 14 Mayıs 1954 tarihinde meclise katılmıştır. Dönem boyunca Çalışma Encümeni'nde aza, mazbata yazarı ve reis olarak görev yapmıştır. İki teklifi ve Genel Kurul'da otuz beş konuşması vardır. Bu dönemdeki milletvekilliğinden sonra 7 Şubat 1958 tarihinde T.C. Ziraat Bankası İdare Meclisi Hükümet Azası olmuş, 21 Haziran 1960 tarihinde görevi sona ermiştir. 1 Kasım 1961 tarihinde Adalet Partisi'nden Cumhuriyet Senatosu Adana Üyeliği'ne seçilmiş, bu görevi, 12 Eylül 1980 tarihinde Silahlı Kuvvetler'in ülkenin yönetimini ele geçirip yasama meclislerini kapatmasına kadar, devam etmiştir. Cumhuriyet Senatosunda İdareci Üye ve Başkanvekili olarak görev yapan Ünalı, 1 Ağustos 1971 tarihinde emekli olmuştur. 4 Haziran 1991 tarihinde İstanbul'da vefat etmiş, Edremit-Altınoluk Mezarlığı'nda toprağa verilen Ünalı,²⁹⁹ Evli ve 4 çocuk babasıdır.³⁰⁰

2.13.2. Meclis Faaliyetleri

İki teklifi, mecliste 34 konuşması vardır.

2.13.2.1. Konuşmaları

Mehmet Ünalı, tescil edilmeyen birleşmelerle bunlardan doğan çocukların cezasız tesciline ilişkin kanun teklifi, Çukurova'da drenaj kanalları ile toprak tahlilinin ne zaman yapılacağına ve Adana'da Akala tipinden daha iyi amaçta bir pamuk yetiştirilmesi hususunda ne düşünüldüğüne ilişkin soru sebebiyle, Adana'da kurulması kararlaştırılan radyo istasyonu hakkında, Çoruh ili isminin Artvin olarak değiştirilmesi hakkındaki yasa sebebiyle söz almıştır.

2.13.2.2. Teklifleri

Mehmet Ünalı, Çukurova Üniversitesi'nin Kuruluşu hakkında kanun teklifi Maarif ve Bütçe Encümenlerine gönderilmiştir.³⁰¹

²⁹⁹ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (1954-1957) II. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 24, 2000, Ankara, s. 789-790.

³⁰⁰ *TBMM Albümü (1920-2010)*, X. Dönem, II. Cilt (1950-1980), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 1, 2010, Ankara, s. 666.

³⁰¹ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. IX, 29. Birleşim, 27.01.1956, s. 286.

Mehmet Ünalđı ve beş arkadaşı barajın inşaatı dolayısı ile suların içinde kalacak kasaba, köy ve arazi hakkındaki 6541 numaralı Kanunun 1. maddesine ek fıkra eklenmesine ilişkin kanun teklifi Nafia, Dâhiliye, Adliye ve Bütçe encümenlerine gönderilmiştir.³⁰²

³⁰²*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları*, X. Dönem, C. XVIII, 63. Birleşim, 26.04.1957, s. 251.

SONUÇ

Demokrasinin en temel unsuru çoğulculuk sistemidir. Tek partinin bulunduğu, ülke halkının yasal ve dürüst bir şekilde temsil edilmediği toplumlarda demokrasiden bahsetmek mümkün değildir. Demokrasi, siyasal denetiminin doğrudan doğruya ya da düzenli aralıklar ile halkın özgürce seçtiği temsilcilerin elinde bulunduğu, toplumsal ve ekonomik durumunun ne olursa olsun tüm yurttaşların eşit sayıldığı yönetim şeklidir. Demokraside halkın yönetime dâhil olması siyasi partiler aracılığı ile olmaktadır.

Ülkemizin siyasi tarihinde yeni partilerin kurulması ve siyasi rekabetin başlama süresi 1908 yılına denk gelmektedir. 1908 yılında kurulmuş olan İttihat ve Terakki Partisi'nin Milli bilincini canlı tutarak, ekonomik kalkınmayı amaç edinmiş ve siyasi mücadelesini vermiştir. 31 Mart olayları ile baskıcı bir siyaset izlenmeye başlanmış ve 1911 yılında İttihat ve Terakki Partisi'nin karşısına güçlü bir muhalefet olan Hürriyet ve İtilaf Partisi çıkmıştır. I. Dünya Savaşı'nın sona erdiği 1918 yılında İttihat ve Terakki Partisi'nin siyasi hayattan çekilmesine kadar geçen zamanda ülke yönetiminde liyakatin fazlaca zayıflamış olduğu, ordu ve siyasetin iç içe olduğu bir dönem yaşanmıştır. I. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra İttihat ve Terakki Partisi siyasetten çekilmiştir. Yerine Hürriyet İtilaf Partisi geçmiştir. 1918 yılı ile Sivas Kongresi'nin yapıldığı dönem arasında siyasi mücadeleler veren birçok Milli Cemiyetler kurulmuştur. Bu cemiyetler daha sonra Sivas Kongresi'nde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilmiştir. Amacı ise düşmanlara karşı kontrollü ve birlik içinde hareket edilmesini sağlamaktır. İstanbul'da da dikkat çeken bu birleşme ile Damat Ferit Paşa hükümeti istifa etmiş, Ali Rıza Paşa hükümeti kurulmuştur. Bütün bu gelişmeler sonrası 12 Ocak 1920 tarihinde Meclis-i Mebusan faaliyete geçmiştir. Mustafa Kemal Paşa, yönetimde çoğulculuğu ilke edinmiş ve kendisinin önderliğinde Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920 tarihinde kurulmuştur. Bu dönemde değil çok parti, siyasi parti düşüncesi bile olmamıştır. Fakat meclis içinde zamanla düşünce ayrılıkları olması, birden fazla parti kurulmasının ülkenin yönetiminde her kesimin söz sahibi olmasına imkân yaratılacağını göstermiştir. 1923 yılında Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin parti haline dönüştürülerek Halk Fırkası kurulması sağlanmıştır.

Cumhuriyet Halk Partisi'nden başka mecliste çok partili hayatın ilk denemesi 17 Kasım 1924 tarihinde Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurulmasıyla

olmuştur. Hem demokrasinin sonucu olarak ve hem de Cumhuriyet Halk Partisi'nde mecliste muhalefet olması açısından kurulması isabet olmuştur. Daha sonra parti kurucularının çizgilerinin değişmesi ve Şeyh Said İsyanında rolleri oldukları sebebiyle kapatılmıştır.

TCF'den sonra tekrar beş yıl tek parti hüküm sürmüştür. 1930 yılında Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuştur. Liberal olan görüşleri ile halkın desteği ile büyümüşlerdir. Partinin yönetimine saltanatı geri getirmek düşüncesinde olanlar oldu ve parti kendi kendini kapatmak zorunda kaldı. 1930 yılında yaşanmış olan ikinci çok partili dönem denemesi kısa sürmüştür. Bundan sonraki çok partili siyasi hayat için çalışmalar 16 yıl beklenilmiştir. Yaşanan bütün bu durumlar, Laiklik anlayışının gereğini göstermiştir.

1938 yılında Atatürk'ün öldüğü dönemde hala tek partinin egemenliği sürmekteydi ve partinin yönetimi 8 yıldır İsmet İnönü tarafından sürdürülmekteydi. Bu dönemde İkinci Dünya Savaşı başlamış ve Milli Şef olan İsmet İnönü yetkilerini artırmıştır. Bu durum ise Cumhuriyet Halk Partisi içinde rahatsızlık oluşturmuştur. Milli Kalkınma Partisi'nin kurulması yine çok partili sistemin denemesi olmuştur. Halktan gerekli desteği göremeyen Milli Kalkınma Partisi; 1946 ve 1950 yıllarındaki seçimlerde başarılı olamamıştır. Cumhuriyet Halk Partisi içinde ilk muhalefet, 1945 yılındaki Bütçe görüşmeleri sırasında yaşanmıştır. Parti içinde oluşan muhalefet sonucu Demokrat Parti kurulmuştur. Halktan aldığı destek ile hızla büyümüş ve 7 Ocak 1946 tarihinde kurulmuştur. 14 Mayıs 1950 tarihindeki seçim ile Cumhuriyet Halk Partisi'nin 27 yıllık iktidarı kapanmıştır. 10 yıllık Demokrat Parti dönemi başlamıştır. Türkiye siyasi tarihinin en yüksek oy oranına (% 53) sahip olmuştur.

1950 yılı seçimlerinde Adana'nın nüfusu 509.000'dir. 1950 yılı genel seçimlerinde Adana seçim bölgesinde Cumhuriyet Halk Partisi 77.189, Millet Partisi 3.515, Bağımsız Parti 9.275, Demokrat Parti ise 90.720 oy almıştır. 1950 seçimlerinde mecliste Adana'yı temsil etmek üzere seçilecek olan 11 milletvekilliğini uygulanan seçim yasası sebebiyle Demokrat Parti kazanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin dokuzuncu dönemi olan 1950 yılında Adana'dan milletvekili olanlar; Mehmet Zeki Akçalı, Remzi Oğuz Arık, Mehmet Arif Nihat Asya, Sedat Barı, Ahmet Tevfik Coşkun, Yusuf Ziya Eker, Mehmet Reşat Güçlü, Mahmut Kibaroglu, Salim Serçe, Sinan Tekelioğlu ve Cezmi Türk'tür. Dokuzuncu dönem Adana milletvekillerinin dördünün mesleği doktor, ikisinin çiftçi, ikisinin öğretmen ve üçünün de avukattır. Bu

dönemde Adana milletvekillerinin içinde tanınanlarından birisi dönemin Başbakanı Adnan Menderes'in doktoru olmasıyla Sedat Barı'dır. Dönemin milletvekillerinden Salim Serçe, İstiklal Madalyası sahibidir. Dokuzuncu dönemin en aktif milletvekilleri; Sinan Tekelioğlu ve Cezmi Türk'tür. Sinan Tekelioğlu'nun mecliste farklı 142 konuda 267 rekor sayıda konuşması vardır. Dönemin aktif milletvekili olan Cezmi Türk'ün ise farklı 147 konuda, 434 sayıda rekor konuşması vardır.

1954 yılı genel seçimlerinde toplam seçmen sayısı 238.293'tür. Kullanılan ve geçerli olan oy sayısı 222.000'dir. 1954 yılı genel seçimlerinde Adana bölgesinde Cumhuriyet Halk Partisi 99.741, Cumhuriyetçi Millet Partisi 2.618, Türkiye Köylü Partisi 8.178, bağımsız milletvekili 316, Demokrat Parti 107.447 oy almıştır. Bu seçim döneminde Adana 13 milletvekili çıkarmıştır. 1954 yılında yapılan onuncu dönem seçimlerinde Adana milletvekillerinin tamamını Demokrat Parti almıştır. Dokuzuncu dönemde de Adana'yı temsil eden Sedat Barı, Salim Serçe ve Sinan Tekelioğlu onuncu dönemde de Adana milletvekili olmuşlardır. Bu isimlerin yanında onuncu dönem Adana milletvekilleri; Mustafa Akçalı, Zahit Akdağ, Enver Batumlu, Ahmet Kınık, Cavit Oral, Lütfi Sezgin, Nurullah İhsan Tolon, İsmet Uslu ve Mehmet Ünaldı'dır. Onuncu dönem Adana milletvekillerinden üçünün mesleği ziraat, üçünün mesleği çiftçi, ikisinin mesleği doktor, ikisinin mesleği avukat ve üçünün mesleği de memurdur. Dönemin dikkat çeken milletvekillerinden Sedat Barı, dönemin Başbakanı Adnan Menderes'in doktoru olmasıyla tanınmıştır. Onuncu dönemde Adana milletvekilleri arasında en aktif çalışan Sinan Tekelioğlu'dur. Bir yazılı, dokuz sözlü sorusu, on bir teklifi, yedi önergesi ve mecliste elli dokuz konuşması vardır.

Demokrat Parti'nin iktidarda bulunduğu 1950-1960 yılları arasındaki on yıllık dönemde Adana milletvekillerinin genel olarak meclis çalışmalarına bakıldığında ülkenin durumunun izlerini bulmak mümkündür. Adana milletvekillerinin özellikle üzerinde durdukları konulardan birisi ülkedeki eğitim seferberliğidir. Diğer önemli konu ise Çukurova bölgesinin tarımsal faaliyetlerinin artırılması çalışmalarıdır. Milletvekili Mehmet Ünaldı, Çukurova Üniversitesi'nin kurulması için teklifte bulunmuş fakat sonuçlanmamıştır. Milletvekili Ahmet Kınık, Seyhan isminin Adana olarak değiştirilmesi için teklifte bulunmuştur. Zamanı geçmiş bir karar olduğunu, nüfus sayımı için gerekli evraklarda değişiklik yapılamayacağı için kabul edilememiştir, geçerlilik tarihi 1 Kasım ve sonrası olarak kabul edilmiştir.

Demokrat Parti'nin iktidar olduğu 1950-1960 yıllarını kapsayan on yıllık dönem, ülke iç siyasetinin oldukça çalkantılı olduğu dönemidir. İktidar ilk günlerinden beri Cumhuriyet Halk Partisi'nin izlerini silmeye çalışmıştır. Bu amaçla ilk önce halkevleri kapatılmış, bütün mal varlıklarına el koymuş, Cumhuriyet Halk Partisi'nin Haksız İktisaplarının İadesi Hakkında Kanun hazırlayarak Cumhuriyet Halk Partisi'nin sahip olduğu bütün taşınır ve taşınmaz mallar ile paralar ve alacakların Hazine'ye devredilmesini sağlamışlardır. Demokrat Parti'nin iktidarı sırasında ortaya koyduğu bu tarz uygulamalar halkın muhalif kesimi ile aralarındaki mesafenin artmasına sebep olmuştur. Bütün bu olaylar ülkenin ekonomik durumunu iyice karmaşık hale getirmiştir. 1960 yılı Mayıs ayına kadar devam eden bu süreç, 27 Mayıs 1960 tarihinde Silahlı Kuvvetlerin müdahalesi ile sona ermiş ve Yüksek Adalet Divanı olarak adlandırılan, olağan üstü mahkemeler oluşturularak siyasi literatüre Yassıda Yargılamaları olarak geçen süreç başlamıştır.

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Zeki Akçalı

Resim 2: Remzi Oğuz Arık

Resim 3: Arif Nihat Asya

Resim 4: Sedat Barı

Resim 5: Tefik Coşkun

Resim 6: Yusuf Ziya Eker

Resim 7: Mehmet Reşat Güçlü

Resim 8: Mahmut Kibaroglu

Resim 9: Salim Serçe

Resim 10: Sinan Tekelioğlu

Resim 11: Cezmi Türk

Resim 12: Mustafa Akçalı

Resim 13: Zahit Akdağ

Resim 14: Enver Batumlu

Resim 15: Ahmet Kınık

Resim 16: Cavit Oral

Resim 17: Lütfi Sezgin

Resim 18: Nurullah İhsan Tolon

Resim 19: Ahmet Topaloğlu

Resim 20: İsmet Uslu

Resim 21: Mehmet Ünalı

KAYNAKÇA

1- Arşiv Belgeleri

Türkiye Büyük Millet Meclisi VIII. Dönem Zabıt Tutanakları

Türkiye Büyük Millet Meclisi IX. Dönem Zabıt Tutanakları

Türkiye Büyük Millet Meclisi X. Dönem Zabıt Tutanakları

Türkiye Büyük Millet Meclisi IX. Dönem Kanunlar Dergisi

Türkiye Büyük Millet Meclisi X. Dönem Kanunlar Dergisi

2- Kitap ve Makaleler

Ağaoğlu, Samet, *Siyasi Günlük Demokrat Parti'nin Kuruluşu*, (yayına Haz. Cemil Koçak), İletişim Yayınları, İstanbul, 1992.

Âşık, Süleyman, Türk Basınında Yol Ayrımına Bir Örnek: Cavit Oral ve Hürses Gazetesi, *Belgi Dergisi Pamukkale Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları*, C.2, S.17, 2019, s. 1148-1169.

Bolat Bozaslan, Neslihan, Tekelioğlu Sinan Bey'in Günlüklerinde Milli

Canbaz Mahmut Yüksel, Kılıç İbrahim; *Kuvayı Milliye Komutanı Tekelioğlu Sinan Bey'in Günlüğü*, Genelkurmay Personel Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2012.

Çavdar, Tevfik, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950*, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 2013.

Çongur, H. Rıdvan, *Remzi Oğuz Arık*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989.

Eroğul, Cem, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 1990.

Haytoğlu, Ercan, Türkiye'de Demokratikleşme Süreci ve 1945'te Çok Partili Siyasi Hayata Geçişin Nedenleri (1908-1945), *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 3, 1997, s. 45-56.

Mücadeleye Karşı Çıkan Yerel Unsurlar, *Journal of History and Future (Tarih ve Gelecek Dergisi) Yayınları*, 2015, C. 1, S. 1, s. 39-50.

Öztürk, Kazım, *Türk Parlamento Tarihi TBMM- IX. Dönem (1950-1954) VII. Cilt (Özgeçmiş)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 18, Ankara, 1999.

Öztürk, Kazım, *Türk Parlamento Tarihi TBMM- X. Dönem (1954-1957) II. Cilt Milletvekillerinin Özgeçmişleri*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 24, Ankara, 2010.

Şeyhanlıoğlu, Hüseyin, 12 Temmuz Beyannamesi'nin Siyasal Etkileri ve Önemi Siyasal Hayatımızda Çatışma Çözümüne Bir Başarı Örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilgiler Enstitüsü Dergisi*, 2012/2, S. 16, s. 77-100.

Toker, Metin, *Demokrasimizin İsmet Paşa'lı Yılları 1944-1973*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1990.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)Albümü (1920-2010) IX. Dönem

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)Albümü (1920-2010) X. Dönem

3- Tez Çalışmaları

Onal, Günnur, *Türkiye'de Çok Partili Sisteme Geçişte Rol Oynayan İç ve Dış Etkenler*, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, İstanbul, 2015.

Sarı, Seda, *Çok Partili Hayata Geçiş Denemeleri (1923-1938)*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Kütahya, 2011.

4- İnternet Kaynakları

<http://tdk.gov.tr/>

<http://www.ttk.gov.tr/>

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Serap DİKMEN
Doğum Yeri ve Tarihi : Niğde, 10.07.1991
Medeni Hali : Evli
İletişim Bilgileri : srp_510@hotmail.com

EĞİTİM

2005-2009 Niğde Atatürk Lisesi
2011-2015 Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
2015-2017 Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İş Sağlığı ve Güvenliği
2018-2019 Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği (Tezsiz) Yüksek Lisans

İŞ DENEYİMİ

2018-2019 Kilis Elbeyli Konteyner Kent İslambey İlkokulu-MEB

